ROBERT BOYLE
Opera Varia
TOM II

1682

14982/B
Vol. 2
N IX
17/b
[Opera. A.]
DR. ERNST DARMSTAEDTER
No. 278
COLLECTION
22502844152

Opusculorum secundi Tomi index.

1. Experimentorum Physico-Mechanicorum continuatio secunda, incl. in aëre compresso et factitio &c.

2. Apparatus ad H. N. sanguinis humani, ac spiritus præcipue ejusd. liquoris.

3. Nova Experimenta Pneumatica ad Respirationem spectantia

4. Observationes de Salsedine Maris.

5. Tentamen Porologicum.

6. De specificorum remediorum concordia cum corpusculari Philosophiâ et simplicium medicamentorum utilitate et usu.

7. Origo formarum et qualitatum.

8. De ipsa Natura.

9. De Amore Seraphico, sive quibusdam ad amorem DEI stimulis.

10. Summa Veneratio Deo, ob Sapientiam præsertim et Potentiam, ab Humano intellectu debita.

11. Noctiluca Aerea. adj. Paradoxum Chemicum, de transmutabilitate Principiorum Chemicorum.

12. Medicina Hydrostatica.

13. Experimenta et notæ (ad Chemistam Scepticum) de producibilitate Chemicorum principiorum.

14. (Errore bibliopegi, cum primum esse oportuisset) Experimentorum Physico-Mechanicorum continuatio prima de aëris Elaterio et pondere.

AN

DE

R C

N

Obſ

[14988/B] (9)

DE AMORE SERAPHICO

SEV

DE QVIBVSDAM AD DEI AMOREM STIMVLIS

ROBERTI BOYLE

NOBILIS ANGLI, SOCIETATIS REGIÆ SOCII,

EPISTOLA ad Amicum conſcripta.

Obſervemus alii alios, ut nos acuamus ad charitatem & bona opera. Heb. 10. ỷ. 24.

GENEVÆ,

Apud SAMUELEM DE TOURNES.

M. DC. XCIII.

AD
COMITISSAM
VARVICENSEM.

CHARISSIMA SOROR,

Miraberis fortè, cùm hanc Epiſtolam totos undecim annos privati tantùm juris eſſe voluerim, quamvis ut publici facerem & tuis, & aliorum primæ notæ importunis ferè precibus provocatus fuerim, miraberis inquam eam nunc prodire in lucem, & tuis etiam ſub auſpiciis. Quocirca cum de his ſchedis tamdiu, & amicè ſollicita hactenus fueris, mearum eſſe partium judico, ut tui cauſam ſtuporis tollam, tibi paucis indicare quid potiſſimùm me impulerit, ut Epiſtolam hanc hoc tempore prelo committerem: cum enim ne cogitarem quidem de eâdem in lucem edendâ contigit, ut mancum quoddam mutilumque illius exemplar neſcio quo infortunio in manus cujuſdam cui res erat anguſta domi incideret, qui præſenti, quâ premebatur, inopiæ conſulturus, pecuniæ illud ſummâ bibliopolæ vendendum propoſuit: ſed cum nomine ſaltem tenus

huic notus eſſem, ſanè perquam humaniter de tota re certiorem me fecit, convenitque poſtea ipſemet admoniturus duo quoque inſuper alia circumferri paſſim exemplaria quæ haud dubiè prelo brevi committerentur; quod quidem ægrè admodum tuli: Præterquam enim quod quædam Epiſtolæ publici juris faciendæ oriretur hinc neceſſitas,& probe noſſem, cùm alterius omninò indolis, generiſque ſcriptaࠟ† à me expectarentur,futurum ut hæc minus grata forent multis, quamvis perfectiora eſſent, quam reipsâ ſunt; præter hæc, inquam, oculorum acies quâdam in oculis intemperie adeo imminuta erat, tantillũq;temporis argumentis Philoſophicis ſuffurari poteram,ut vix Epiſtolã hanc priuſquam imprimenda traderetur percurrere poſſem. Cùm tamen mecum ipſe perpenderē repoſitum apud me exemplar reliquis, quæ quidam in lucem emittere voluerunt,& plenius eſſe & purius à mendis, publicandum illud potiùs cenſui quàm permittendum,ut aliud ſurreptitium alienas etiam,aliaſque, quàm quas ab authore traxiſſet, præ ſe ferret maculas. Cum itaque id iis commiſiſſem quos perſpicaciores hujus Regni meritò mirantur, ſeveriotemque eorum cenſuram expetiiſſem, quibus & quidlibet eradendi copiam feceram: quia tamen rara erat eorum cenſura, eaque tantùm quæ eorum diligentiam indicaret, commendationemque operis mei non merè aulicam oſtenderet, Epiſtolam hanc prelo,ne relectam quidem,permiſi: eò quidem faciliùs,quòd nonnemo cujus judicium, pietatemque magnifacio, feriò me ſeduloque monuerit abſque crimine ſubſtrahere me Reipublicæ non poſſe, quod nutriendæ in hominum animis divini amoris flammæ peridoneum ipſe ſentiebat. Quin etiam ex ipsâ feſtinatione id me commodi ducturum exiſtimabam, quòd quamvis citiùs libellus hic meus non ederetur, à tenerâ tamen quâ ſcriptus eſt, ætate excuſationem petere poſſem, & ſi quid alicubi minus limatum occurrerit, id iis imputandum foret, qui intactum illud reliquerunt quod permiſſu meo pro arbitrio expungere poterant. His aliiſque rationibus inductus ut haſce ſchedas publici juris facerem, hærere diù non potui cui eas potiſſimùm offerrem: cum enim *Lindamorius* ille omnibus abſolutus numeris ad quem præcipuè ſpectabant, fatis ceſſerit, præcipuam

† *Tractatus quidam ad Philoſophiam experimentalem ſpectantes.*

tu, dilectiſſima Soror, harum paginam imples. In loco illo deliciarum cujus tu domina jam es*, ſcripta eſt hæc Epiſtola; otium ipſum ſcribendi tu conceſſiſti; quamlibet tibi priuſquam dimiſſam paginam oſtendi; ſi quid in eâ peccatum ſit nemo te faciliùs excuſarit, utpote quæ omnium optimè nôris quàm variè diſtractus eam ſcripſerim: abeo tempore tu me invitare, ac tantùm non impellere ſolebas ad illius editionem, eòque fortiùs quod hinc non tantùm propitiam te mihi, meoque huic Scripto cognoſcerem, ſed etiam quod diſſimulato nomine meo honorificam aliorum, nec ſuſpectam de fœtu hoc meo opinionem obtinueris. Ut verbo dicam totuplici è capite tibi hæc lucubratio mea debetur, ut nulli niſi tibi exhibere eam potuerim. Novi equidem, dilectiſſima Soror, libros non ſolere adeo propinquis inſcribi, eſſeque in more poſitum in Epiſtolis quas dedicatorias dicimus, ut tenuitatem eorum quæ ſcripſimus profiteamur, & eos quibus ſcribimus meritis laudibus extollamus, ſi præſertim cuipiam è teneriori ſexu ſcribimus: ſed probè noſti me conſuetudini non multum eſſe devotum. Quare nequaquam mirabere ſi non minùs jam huic conformiter agam, quam aliàs agere ſolitus fuerim; cùm enim eo vivamus ſæculo quo pauci abſque adulatione laudari queunt, neceſſitatem adulandi aut in leges urbanitatis peccandi devito cùm iis meo offero, quos pro re natâ abſque mendacio laudare queo, aut non laudare abſque omni in urbanitatem peccato. Neque enim mendacium exiſtimem deſinere eſſe peccatum quod Epiſtolæ Dedicatoriæ inſertum fuerit; quemadmodum olim noxia animalia, poſtquam arcæ illata, noxiâ exuêre naturam. Huc accedit quòd libri qui de rebus piis agunt, minùs grati ſint iis qui magis illorum monitis indigent, quàm qui minùs. Quod ad hanc, quam tibi exhibeo, Diſſertationem attinet, meam de eâ opinionem inde quis conjecerit, quod eam tandiu mihi & privatam ſervarim. Quia tamen ut in re Medicâ, Medici & Medicamenti fama, ita in libris pietatem ſpectantibus, qui quædam animi medicamenta continent, conceptâ de opere, & Scriptore opinione inducimur ut præſcriptiones attentiùs obſervemus; Unde fit ut plus inde utilitatis percipiamus. Propterea nihil dicam in extenuationem hujus operis quod praxim potiùs lectorum, quàm

* *Leeze* videlicet.

veniam ambit; neq; moleſtè feram in publicos hominum Cœtus eodem illud favore admitti, quo in privata hactenus muſæa admiſſum eſt. Supereſt jam, dilectiſſima Soror, quod tamen minimè à te expectari ſcio, licèt illud pro more lector expectet, ut tuo hanc Epiſtolam encomio abſolvam: tam enim inſolitum eſt in Epiſtolis Dedicatoriis laudes omittere, quam iiſdem fidem adhibere. Quamvis autem & meo tui eulogio & ipſe crederem, & alii etiam haud dubiè qui te norint, credituri forent; attamen præterquam quòd conſanguinitatem noſtram, amicitiamq; id Scriptionis genus minimè deceret, tuâ præterea modeſtiâ, pietateque vel hoc nomine id rejiceretur, quòd panegyrica dedicatio non futura eſſet idonea ad hoc argumentum introductio. Ipſo itaque thematis hujuſce genio, atque virtutis tuæ auſteritate amicitiæque noſtræ præſcripto prohibeor ne aliter te laudem quam ſi manifeſtum fecero, etiam in Epiſtolâ Dedicatoriâ abſtinere me poſſe, te non invitâ, ab omni tui laude. Jam ſi quis petierit cur etiam non abſtineam ab inſcribendâ tibi hâc Epiſtolâ? in promptu ratio eſt, quòd hanc lubens opportunitatem arripuerim palam profitendi, quia id mihi honoris contigit, ut & frater tuus ſim, & amicus, hoc ipſum me inter primos fœlicitatis meæ titulos meritò numerare: cum præfertim ipſamet perquam humaniter aſſeras conſanguinitatem noſtram occaſionem potiùs fuiſſe quam fundamentum amicitiæ noſtræ: cui ne unquam deſim, abſque verborum exquiſitorum blandimentis, *Tui*,

CHARISSIMA SOROR,

Amantiſſimus ſemper ero Frater, ſervuſque Obſequentiſſimus

ROBERTUS BOYLE.

PRÆVIA QVÆDAM
AD LECTOREM
Monita,

Prout aliquot ab annis Scripta fuere, cùm hanc Epiſtolam Viri quidam eruditi inſpecturi erant.

VT iis obviam eatur dubiis, quæ hanc diſſertationem legentibus occurrere poſſent, tria, quatuorve præmonitum Lectorem velim.

I. *Quamvis pauci adeo Nobilium, præſertim juniorum, gravioribus animum ſtudiis hoc ſæculo excolant, ut incongruè admodum quædam ſequentis diſſertationis ad juniorem Nobilem conſcripta videri poſſint: cùm tamen is, cui ea offeruntur, pleraſque Europæ regiones peragrarit, & linguas didicerit, & ingenuas artes; nihil hic à ratione alieni, aut incongrui commiſſum putem.*

II. *Hæc Epiſtola poſtrema aliarum plurimarum erat quæ amorem profitebantur, propugnabant, celebrabantque; quæ receptam amoris declarandi methodum exponebant, defendebant, & oppugnabant; quæ conſtantiam, inconſtantiamque amoris impugnabant, & oppugnabant; quæ amorem Platonicum deſcribebant, & commendabant; quæque remedium amoris multis proponebant; quæ denique, ut verbo dicam, varias de amore controverſias methodo argumentorum varietati genioque, & principiis ſuppoſitorum Scriptorum congruâ diſcuteret: hi tamen omnes tractatuli in gratiam pulcherrimæ cujuſdam Dominæ conſcripti, quanquam nihil modeſtiæ, aut pudori contrarium continerent, non habiti ſunt ab authore adeo graves ut aut ſolitarii in lucem ederentur, aut huic juncti diſſertationi, in qua ſuas author opiniones expoſuit, quemadmodum in tractatibus præmemoratis aliorum expoſuerat.*

III. *Hanc diſſertationem aliæ comitaturæ erant quæ proprietates, muneraque* Amoris Seraphici *multis expoſuiſſet: ſed prius quàm hanc author ab-*

ſolviſſet,

ſolviſſet , caſu incidi in librum quemdam Gallicum [a] *qui licèt nihil eorum de quibus diſſeruerat attingeret, multa tamen ab ipſo deſignata præoccuparet, præcipuaque meditationum deſignatarum argumenta peritè exponeret. Quare verebatur, ne injuriam ſibi, aut Lectori faceret, ſi aut notionum non ſuarum tranſcriptor evaderet , aut optimos circa thema ſuum conceptus prætermitteret, ut qui minoris momenti forent, abſque omni ſuſpicione ipſius haberentur.*

IV. *Hæc Epiſtola, quòd raptim , & abruptim , variaque inter negotia, neque ibi ubi librorum eſſet copia conſcripta foret , eruditorum cenſuræ , Theologorum maximè liberè permittitur ; quos author rogat, ut ſibi perſuadere velint, ſi quid hic peccati offenderint, illud minimè fuiſſe intentum: quod ſimul ac manifeſtum fecerint, retractare paratus erit ; cùm Dei ope nulli notæ veritati reſiſtere velit, ut dicere ſemper poſſit,* errare poſſum, hæreticus eſſe nolo; *utque lubens aliorum cenſuram admiſſurus eſt, ita hanc à Lectoribus gratiam ſperat ut cùm privatam tantùm Epiſtolam conſcriberet, conſuetos hujuſcemodi ſcriptionum defectus condonent. Vulgatas* temporum *leges tranſgredi ſe poſſe putavit; cum præſertim de æternitate, quæ has non admittit, ageret. Liberiores circa amorem, & conſueta ipſius objecta locutiones excuſandas putat, quòd has exigeret ſcopus ipſi circa* [b] Lindamorium *propoſitus, licèt eum, quod tamen fecit, non detexiſſet. Erroneas plerumque vulgi traditiones, ex quibus ſimilitudines ſuas ducit, non ſibi adoptat ; privilegio enim plerorumque Scriptorum atque eruditorum etiam utendum ſibi putat qui populares ſcriptiones allegoriis illuſtrant, ac comparationibus à populari traditione ductis. Quod autem ad locos quoſdam communes, attinet, quos author ob diſſertationis methodum declinare nequivit, ex ipſo ſcribendi modo facilè Lector collegerit, his eum uti non ut viatores viâ publicâ utuntur, ſed ut venatores ; Ubi enim viatores viam regiam ſemel ingreſſi ſunt, in eâ perſeverant, ſed venatores aut eam ſtatim prætergrediuntur, aut tandiu tantùm eâdem incedunt, quamdiu neceſſarium, commodumque ad prædæ inſecutionem fore putant. Denique ſi quædam hujuſce Epiſtolæ, circa initium maximè , locutiones ſcopi ipſius gravitati minùs congruæ videantur, confidit author graves ſat, ſeriaſque cenſendas, ſiquis animadvertat has in liberiori Epiſtolæ parte tantum occurrere , rationemque Scribentis habeat , qui junior erat , dum hæc in Nobilis coætanei gratiam exararet.*

a l'Amour Divin de Monſieur du Moulin. *b* In dedicatione Epiſtolarum præmemoratarum ad Dominam. T. J.

AMOR

AMOR SERAPHICUS
SEV
QUIDAM DIVINI AMORIS STIMVLI.

CARISSIME LINDAMORI,

Non abſque ſummâ animi voluptate ex ipsâ famâ teſtibuſque longe magis fide dignis didici remiſſiore Hermiones erga te amore remiſſam eſſe, ac prorſus dimiſſam febrem illam quam emicantes ex ipſius oculis radii incenderant; atque quod lubens audio, ubi te deſtinatum animadvertiſti ut oſtenderes, quanta ipſius oculi miracula patrare poſſent, tempeſtivè omnino tecum ipſe decreviſti tuo ipſiusmet comprobare exemplo, quid ratio potius, quam quid amor poſſet; ac proinde faſtuoſæ Phyllidis tuæ, ſpes eluſiſſe diceris; ſuis enim illa te illecebris propalam irretiendum ſperabat quamvis mutata ipſa, tuique libera amore tuum in ſe amorem & irritum redderet, & immeritum. Optarim equidem ab hoc te morbo ratione potius, quam indignatione liberatum, ne ipſa libertatis tuæ origo ignobilior foret. At cum impermixtis, puriſque frui gaudiis, hîc mortalibus non liceat, eſt ſane cur tibi gratuler, læterque plurimùm hoc etiam te modo ad te ipſum, priſtinumque ſtatum rediiſſe. Ut enim Galli vêro perquam ſimiliter dicunt, *les plus*

courtes folies ſont les meilleures, & quia libertas nullo modo boni naturâ ſpoliari poteſt, ego quidem cum illius vices minimè miſerari ſoleam qui amiſsâ *Phyllide* ſe ſibi ipſum ſervat, ac reſtituit, ita omnino ſentio Hermionem præter mentem, quid tibi reipsâ pergratum præſtitiſſe, tuoque melius reſpondiſſe amori, tui tibi ipſi reſtitutione, quàm ſi cor ſuum, tuo, ut ita loquar permutaſſet. Sed tua mihi libertas non mediocrem parit hoc etiam nomine lætitiam quod dignis fide teſtibus acceperim eam mihi quoque aliquatenus deberi, cum propoſitis à me rationibus ad eam ſaltem deſiderandamſis impulſus: neque enim neceſſe eſt ut hoc loco tibi dicam nihil me vehementius cupere, quam ut optato fruar exitu quoties tui quidpiam causâ aggredior: Sed quia nullum par voluntati præſtare tibi obſequium queo, nullum tamen exiguum poſſum ſi comparetur voluptati mihi inde reſultanti, quod ullum omnino tibi præſtiterim. Atque hæc ex ratiocinationum mearum ſucceſſu lætitia non parum hinc augetur quod præter ſpem victoriam obtinuerim; vix enim eum rei eventum ſperabam, quæque dixi, non tam victoriæ ſpe certâ dixi quàm ne quem lapidem immotum relinquerem: te enim ad ſperanda etiam majora ſpe meâ excitandum putavi, inſtar ſupremi exercitûs Ducis qui quantumvis de prælii ſucceſſu dubitet, aptis orationibus certam militibus victoriam pollicetur eo conſilio ut id futurum ipſi ſibi perſuadeant, de quo interim ipſemet dubius hæret: quamvis enim conarer tibi perſuadere, cum ratio paſſionum nata domina ſit, licet hæ nimia ipſius lenitate aut negligentia imperium interdum uſurpent, eam tamen nativis eò uſque nunquam deſtitui viribus, ut imperium quoties ipſa voluerit reſumere non poſſit, & quamvis libenter tibi inculcarem inchoatam indignatione victoriam tam facilè plenam obtineri poſſe, quam facilè eſt velle; quamvis inquam hæc omnia ita ſe haberent, tantum non mihi perſuaſeram amantem ſuſcipere curandum, & amare idem eſſe infirmitatis, & inſaniæ genus. Utque ut ingenuè tecum, *Lindamori*, agam nonnulla obtentam à te libertatem comitantur, quæ in causâ ſunt cur verear, ne rurſus in ſervitutem incidas, priuſque tantùm amoris tui idolum deſerueris, cum interim ipſam ad amandum animi propenſionem non depoſueris. Scio equidem ab homine, qui, quod nullis hactenus Cupidinis telis læſus fuerit, eum dicitur temnere, ac ſeveriùs habere, expectari ut Satyris quibuſdam homines ab ejus ſervitute deterreat: atque ingenuè, *Lindamori*, fatebor me aliquando hoc ſuper argumento ea ſcripſiſſe quæ, quâ fruerer libertate ſat indicarent, eóque omni ope contendiſſe ut iis oculos aperirem qui licet ad rationis uſum nati, adeo eadem abuterentur, ut *paſſionis* prædominio duram ſervire ſe ſervitutem gloriæ ducerent, beatitudinemque ſuam, vel infortunium à mulierculæ arbitrio pendere exiſtimarent: quæ quidem omnia liberiùs mihi eloqui licebat, quòd, cum

in

in aliis tantum amoris tormina expertus eſſem, quæ in eum declamarem, rationi,non vindictæ aſcribi deberent. At *Lindamori* quanquam inſolitâ quorumdam hominum inſaniâ impulſus fuerim ut eos riſu, Satyrâque exciperem, amorem tamen niſi aut nimium, aut inordinatum non adeo odi ut fucatis coloribus nobiliſſimam animæ paſſionem tanquam teterrimum ejuſdem morbum depingere tibi velim.

SECTIO I.

VEhementius amare eam quam ducturus es in uxorem non licet tantùm ſed etiam expedit, cùm id neceſſarium videatur ut ea conſtanter ametur, cui uni amor noſter promiſſus eſt: limites enim niſi à ſeipſo non patitur ſibi præſcribi amor: ii enim fere tantùm nullius niſi uxoris legitimæ amore incenduntur, qui ante contractum matrimonium reipſa amârunt. Cum itaque viri ſapientis conjugium is comitari amor debeat qui ſapientis ei nomen relinquat, moderatum tamen amorem, ne qua matrimonio in juria fiat damnare non auſim, matrimonio inquam quod faciliùs aliis permitterem, quam ipſe contraherem: quis enim graviore cenſurâ notet, ac quaſi nulli neceſſarium illud vitæ genus, ſine quo etiam in Paradiſo hominum primus beatus eſſe nequit? Hinc liquidò, *Lindamori*, liquet, non quemlibet indiſcriminatim rejici à me amorem; ſed eò tantum me conniti ut quidpiam ſummè verum tibi inculcem. Illud autem ita ſe habet, apud Judeos peculiaria quædam odorifera erant unguenta quibus & ſeipſos, & conſanguineos inungere licebat, ſed aliud quoq;peculiare quoddam ac pretioſum unguentum apud illos extabat rebus tantum divinis impendendum, hoc alium in finem uti nefas erat: ita ordinatus quidem eſt, & legitimus in amicum, in *Phyllidem*, in uxorem amor: ſed quidam pariter eſt altioris, ordinis & quaſi heroïcus, qui uni debetur. Uxor proba ſuos maritique conſanguineos amare dicitur, quamvis & ipſum toto corde verè amare poſſit, quia peculiarem ei, quem nulli, debet amorem: ita Chriſtiana, piaque anima, huic præcepto, *Deum tuum ex toto corde amabis*, facere poterit ſatis, quamvis aliud etiam quid ſimul amet, modo plus nihil amet. Porrò ſummus ille in Deum amor oritur ex vehementiſſimo cordis in eum affectu, ſummâque ab eodem dependentiâ. Eo reipsâ incendimur quoties minimam vel in ſpeciem illius offenſam pertimeſcimus, & quæ illius ſunt, diligentiùs quam noſtra curamus, certi interim beatos nos fore ſi ejus amicitiam poſſideamus, miſeroſque ſi indignationi obnoxii ſimus, adeo ut hæc una nos infœlices,illa ſola beatos nos facere queat.

Quotieſcumque quæpiam illarum proprietatum in *paſſione* quapiam eluceſcit; hanc ſi Deo conſecramus, neque Deo injuriam, neque nobis metipſis inferre poſſumus: tam nobilis paſſio ob ipſam excellentiam, no-

bilitatemque Deo uni debetur: quemadmodum in quibuſdam regnis ac præſertim hîc in Angliâ, licet vilioris metalli venæ ad Dominum loci pertineant, perfectiora tamen metalla, aurum putà, & argentum lex vel ipſum ob pretium Regi adjudicat.

Peculiari hac amoris notione facile poteris *Lindamori* indefinitas hac in diſſertatione obvias paſſim locutiones interpretari: huncque amorem *Seraphicum* voco, non ullo verborum grandium ſtudio, at, ſi Romani Theologi cœleſtem exercitum rectè dividant, mutuatus hoc nomen [a] à nobiliſſimis illis cœleſtis Hierarchiæ Spiritibus, quorum nomen flammeæ eos eſſe naturæ indicat. Quò autem hæ flammæ aſcendant Prophetæ viſio [b] ſat oſtendit, ad Deum ſcilicet inflammantem divini amoris igne. Atque equidem ita omnino ſentio, *Lindamori*, Seraphico eo te faciliùs amore urendum quòd ejus ope & rivalis, & amicus beatis illis Spiritibus futurus ſis: ſi præſertim à generoſiſſimi illius adoleſcentis alienus non ſis mundi domitoris indole, qui ludis in Olympicis currrre noluit quod deeſſent Monarchæ quibuſcum curreret.

Sed forte longiùs æquo digreſſus ſum cum paucis tibi indicare potuerim non me hoc in ſcripto in amorem generatim ſpectatum dicturum, aut mulierum fragilitatem deſcripturum: ut enim cum juniores amantes è quorum tu numero, *Lindamori*, es, amoris ſui prodigi ſunt, eorum amici ejus quod Italus ille ait, ſat gnari

Honeſtà contra amore,
E troppo frale ſchermo
In giovinetto cuore.

eos aut conjugio ad ſobrietatem retrahunt, aut ad eas ſaltem eorum corda convertunt, quæ illorum affectus aut detinere, aut legitimos reddere queunt; ita omni ope jam conabor ne ea deinceps ames, quæ tam ſyncerum purumque cujuſmodi tuum animadverti, amorem promerita non ſunt, ſed ut ad verum tantùm *paſſionis* objectum te convertas, quo nullum ſit nobilius, quo nullum cumulatiùs poſſeſſum beet. Cum enim *Lindamori*, hactenus eò omnes ingenii nervos contenderim ut oculos aperires, nunc quo maxime ſpectaculo delectari magis te oporteat, pro virili docebo; ſat enim intelligo altiores in anima tua, *Lindamori*, egiſſe amorem radices, quàm ut evelli poſſit, aut debeat.

Eum itaque extinguere non conabor, ſed mutato, nobiliorem, objecto reddere: tranſlatum quidem ab Hermione optabam non ut deſtruerem, ſed ut transfigurarem: eum enim amorem, qui ſolo objecto à Seraphico diſ-

a Nomen Seraphim Hebraïcum oritur à radice *Saraph*, quæ *flammare*, aut *urere* ſonat: unde Num. 21. 6. perniciosa illa animalia quæ traductores Anglici igneos ſerpertes vocant, dicuntur in Originali textu, *Hannechaſim haſſeraphim.*
b *Ieſa.* 6. 2. 3.

crepat,

crepat, nollem communi hominum vulgarium fato deſinere, ſed immortalem potiùs evadere, *Enochi* inſtar, *Eliæque* qui in cœlum tranſlati vivi è vivis exceſſerunt.

SECTIO II.

HActenus dictis, à tuo, *Lindamori*, errore in ſecuriorem jam reductus es tramitem: cordis enim tui aberrationem atque ad aliena indignaque homine libero objecta propenſionem indicavi;quòd operam me perdere non animadvertam ulteriori ſpe ſuccesſûs progrediar, memorque veriſimi illius cujuſdam è Patribus dicti, *nemo aliquem amat, quem non vult eſſe meliorem*, ſummopere contendam ut paſſio tua ei adhæreſcat objecto, cujus ſeria attentaque contemplatio inflictas à mortali quacumque pulchritudine plagas faciliùs curet, quam ſerpentis olim præalto trunco impoſiti aſpectus vulnera ab ignitis ſerpentibus inflicta curabat [a]. Cum enim conſtans exterioris pulchritudinis aſpectus, quamvis eandem ſemper faciem intueamur, amorem tantâ violentiâ accendat, quod Græci ſat lepidè his verbis inſinuant, ἐκ τοῦ ὁρᾷν γίνεται τὸ ἐρᾷν, quantò majore in Deum affectu efferveſcemus, in quo licet fulgentiſſimo plura ſemper ac plura, quæ mirêre, detecturi ſumus? Unde Deum Angeli omnium perfectiſſimè amant de quibus ita Chriſtus, [b] *ſemper vident faciem patris mei qui in cœlis eſt*, iique beatiſſimi, quorum beatitudo in eo ſita eſt, quod [c] *Agnum ſequantur quocumque ierit*: quid quod mulieribus impermixti perhibentur, ut inde intelligamus clariſſimam illam Dei viſionem, qui paſſionis ipſorum objectum erat, non fuiſſe ejuſdem cauſſam, ſed præmium, ac mercedem, eoſque dum inter mortales degerent, eâdem prorſus, quam tibi propono, contemplatione, ut Moſis verbis utar, vidiſſe quodammodo eum [d] *qui inviſibilis eſt*, quem ſemel contemplati caducam omnem pulchritudinem oculis non minùs irretortis diſpiciebant quàm aquila à ſolis intuitu noctilucam.

SECTIO III.

UT te, *Lindamori*, altiſſimi hujus objecti incendam amore, quæcumque dicta ſunt ut priori te ſervituti ſubtraheres, & quæcumque ad detegendam profani amoris turpitudinem dici queunt, accipi tantùm à te velim quaſi quædam prævia quorum ope libera mens de objecto tibi à me proponendo judicare poſſit. Atque hâc maximè methodo quodvis tibi præjudicium ſubtrahemus, cum hac in re Platonicos imitemur, qui quaſdam præmittebant virtutes, quas apto ſat vocabulo,

a *Num. c. 21. v. 8. 9.* b *Matth. 18. 10.* c *Revel. 14. 4.* d *Hebr. 11. 27.*

purgativas dicebant, quibus mens ad ſublimiores veritates paulatim diſponeretur. Ita Medici, quò viſum acutiorem reddant, caput catharticis evacuare ſolent, ut ſic oculus noxiis humoribus liber objecta ſibi diſtinctè diſcernere poſſit; atque eum equidem amorem perſuadere tibi volo quem oculi ipſius perſpicacia, ſummaque objecti illuſtratio plurimùm augeant, objecti inquam quod nullo meliùs quam rationis clariſſimo lumine intueri quis potuerit. Noſti haud dubiè ingenioſæ iſtius puellæ dictum quæ præter intellectum laudabiles omnes amaſiis ſuis apprecabatur, quod inquiebat, hoc ſi pollerent, amare me illico deſinerent. Sed quod, amori tuo, *Lindamori*, objectum propono ejuſcemodi non eſt: neque enim neceſſe fuerit ut aliorum, quæ amari poſſunt, vilitatem exaggerem, ut in hujus te amorem rapiam: illuſtrior enim eſt Creator quam ut creaturarum oppoſitione illuceſcat: priuſquam illæ forent, ſummè amabilis in ſe ipſo is erat: neque quòd paſſionem illam, quam *Amorem* dicimus nobis ingenuerit, minùs propterea idoneus eſt qui ejuſdem objectum fiat. Amare Deum idcirco tantum quod quoſdam in Amaſiâ defectus offendas deformitas eſt major eâ ob quam eam derelinquis: idemque eſt in amorem Seraphicum peccatum quod hominis Perſarum religionem, (hæc enim ut ab oculatis teſtibus accepi etiamnum in *oriente* extat) profeſſi foret, qui propter Lunæ maculas Solem adoraret. Hermionem, vel ob nobiliſſimos ejuſdem propinquos non poſſum non honorare plurimùm, eamque vel inter primas eminere inde conjicio quod ſuis te nuper illecebris irretierit, & quamvis jam Phyllidis tuæ titulo inconſtantiâ ſuâ exciderit, quæ tamen hùnc ipſi conciliavere dotes, adeo meam ipſi ut & aliorum benevolentiam conciliarunt ut jam ægrè feram eam deſiiſſe eſſe quod priùs fuerat. Quocirca quidquid contra eam mihi deinceps exciderit, de eâ tantùm intelligendum ut erat, vel eſſe poterit, *Seraphico* quem in te accendi velim, *amori* obex. Quod ut certiore ſucceſſu fiat monendus es Deum ſummam amoris tui extaſim mereri, quamvis eum Hermione admiſiſſet, aut non rejeciſſet. Fuerit enim non tantùm tam formoſa quàm ipſe tecum reputabas, ſed tam conſtans etiam quàm optabas, cæteræque omnes ipſius dotes colligantur; Deo tamen infinitis partibus inferior futura rivalis erat. Atque in ipsâ etiam fruitione quantumvis tuæ reſpondiſſet paſſioni, non eam tamen omnem promerita fuiſſet. Angeli qui mulierum nec fraudes, nec ſeveritatem experti ſunt unquam, Conditorem ſuum omnium maximè amant: atque is, quem Johannes [a] adorare voluit, non paſſus eſt ſe adorari, ut ſolum Deum ſupremo cultu proſequamur. Annon, *Lindamori* formoſam Hermionem exiſtimaſſes, quamvis nullius oppoſitione Mauri pulchrior evaſiſſet, annon tum deformitas tam ignota, quam ingrata huic ſexui fuiſſet? Ita tamen, fa-

[a] Reve. 22.4. & 19.1.

teor,

teor, conſtituti ſumus, ut quemadmodum Iſraelitæ ſervitute Ægyptiacâ cogendi erant ad regreſſum in terram Canaam, haud aliter Amaſiarum contemptu, aut neglectu ſæpe fit ut amantes ad pulchritudinem illam ſemper novam, ſemper antiquam confugiant, eique liberi jam inferiorum creaturarum amore ſuaviſſimè adhæreſcant. Fuerint itaque Hermiones defectus occaſio tibi quædam *Seraphici amoris* excellentiam propiùs contemplandi, ſed cur ei.te de voveris præcipuam fuiſſe cauſſam minimè admittendum eſt. Deus enim illius objectum pro vili haberetur ſi confugium tantùm elanguidæ extinctæque paſſionis foret, cum interim peculiari perfectionum ſuarum eminentiâ, ſummè vividum, ac ferventiſſimum hominum amorem requirat. Neque neceſſe eſt comparari Deum evanidis quibuſcumque & caducis objectis ut noſtra in eum pietas exardeſcat: nihil enim inde ipſi pulchritudinis utpote ſummè in ſe pulchro, & amabili accreſcit. Fateor equidem quaſdam primarias mulieres mihi quoque peculiariter notas iis donatas eſſe à naturâ dotibus quæ totum ſexum nobilitarent: earum tamen dotes illius perfectionibus, cujus dona ſunt, collatæ evaneſcunt prorſus, ac longe magis inconſpicuæ ſunt quam languidiores vulgarium hominum virtutes; ut orto ſole, & ſplendida quæ Hemiſpherium noſtrum exornant ſydera, & obſcuriores umbræ evaneſcunt. Ac proinde non abs re fuerit hîc te, *Lindamori*, admonere, quamvis variorum Dei attributorum divinâ bonitate creaturæ participes ſint, *Scripturas* tamen tantum interponere diſcrimen perfectiones inter homini aſcriptas, eaſdemque in Deo ſpectatas, ut res creatæ hæc ſibi attributa nullâ ratione arrogare poſſint, quia modo ea poſſident adeo infra Divinum ea poſſidenti modum. Huc ſpectat quod Chriſtus dixit cuipiam qui hominem eum ratus, bonum vocabat, [a] *Cur bonum me vocas? nemo bonus niſi ſolus Deus?* Ita Divus Paulus Deum vocat, aut Chriſtum [b] ſolum *Dynaſtam*: licet terra varios inter Dynaſtas diſtributa ſit: atque etiam pius Eunuchus *in Actibus*, [c] *depoſitique potentes* à beatâ Virgine in ipſius Cantico commemorati, in originali textu [d] dicuntur Dynaſtæ, ſeu *Potentatus*: ita quamvis virgines ſapientes ſint, non minùs quam fatuæ, [e] dicatque Chriſtus *filios hujus mundi prudentiores eſſe in generatione ſuâ filiis lucis* [f]; attamen Divus Paulus conditorem ſuum ſolum ſapientem vocat [g] atque alibi, eum *qui ſolus habet immortalitatem*, licet tum animæ humanæ, tum Angeli immortales ſint: modo adeo ſpeciali, atque ut ita dicam incommunicabili ſuperior Dei natura eas ipſas poſſidet dotes quas pro genio Boni ſui ſemper diffuſivi inter creaturas diſtribuit. Eo majore ſtudio tuum, *Lindamori*, amorem in pietatem ſeu amorem Seraphicum converterem, quòd paſſionem tuam nullis circumſcribi poſſe limitibus

a *Mat.* 19.16 19. b 2.*Tim.* 6. 15. c *Act.* 8, 17. d *Luc.* 1. 52. e *Matt.* 25. 5. f *Luc.* 16. 8. g 1.*Tim.* 1. 17.

animadver-

animadverterim. Pauci igitur magis indigent, aut merentur ejuſmodi amoris objectum quod nimis magnum eſſe nequeat. Ejuſmodi autem Deus eſt qui ob ſummas perfectiones ſuas nimiùm amari nequit. Aliæ paſſiones, fluviorum inſtar gratiores ſunt, cum ſolitis ſeſe limitibus continent, ſed *Seraphici amoris*, ut Nili, ipſæ etiam inundationes magis placent: Noſter in perituram pulchritudinem amor nobis ipſis ſimilis eſt. Si ſtatura noſtra quandam forte molem excedat, monſtra ſumus: at pietas inſtar adamantis eſt omnis maculæ expertis; moles ipſa tum pretium, tum pulchritudinem adauget. Deum ex omnibus animæ viribus amare præcipua eſt tum *Legis* tum *Evangelii* lex, ut quæ reliquas omnes complectatur: Nec plura à nobis exiguntur, quia nihil quod exigatur, ſupereſt; tam nobilis enim adeo indolis pietas eſt, ut defectus in eâ quidem, exceſſus reperiri nullus queat; mediocritas enim quæ ab extremis removet, neceſſariam aliarum paſſionum excellentiam indicat, hujus verò imperfectionem, ac defectum. Aut certè ſi mediocritate *paſſiones* aliæ virtutes evadunt, hujuſce amoris mediocritas in ejuſdem illimitatione conſiſtere debet, cum hâc maximè virtus fiat. Vir ſecundum cor Dei ſuum in Deum amorem ipſo ſitis ardore exprimit [a] eâque ſiti quæ languidum cor, quod *Naturaliſtæ* ſic cum valde quid eſſe obſervant †, deſiderio refrigerantium illarum aquarum conficiat: *Ipſa* inquit [b] *anima me Deum ſitit*. Porro quis neſciat tantam eſſe ſitis violentiam ut non multùm miremur Regemillum frigidæ potu regnum vendidiſſe; ſolâ enim fruitione ſiti fieri ſatis poteſt: Indiarum opes ſitientis ardorem non extinguerent ſi earum dominus eo torqueretur appetitu qui potu tantum ſedari poſſit: quodque ad rem noſtram etiam facit, ſitis, ut ferè aliis in rebus non contingit, adeo tempore non imminuitur, ut violentior in momenta evadat. Idem Propheta Regius zelo domûs Dei non tantum inflammari ſe, ſed quaſi devorari ait: doletque plurimùm quòd eodem alii zelo non incendantur. *Intuebar* inquit [c] *tranſgreſſores, & ingemui quòd verbum tuum non cuſtodirent*: quin etiam inſuper addit aquarum rivulos ex oculis ſuis fluxiſſe *quòd legem tuam Domine non ſervarent* [d]. Atque ut manifeſtum faceret quantùm ſummâ hac amoris illimitati teneritudine eos odiſſet aut amaret, quos Dei amicos, aut hoſtes crederet, in hæc verba mentem aperit [e] *oculi*, inquit, *mei ſuper fideles terræ, ut mecum habitent: qui perfectus ambulat in viâ ſerviet mihi*: [f] *Annon eos Domine odi, qui oderunt te? annon affligunt me qui inſurgunt adverſum te? odio perfecto odi eos, & inimicos meos reputavi*. Hoc ferè ardore pius Propheta conditorem ſuum amabat; quem tamen adeo remiſſum, imparemque Deo ſentiebat, ut non tantùm ſuas omnes facultates ad Dei laudem excitaret: [g] *Benedic Domino, anima*

† *Cervina caro ſicca eſt &c.* Sennert. de Alimentor. facultatib. a *Pſ. 42.1.* b *ver. 2.* c *Pſ. 119.153.* d ibi. *v. 136.* e *Pſ. 101.6.* f *Pſ. 139.21.22.* g *Pſ. 103. 1.*

mea,

mea, & quicquid in me eſt, benedicat nomini ſancto ejus: Sed omnes etiam ſanctos ad idem officium perſolvendum invitaret, [h] *diligite Dominum omnes Sancti ejus*, & rurſus *laudate Dominum omnes gentes, laudate Dominum omnes populi*: quicquòd ipſos etiam Angelos, alioſque Dei exercitus ad idem munus hortatur: concluditque demum Pſalmorum librum his verbis, *quicquid ſpirat, Deum laudet.*

SECTIO IV.

NEque dictorum vim quidquam imminuit quod nimiam etiam pii quidam in quibuſdam pietatem reprehenderint: exceſſu enim amoris non peccabant, ſed à prudentiæ regimine aberrabant. Noſtrum in Deum amorem dirigere debet non noſtra ipſorum, ſed revelata Dei voluntas; ut enim Chriſtus ait, *ſi amas me ſerva mandata mea*. Quare nimiùm nos eſſe interdum pios nihil vetat, non quòd amor noſter Seraphicus ſolitariè ſpectatus nimiùm fervidus eſſe queat, ſed quia cum varia ſint amoris officia, peculiarem quodlibet ardorem requirit qui nimius eſſe poterit, ſi in cauſſa fuerit cur neceſſarium quodpiam munus negligamus. Nequaquam par eſt nos, ut multi ſolent, de quorum errore alibi fuſiùs, geminas legis tabulas ſibi invicem impactas diffringere: ſed Deum toto corde ita diligere debemus, ut proximos ſicut nos metipſos diligamus. Noſti, quid Chriſtus Phariſæis dixerit qui decimas perſolvebant, judicium verò, miſericordiam, & fidem majoris momenti negligebant: [a] *hæc oportuit facere & illa non omittere*. Atque tantus hic *Lindamori* in quædam pietatis officia ardor ut perfunctoriè tantùm alia quæ minus ſapiunt, obeamus, neſcio quem in piis etiam viris quaſi morbum gignit, non abſimilem puerorum Rachetidi quam docti quidam medici ab inæquali partium nutritione proficiſci aiunt: licet enim nulla corporis pars nimium ſuſcipiat alimentum, quædam alimenti plus admittunt quàm natura requirat, quædam minùs, unde partium omnium irregularis oritur proportio. Patet itaque hinc, *Lindamori*, nequaquam ex dictis concludi poſſe Deum nimiùm aliquando à nobis amari, ſed contingere tantùm interdum ut hoc vel illo modo nimiùm amemus: dum *domos haſce luteas*, ut loquitur *Iobus* [b] incolimus multa ſunt quæ non minore pietatis affectu peragere nos oportet, quàm ea quæ propiùs Deum ſpectant, ut Paulus docet liberos inter, ac conjugatos diſcrimen intercedere, [c] cum liberi, ſeu cœlibes liberiùs, Deo vacare poſſint, conjugati contra diſtrahantur, ut *Adami* ipſius affectus Conditorem ſuum inter & coſtam, hoc eſt uxorem. Cum autem directa, noſtri in Deum amoris expreſſio nulli alii opponitur officio, tunc omnis exceſsûs periculum abeſt. Licet preces nimium prolixæ eſſe queant, jeju-

h *Pſ. 117. 1.* a *Matt. 23.* b *Iob. 4 19.* c *1. Cor. 7. 32. 33. 34.*

niaque etiam nimium diuturna; Chriſtus integram noctem orationi, & quadraginta ipſos dies abſque ullo exceſſu impendere poterat, cum alia mediatoris munera non inde impedirentur, ſed promoverentur potiùs: atque ita Eliæ diu jejunare licuit [d] cum eo non ita frangeretur, ut montem Dei conſcendere non poſſet: Et quamvis juſti in hoc ſublunari orbe ſuum in Deum amorem remotiore quodam modo media inter negotia, dum concredito ſibi talento utuntur, exprimere debeant; cum tamen aliò tranſlati variis erga oppreſſos, propinquoſque officiis, quæ hîc negligi nefas, non ampliùs diſtinentur, jam abſque ullo devotionis exceſſu non tempus tantùm, ſed & æternitatem ipſam Deo conſecrare poterunt, agnumque ſequi quocumque ierit.[e] Atque ipſa quatuor animalia quæ proxima Throno Dei aſtabant, quamvis actuoſæ admodum naturæ, ut ex multitudine alarum, oculorumq; conjicere licet, nobis tamen exhibentur uni tantùm officio intenta, dum diu noctuque ingeminant *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus Dominus Deus Omnipotens*, cui *Gloria*, &† *gratiarum actio*: atque ii qui veſtes ſuas in ſanguine agni dealbarunt dicuntur eſſe, coram Dei Throno, eique in templo ejus per diem, & per noctem ſervire, [f] tantum abeſt, ut vel minimus amor ille, qui Seraphicus dicitur, nimius eſſe queat; aut ulla ullius expreſſio immoderatior, exercitiumve, niſi fortè peculiare quodpiam virtutis officium quod obire quis tenetur, excluſerit. Noſter in creaturas amor doni inſtar eſt, ſed in Deum debiti genium induit. Dona itaque noſtra prodigere poſſumus, non item debita; quantæcumque enim ſummæ ſint, ſi debita, ex juſtitia ſolvi debent, neque ullum hic prodigalitatis crimen intervenit. *Amor Seraphicus* cujus quaſi anima vis ſummè ignea eſt ad ſuam tum menſuram proximè acceſſit, cum omnem menſuram excedit, nec alio finitus ſenſu dici debet quàm quia infinito par eſſe objecto nequit: is enim ſolus Deum, quantùm debet, amat, qui quòd ardentius eum diligere nequeat, ægre fert, & dolet. Summus hic divini amoris ardor participem te fecerit plus quàm Johannes meminit fœlicitatis: ait enim is alicubi *Deum eſſe amorem, eumque qui in amore habitat, habitare in Deo, & Deum in eo*: [g] quibus ſanè verbis omnino inducor ut te ad ſummum devotionis fervorem incitem, cum ipſam ſui abnegationem tam facilem is reddere poſſit, ut ea jam hoc ampliùs nomine vocari non debeat; ſublimior enim hic amor nulla redundantis emolumenti ſpe depreſſus voluntatem noſtram intimâ utriuſque conjunctione in divinam transfundit: atque ita jam cum eadem utriuſque voluntas eſt, nihil eorum quæ humanitùs contingunt, te non prævisum feriet, & quamvis feriat, non affliget, quòd hoc ipſum divinæ conformiter voluntati priùs volueris: cum enim nihil velis vehementiùs quam ut Conditori tui voluntas fiat, intelligaſque eum omnium quæ contingunt eſſe autho-

d 1.Reg.19,2. e Rev.4.6,7. † v.9. f Rev.1.7,14.15. g 1.Joan.4,16.

rem

rem, nihil contra voluntatem tuam, quia nihil contra ipſius, contingere poterit: cum enim illius voluntati, quam feciſti tuam in omnibus ſummè conformis eſſe cupias, ipſius decreta tua quoque reipsâ ſunt, ſed ab ipſo quod & tuum in commodum cedit, directa: unde & quòd rectè velis, & ſucceſſu certo tibi hinc omnino conſtat. Cùm itaque Deus ſapientiſſimus ſit, & potentiſſimus, teque plurimùm amet, quàm bene tecum agitur, cum ipſe pro te eligat quæ proinde omnium maximè e re tuâ ſint? Gratus agit gratias Medico æger, quod cibos quibus nutriri debet eligat, quamvis eos ſæpe quos faſtidit, præſcribat: quoties de petitionibus noſtris dicere Deus poſſet? quod Chriſtus intumeſcentibus ambitione diſcipulis dixit, *neſcitis quid petatis.* Pudore certè Chriſtianos meritò ſuffuderit mirabilis hæc hac ſuper re Ethnici cujuſdam admonitio.

Permittentes ipſis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebuſque ſit utile noſtris:
Nam pro jucundis utilia quæque dabunt Dî;
Charior eſt illis homo quam ſibi: nos animorum
Impulſu, & cæcâ pravaque cupidine ducti
Conjugium petimus, partumque uxoris, at illis
Notum qui pueri, qualiſque futura ſit uxor.

Præterea Ethnicus quidam philoſophus dicere ſolebat nihil ſe à Diis peculiare petere, ſed ea tantum quæ magis ipſi expedire, Dii judicarent. Atque reipſa non minùs cæca ſunt deſideria noſtra quam Rachelis fuêre quæ liberos adeo vehementer concupiſcebat, ut in hæc verba erumperet *da mihi liberos alioquin moriar*, contigitque ut inter pariendum vivere deſierit. Nec minus ſæpe nocent ipſa ardentiora vota noſtra, quam olim Iſraelitis qui manna Angelorum panem faſtidientes carnium immoderato uſu abſumpti ſunt. Qui igitur, *Lindamori*, abnegat ſeipſum nihil aliud quam Patri amantiſſimo ſua omnia negotia permittit, cujus ope peritiaque certum ſibi polliceri ſucceſſum poterit. Quin etiam ni rurſus rem attentiùs perpendiſſem, ſubjuncturus eram, cum Deus nihil magis quam voluntatem ſuam fieri velit, conſecuturum te mercedem tuæ cum divinâ voluntate conformitati parem; atque ut oculus optico nervo capiti quamdiu adhæreſcit, ea non abſque voluptatis ſenſu percipit, quæ ſeparatus quamvis in optimo ſeparationis ſtatu percipere nequit, ita voluntas tua divinæ quodammodo inſerta ſolidioribus longè te beabit deliciis, quàm ſi omnium, quæ ardentiſſimè concupiſcis compos fores. Unde ſui homo abnegatione Deum ſibi aſſociat: quid mirum ergo, ſi illius hic ut ſuis, rebus proſpiciat? Atque idcirco Sancti, Angelique divinæ prope fœlicitatis participes ſunt quòd Dei in omnibus

voluntati conformes ſint, cum rebelles Spiritus miſeriis contra præmantur extremis, quod eidem pertinaciter reſiſtant.

SECTIO V.

Quamvis, *Lindamori*, hæc fidentiùs aſſerere nolim, ut tamen ſuperior diſſertatio magis illuſtretur, latum indicabo diſcrimem Seraphicum amorem inter, ac vulgarem; qui enim cor ſuum mulierum pulcherrimæ devovet, gravi illud, in ipſius etiam, ut ita loquar ſinu, percuti vulnere ſentit; quæcunque enim ipſam vexant, ipſum quoque malè habent & contra: nunquam itaque ſuis tantum malis torquetur; atque ita niſi duo ſimul beati ſint unus eſſe nequit. Cum itaque fragilem & caducam pulchritudinem amamus, corda tantùm noſtra ad vulnera dilatamus: quamvis enim dilecti gaudia æquè ac dolores ſentiamus, beatiſſimi tamen hominum adverſis ſæpius rebus affliguntur, quam proſperis recreantur: cum exigui etiam accreſcentis pedi cornu totius corporis valetudinem perturbet. Quin ipſa etiam amicitia amore longè quietior, quòd inquietos nos habeat, niſi virtutis exercitium eſſet, vitanda foret: at qui uni Deo cor ſuum devovet non tantum immutabili ejuſdem beatitudine omnis adverſi caſus ſecurus eſt, ſed vel idcirco patienti adverſa quæque animo fert, quód ſciat eum ſe amare qui & ipſe fœliciſſimus ſit, eumque & poſſit, & velit aliquando reddere fœlicem. Quamvis autem amor Seraphicus divinæ tantùm fœlicitatis nos reddat participes, efficit tamen inſuper ut noſtros Deus ipſe ſentiat dolores. Omnibus ipſorum afflictionibus affligebatur, inquit Propheta de Deo, atque Iſraelitis[a]. Atque ipſe Dei filius, (qui diligentibus ſe adeo unitur, ut ex eo tanquam capite, atque ex ipſis tanquam membris unum conſurgat corpus, quod Chriſtus dicitur,) nihil licet à quoquam pati poſſit, his fere verbis Paulum quod diligentes ipſum, perſequi meditaretur increparit, *Saule, Saule cur me perſequeris?* [b] Atque ut quàm tenero commiſerationis affectu moveatur oſtendat, converſis Iſraelitis Propheta de Deo dicit: *qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* [c] neque divina, Amaſiæ inſtar, commiſeratio, moleſta tantùm, inutiliſque eſt, quâ amans potiùs affligitur, quod eâ illa perturbetur: at miſeratur Deus ipſe interim immotus, non tam affectu qui turbat, quam effectu qui miſeros levat: hunc enim ſuperiùs commemoratum locum hic proximè ſequitur, *& Angelus præſentiæ ipſius ſervavit eum, in amore, & commiſeratione redemit eos, tulitque eos diebus omnibus antiquis.* Dei hæc commiſeratio, licet ejuſdem fœlicitatem non perturbet, eum tamen non minus allicit ut ſenſum miſeriarum noſtrarum exprimat, noſ-

a *Eſa.* 63.9. b 1.*Cor.*12, 12. c *Zach.*2. 8.

que

que inveniamus, ut phraſi Scripturæ utar, χάριν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν, gratiam *ad opportunam liberationem*; [d] aut ut alius *vertit opportunam tempeſtivamque liberationem.* Neque enim tum ſemper liberamur cum maximè cupimus, ſed cum magis expedit: quando autem magis expediat nemo certiùs eo determinaret, qui ſimul ac ſemel præſentia, præterita ac futura intuetur: quod Chriſtus diſcipulis dixit, *non eſt veſtrûm noſſe tempora, nec momenta quæ Pater poſuit in poteſtate ſua* [e], huc etiam ſpectat. Mulier è Cananitide æquo animo repulſam pati, & appellationem canis debet [f]: quâ tamen, ut hoc obiter dicam vulgò Judæi Ethnicos deſignabant: eoque ſenſu ab hâc Gentili, non Græcâ intellecta eſt [g]. Iſraelitæ, quo nomine Patriarchas etiam intelligo, quadringentos & triginta ipſos annos expectarunt priuſquam in terram promiſſionis introducerentur [h]: eoque toto tempore, innumeris ſed funeſto demum ipſiſmet eventu calamitatibus eos Ægyptii oppreſſerunt [i]. Paulus ter Dominum rogavit ut ſtimulum carnis ſuæ amoveret: [k] quin etiam beata ipſa Virgo non niſi tertio filium ſuum die invenerit [l]: & Lazarus etiam ipſe quem ægrotantem nobiliore *Cæſaris* titulo amicum vocavit, unde hac cum Paraphraſi Maria indicat, *quem diligebas*, [m] permittente Domino, mortuus etiam eſt, valetudoque eouſque dilata donec miraculo tantum unà cum vita reſtitui poſſet. Unde patet ut nulla eſt miſeria, quâ ipſe liberare non poſſit, ita nullam eſſe quantacumque ſit; quam ipſius compaſſio, aut etiam amicitia non tollat.

Poſtremus eorum quos ſpiritu Deus prophetico afflavit, eum ut politorem exhibet [n]: neque enim politores metallum ex igne extrahunt ſtatim atque incaleſcere illud, aut colliquari incipit, ſed diu in igne relinquunt, quem & follibus adhibitis per intervalla acuunt, donec debitum obtinuerit nitorem: atque liceat hîc homini fornacibus aſſueto licet magni conſcius arcani haberi nolit, Chymicam promovere metaphoram, atque obſervare, quamvis publicis præſertim in calamitatibus Deus ſæpe videatur amicos hoſteſque eâdem involuere clade, diverſo tamen ambos ſcopo ferire, ut cum in eumdem ignem aurum, plumbum, ac antimonium conjiciuntur, diſpari tamen ut conſilio, ita & eventu; cum ignobilia metalla aut penitus abſumantur, aut in Scoriam reducantur, aurum verò purius longè illuſtriuſque evadat.

SETIO VI.

UT de *Amore Seraphico*, qui reliquas inter paſſiones principem facilè locum obtinet, dicam quod reipsâ vero conforme eſt,

d *Hebr.* 4.16. e *Act.* 1. 7 f *Matth.* 15.26.27. g *Textus ducit ejus originem ex Syrophœnicia.* h *Gal.* 3.17. i *Ezech.* 28.24. k 2, *Cor*, 12.7. l *Luc.* 2.48 m *Io.* 11.2. n *Mal.* 3.3.

fatebor ingenuè ortam ex eodem fœlicitatem ejuſdem ſublimitate nonnihil imminui, accerrimoque atque inquieto plenioris fruitionis deſiderio : hinc has in voces Sponſa Canticorum 2.5. erumpit, conſolare me pomis, quia *amore langueo* : hinc Apoſtolus [a] reverti cupiebat, (ita enim hanc vocem ἀναλῦσαι vertendam puto cum alibi idem ſonet Luc.12. 36.) & eſſe cum Chriſto : atque Propheta Regius ſua deſideria hunc in modum exprimit [b] , *ut cervus anhelat ad fontes aquarum , ita anima mea ad te domine, anima mea Deum ſitit, Deum vivum* : omnino enim *Lindamori*, expediebat, ut cœlum præ oculis haberemus, peculiarem aliquam, quâ hic frui non poſſemus, manere illic nos fœlicitatem. Optime igitur cum amante Seraphico agitur, quando inde tantùm moleſtiæ quidquam percipit, quòd pleniore Dei fruitione non gaudeat: neq; enim ex defectu voluptatis,ſed ex defectu majoris dolor hic qualiſcumq; oritur,cujuſcemodi res nullum mortales pariunt. Atque hic, *Lindamori*, animadverti oportebit, in inquieto hoc ſeparationis ſtatu neſcio quem vere adeſſe dolorem : divinus enim divini amoris Doctor cum pronunciet ſitim perfectionis jus quoddam gradumque ad eandem eſſe (has juxta ſcripturas) *beati qui eſuriunt , & ſitiunt* juſtitiam, ipſis enim *fiet ſatis* [c] : *ſitiens veniat & quicumque voluerit , & de aquis vitæ liberè hauriat* [d]) cumque Cœleſtia gaudia ejuſmodi ſint ut ſui participes vel ſpe merâ homines faciant, quicquid certiorem eorum poſſeſſionem reddit, nova nos ſpe recreat, licet novo etiam deſiderio torqueat : atque inquieta hæc conſummatæ beatitudinis deſideria diſturbare nos multum non debent, quòd zelum arguant, & fœlicitatem aliquando plenam præſignent : hæc enim animæ noſtræ inquietior exultatio *ſpiritûs ipſius* inſtar *arrha* [e] quædam dici poteſt, quæ licet integra ſumma non ſit, non pars tantum illius, ſed & pignus quoque eſt. Jam, *Lindamori*, quam ſuavia ſunt, quam nulla hæc *Seraphici amoris* tormina? ſi cum iis quæ *ſenſualis* infligit amor, comparatio inſtituatur. Non commemorabo quot immaturâ morte ſuſtulerit : quamvis enim tragicas haſce hiſtorias apud fabularum ſcriptores frequentes reperiam, alibi tamen perrarò.

Quamvis autem calidiores regiones in quibus violentiùs ſævire amor creditur inviſerim, ſi tamen eos qui ſingulari certamine, aut lue venereâ periere, exceperis, neminem unquam amoris jaculis inteſectum animadverti : niſi philoſophorum quorumdam ritu, qui hominis eſſentiam in ratione ponunt, aſſeramus amorem dejecta ſolio ratione, licet amantem in vivis relinquat, occidere tamen amantem. At quamvis affirmare nolim hominum vitæ inſidiari amorem, nemo tamen inſicias ierit eum multùm perturbare genus humanum : quærere enim ex te poſſem quamdiu non pauci amantes Amaſiis ſuis duram ſervire ſer-

a *Phil.1.23.* b *Pſ.42.1.2.* c *Matt.5.6.* d *Rev.22.17.* e 2. *Cor.5.5.*

vitutem

vitutem debeant, priuſquam eorum amor innoteſcat, aut obſervetur: cui quidem quæſtioni, alias ſat lepidas addere non paucas ejuſcemodi poſſem: ſed ſatis ipſemet meminiſſe poteris quæ paſſim tormenta amor infligat amantibus, quæ *martyria* meritò ut ſolent, appellarent, niſi cauſſa,non tormentum ipſum,efficeret martyrem. Licet autem amantium conditio à fictarum hiſtoriarum ſcriptoribus iis depingatur coloribus,ut non tantùm illos qui ſanguinei ſunt temperamenti eorum ſtatus commoveat,ſed ipſemet aliquando tantam iis inviderim fœlicitatem:cum tamen quiſpiam è notis mihi, intimiſque, amoris retibus irretitus hærebat, invidia mox in commiſerationem evadebat: repulſæ enim, zelotypia, timores, abſentia, deſperatioque amantium licet legentem delectent, amantem tamen reipſa plurimùm excruciant. Præſtat itaque *Lindamori* eorum procul eſſe ab infortuniis, quàm ipsâ experientiâ eloquenter de iiſdem conqueri poſſe, ut aſpectu tempeſtatis ex arte depictæ delectatus ſæpe ſum, ſed cum ex Hollandiâ vi tempeſtatis haud ita pridem abactus eſſem, nihil in eâ, mihi crede, voluptatis, ſentiebam: ita amantis conditio acutè ingenioſéque deſcripta licet mirum in modum nos oblectet, cum tamen quiſpiam reipſa amat duram amori ſervitutem ſervit: amantium quippe conditio ſpectaculo magis quam amplexu recreat, multoq; minùs gratas ipſius notiones experientia, quam deſcriptio ſuppeditat.

Nolim itaque, *Lindamori*, putes angores inde tuos ortos eſſe, quòd tua his Amaſia non commoveretur; ſi enim myrtho te coronaſſet;tuiſque propitia votis fuiſſet, errorem tantùm tuum tibi detexiſſet, utpote qui veram, ibi ubi haberi nequit, conſecuturum te beatitudinem exiſtimares: pleraque enim, *Lindamori*, caducorum illorum bonorum quæ tantopere deperimus, non ineptè comparari poterunt plantæ ſenſitivæ quam in *Sionis horto* † miratus es, licet enim eam mirabundi intueamur, ſi tamen tangimus ſtatim quaſi tangentibus illudens explicata contrahit folia, novaſque & prioribus breviores induit dimenſiones, ſolitæ tamen ſe dimenſioni relicta ſibi paulatim reſtituit: ita quæ procul conſpecta & deſiderata nos delectant, poſſeſſa fallunt, alteriuſque omnino indolis eſſe ſentimus quam nobis priùs perſuaſeramus,quamvis ubi diuturnâ privatione eorum vacuitas exciderit, proculque rurſus à nobis conſpecta fuerint, priſtinam hominum oculis pulcritudinem exhibeant, quâ ut priùs eos fallant. Cum autem, *Lindamori*, plantæ ſenſitivæ evanida mortalia comparo, Amaſias nequaquam excipio: quamvis enim non adeo matrimonium oderim, ut quidam, (qui minùs capiunt quæ joco interdum in familiari colloquio ſoleo dicere) odiſſe me exiſtimant, meo te conſilio ad matrimonium, licet non facilè exemplo invitare vellem; tot tamen hoc in negotio infortunia animadverti, paucoſque adeo vidi qui uxores eodem proſequerentur amore, quo eaſdem

† *in Oxonii Univerſitate*,

liberas

liberas adhuc proſequebantur, ut non mirum mihi videatur prohibuiſſe Legiſlatores, ne matrimonium, ut duraret, diſſolvi poſſet; atque matrimonium aptè omnino quis comparavit ludo aleatorio; ubique ſucceſſus incertus, forte in aliquod operæ tuæ pretium præmiumque incidis, forte in nullum. Quod autem ad te *Lindamori* ſpectat, plurimi & plurimùm decepti ſumus ni Hermionis indoles à tuâ adeo ſit aliena ut, ne hîc immorer, ſi amori tuo reſpondiſſet, eam quidem ſed non fœlicitatem conſecuturus fuiſſes: quare non minus te vel liberâ ſui donatione decepiſſet, quam ipſa priùs amoris mutatione decepcrat.

Sed quia, comparationibus immorari multùm non ſtatui, *Lindamori*, plura non dicam de utilitate amoris Seraphici præ vulgari; ſuperaddam tantùm vulgarem etiam amorem ad Seraphicum conducere non parum poſſe: violentus ille tuus, quo ardebas in Hermionem amor ad devotionem te paratiorem reddet, quod primùm te uni tantùm nec beanti præ omnibus objecto addixerit, quòd deinde affectûs vehementia cor tuum ad concipiendam amoris Seraphici flammam diſpoſuerit: qui enim amat, ſeipſum penitus abnegat, fortunam, quietem, honorem, vitam negligit, cæteraque commoda ſua omnia flocci pendit, ſi eorum jacturâ, aut neglectu gratum quid dilectæ præſtare poſſit: cujus judicio bona ſua, & mala quoque æſtimat. Præclara ſanè hinc eruuntur documenta: cum enim amore difficillimæ tui ipſius abnegationi aſſueſcas, mutato tantum objecto amor tuus in devotionem evaſurus eſt: quædam enim ad hanc nec poſtrema diſpoſitio eſt: ſicut qui laſcivis priùs liberioribus vocem cantilenis ex arte exercuit, cœleſtes illos eò faciliùs, ſuaviúſque hymnos occinet, quibus Eccleſia militans triumphantem imitari videtur dum ſollemnes Cœleſtium Spirituum laudes ſollemni cantu quaſi remittit. Quemadmodum venatione quamvis imbellem tantum leporem inſequamur, ad exantlandos tamen Martis labores quibus Imperium propagaturos nos ſperamus, aptiores evadimus: ita licet amore devotionis tyrocinio cæcutiamus penitus, ineptaque cæci proſequamur, & eligamus, eos tamen paulatim induimus habitus qui nos ad cœleſtem etiam devotionem mirè diſponant: atque reipſa ardentior amor devotio quædam, ſed non ad verum objectum directa, videtur; quod ipſis loquendi modis amantes inſinuant: cum enim Amaſiam tuam Deam vocas, cui cor offeras, quam adores, pro qua Martyrium ſubeas, hinc liquidò liquet Deum ipſum amoris genuinum adeo eſſe objectum, ut neminem vehementiùs amare poſſimus, cui divina quædam attributa non illico tribuamus: quemadmodum pueri innatum ſibi in matres, & nutrices affectum declarant, dum imagunculas quibuſcum ludunt, cariſſimas matres, aut dilectas nutrices vocant: atque ut Aaron, rebelleſque Judæi, cum idololatriam ſuam excuſarent quod Dei nomine id quod adorabant, inſigniſſent, tacitè adorationem

ſoli

ſoli Deo debitam agnoſcebant, ita amans, qui quam veneratur, Deam vocat, ſat inſinuat Deum præ reliquis omnibus & ſuper omnia amandum.

SECTIO VIII.

IPſaque, *Lindamori*, amantium inconſtantia hujuſce rei veritatem manifeſtam facit; hæc enim quid aliud eſt, quam perfectæ pulchritudinis quaſi venatio, quam nullo hic in objecto reperimus? Levia enim admodum illius obſcuraque creaturis impreſſa veſtigia ſunt quibus appetitui noſtro ad Deum etiam præter voluntatem aſpiranti nunquam ſatis fit: quem verum eſſe amoris objectum inconſtantia hominum in amandis mulieribus, conſtantiaque Angelorum in eo amando ſat apertè declarant: ut ſuam ad polum acus magnetica inclinationem tum motu inquieto, tum ipsâ quiete oſtendit. Dolent homines quod rebus hiſce caducis ſibi non ſatisfiat, cum gaudere potiùs deberent, cum id ipſorum privilegium ſit ut finito non ſatientur, ut, nec fiſtulis, equis factitiis aliiſque ludicris delectentur, quibus pueri recreentur plurimùm. Atque hinc, *Lindamori*, colligere poteris quàm ſuave, jucundumque ſit noſtrum uni Deo devovere amorem, cum inquietam omnium aliorum bonorum poſſeſſionem voluerit eſſe meram ad Amorem Seraphicum diſpoſitionem.

SECTIO IX.

ATque hactenus, Cariſſime *Lindamori*, Amorem tibi Seraphicum commendavi, expoſitis quibuſdam ipſius proprietatibus, quæ ad amorem potius ipſum, quam ad divinum ipſius objectum ſpectare videntur; ſed vereor, ne hactenus dictis nimiùm immoratus ſim, quæ præterquam quod non ſint præcipui hac in re momenti, minùs ea præ feſtinatione accuratè ſcripſi, eoque ordine quo primùm ſe ſe obtulerunt, nec eâ methodo qua exhiberi tibi debuere.

SECTIO X.

QUocirca, *Lindamori*, cum nobiliſſimi, ac præcipui ad Dei amorem ſtimuli ſint infinitæ ejuſdem perfectiones, cumque Dei amor nobis magis proſit, quam noſter ipſi, cum eo Deus non accendat modo noſtrum, ſed & foveat, & ni ipſi noſmet extinguamus, amorem coronet: quocirca, inquam, *Lindamori*, ad altiora jam quædam progrediendum mihi cenſebis, ut oſtendam quamplurima quæ hominum ſibi affectus deviaciunt, peculiari, ac ſuperiore modo in Deo colligi. Hermionem tibi

conciliarunt variæ ipſius dotes, pulchritudo, conſtantia, amoris ipſius magnitudo, commodaque etiam quædam tua ex illius poſſeſſione naſcitura: quòd hæc omnia eminentiori longè modo in Deo contineantur, jam utinam, eo quo vellem ſucceſſu, exponere tibi poſſim.

SECTIO XI.

PRimò itaque ſummum amorem noſtrum Deo debemus ob ſingularis illius naturæ prærogativam: ſed dum methodi neceſſitate divinas celebrare perfectiones debeo, imparem omnino tanto argumento me profiteor cui nec Seraphini ipſi pares forent: & ſi ut Scriptura loquitur *nec oculus* vidit *nec in cor hominis aſcendit* †, quæ Deus diligentibus ſe repoſuit, quàm ineffabilia, quàm incomprehenſibilia ea ſint oportet; quæ ſibi uni reſervat? Ipſa enim naturæ ipſius immenſitas latum ſupponit deſcrimen ea inter quæ nobis communicat, eaque quæ ob infinitatem communicare nobis nequit.

Non eſt igitur quod mireris, *Lindamori*, ſi diu huic objecto non immorer, cum oculis illud irretortis præ fulgore intueri nequeam, neque mirum videri debet ſi hyperbolas uſurpem in commemorandis iis perfectionibus, quas nulla ſat extollere hyperbolâ poſſumus, cum Deus ipſe & naturâ, & ſuo ipſe teſtimonio [a] ſupra *omnem benedictionem, & laudem ſit*. Si, de conſpicuis, *Lindamori*, Dei attributis diſſerendum nunc eſſet tot in iis immenſæ potentiæ, atque infinitæ ſapientiæ, exuberantiſque bonitatis veſtigia offenderemus ut præ ſtupore obtumeſceremus. Fateri enim, *Lindamori*, neceſſe eſt, cum Teleſcopiis veteres novaſque in ſuperiore mundi regione ſtellas intueor, cum Microſcopiis inconſpicua quædam objecta, miraque naturæ ſubtiliſſimæ arte facta, contemplor, eumque ut verbo dicam, cultris anatomicis, luceque furnorum Chymicorum, librum naturæ aperio, conſuloque Ariſtotelem, Epicurum, Paracelſum, Harvæum, Helmontium alioſque hujuſce voluminis expoſitores, fateri, inquam neceſſe eſt in has me cogi cum Propheta regio erumpere voces: [b] *quam multiplicia ſunt opera tua Domine, ſapienter omnia feciſti*! atque miratus aliquamdiu quæ mirari quidem, comprehendere nequeo, ſepoſita ulteriore indagatione, operibus Dei ea applico quæ de ejuſdem providentiâ *Paulus* dixit [c], *ô altitudo divitiarum, ſapientiæ, & ſcientiæ! quam inſcrutabilia ſunt judicia ejus, & imperveſtigabiles viæ!* atque hoc nos ſtupore cujuſcumque divini attributi conſideratio pariter perculerit.

Sed cum hoc de argumento alibi egerim, hic tantum velim, *Lindamori*, animadvertas, quantum ipſemet, aliique qui quam ipſi poſſident,

† 1. *Cor.* 2. 9. a *Neh.* 9. 5. b *Pſ.* 104. 24. c *Rom.* 11. 33.

in

in aliis virtutem magni faciunt, Catonem, Scipionem aliosque Heroas humani generis ornamenta ob eorum virtutes ament; quamvis nihil ad nos emolumenti ab iis redundet, cum pluribus ante nos natos ſæculis vixerint. Cum igitur adumbratas quaſdam virtutes, nobiſque inutiles tantopere veneremur quo non amore eum proſequi debemus qui omnes perfectiones eaſque infinitas poſſidet? Si ego & tu, *Lindamori*, nos ipſos creaſſemus, nec divinâ egeremus bonitate, nec quidquam ab eâ ſperaremus, nativæ illius dotes, collataque in alios beneficia, in ipſius nos haud dubiè amorem raperent: quamvis tanta ipſius beneficia noſtrum ipſi amorem non conciliarent, eſſentia ipſa divinæ fons liberalitatis eum à nobis ſummo jure exigeret: quamvis id quod reipsâ ſumus ipſi non deberemus, cor tamen noſtrum, affectuſque omnes meritò ſibi vindicaret id quod naturâ ipſe eſt. Ab eo tanquam ſole ſplendidiſſimo creatæ omnes perfectiones fluunt, eique tanquam centro inhærent: atque ut nihil dicam de ſummâ illius majeſtate quam nec amari mortalibus liceret, qui & multò minùs redamandos ſe ab ea ſperare poſſent, niſi hunc ipſemet amorem ſolemni præcepto exegiſſet, nihil inquam dicam de ſublimi illius majeſtate, intueamur paulisper peculiarem illam amoris noſtri illecebram, ejuſdem *amabilitatem*; quam ſi oculis contemplari poſſemus, reliquas omnes creaturas contemneremus, neque in noſtrâ tum poſitum eſſet poteſtate ut eas diligeremus plus Deo: quem creatis rebus præferre ſummæ ſane injuſtitiæ ſcelus eſt. Viſiones quinti Evangeliſtæ, ipſos *Seraphicos* fulgentiſſima Cœleſtis Hierarchiæ ornamenta exhibent nobis velantes, facies in conſpectu Dei†, quod vel deformitatis ſuæ tantæ pulcritudini comparatæ eos puderet, vel quod tanti luminis ſplendorem ſuſtinere nequirent. Unde forte mos apud Judæos, quod è variis eorum ſcriptoribus colligere licet, ut caput, faciemque oraturi velent: licet caput tantùm non faciem in ſynagogis tegant albis illis veſtibus quas ſolemnioribus diebus geſtant.

Jam, *Lindamori*, ſi facies Moſis paucorum dierum cum Deo colloquio adeo radiavit ut oculos mortales percelleret: & ſi Angeli celeres illi Dei ad nos nuncii corporeis etiam ut fragilitati noſtræ familiares ſe redderent, veſtimentis cincti, terreſtria omnia adeo tranſcendant, ut ii etiam, teſte ſcripturâ qui eorum imitabantur virtutes, eorum aſpectum, ferre non poſſent, & ſi tranſlucens per vilem adeo habitum eorum pulchritudo mortalem omnem longè multumque tranſcendat; quid de Deo ipſo cogitabimus? de quo Scriptura: *qui plantavit aurem non audiet? qui creavit oculum non videbit?* [d] hoc eſt qui creaturæ perfectionem quampiam impertit, annon ipſe eandem eminentiore modo poſſidebit? atque reipſa creata quævis qualiſcumque demum pulcritudo illius tantùm abumbratio eſt.

† *Iſ.6.7.* d *Pſal.94.9.*

Sparſis illis pulchritudinis ſuæ per creaturas Scintillis elevari cogitationes noſtras, non diſtineri affectus Deus voluit: his enim metas amori noſtro poni noluit, ſed ut harum ope fides noſtra ultra tenderet, ſtatuit, utque conſpicuis rerum perfectionibus plures in Deo inconſpectas cogitaremus: inſtar igneorum Eliæ curruum [e], qui licet clari forent, fulgidique, illius tantùm ſurſum vehiculum Deus eſſe voluit. Atque ut Patriarchæ OEconomus, tam numeroſo ſtipatus fuit famulitio, non ſui gratiâ ſed ut Rebeccam Iſaaco conciliaret, ita omnis creaturarum amabilitas eò ſpectat ut altiùs quid de ſummè pulchro, Deo ſcilicet concipiamus; ne caducâ, mortalique pulchritudine abutaris, eam intueri te oportet, ut amaſiæ tuæ imaginem, cryſtallumque quâ tegitur intuêris: quamvis enim nativum hoc vitrum, purum, politumque admodum foret, non illud tamen præcipuè aſpicis, neque ultimum viſionis tuæ objectum eſt, ſed avidè ultrà aſpicis ad tranſlucentem per ſolidum illud velum imaginem. Seraphici, vulgareſque amantes videntur mihi exteriorem intueri pulchritudinem puerorum inſtar atque aſtronomorum optica Galilæi vitra aſpicientium (eorum uno quod Florentiæ vidi non illepidè jactabat inveniſſe *ſe Iovis curiam, Trovato la corte à Giove*) quæ hi magni faciunt, propter id, quod detegunt, illi verò ob id quod exterius ſunt: pueri enim? longitudinem mirati, & artificium, tubique inaurationem inerudito oculo vitra contemplantur: cum per ea Aſtronomi proſpiciant, parumque, ſolliciti de conſuetis Tuborum ornamentis, aut figurâ, eadem adhibent, ut nova in cœlo ſydera, inconſpectas ſtellas detegant.

SECTIO XII.

Fateor equidem, *Lindamori*, Deum pulchritudinis ſuæ, amabilitatiſq; atque aliorum attributorum veſtigia quædam creaturis impreſſiſſe; ſed longè leviora, minuſque eum exhibentia quàm ſol interdum *apparens* verum exhibeat, cujus reflexis, refractiſque radiis juxta acutos quoſdam *Naturaliſtas* producitur: quamvis enim derivatus hic ſol inſigni radiet lumine, ſi cum obſcurâ nube comparatio inſtituatur: attamen verò ſoli non altitudine tantùm, & ſplendore cedit, ſed mendicato tantùm, alienoque ſplendet lumine, eoque diu nunquam. Quapropter qui hebetes, quoſdam pulchritudinis radios ſupremo ſplendoris omnis fonti Deo anteponit, non præpoſtero minùs modo ſe gerit quam ſi Perſa Parelio ſacra ſua faceret, neglecto interim, quem ex religionis ſuæ præcepto adorare debet, vero ſole. Atque haud dubiè, *Lindamori*, ſi inſtar ſervi prophetæ qui montes prope *Dothan* equis &

e 2. Reg. 2. 11. f Gen. 24. 10. 53.

curribus

curribus igneis coopertos vidit[a] inconſpecta intueri objecta poſſemus, rapti in admirationem eam in Deo pulchritudinem intueremur quæ has à nobis cum Prophetâ voces extorqueret, [b] *quam magna eſt ipſius bonitas*, & *quanta pulchritudo*! Hinc proinde obſervare licet, ut magnes acus nitidiſſimas, eque chalybe puriſſimo fortiùs attrahit, ita Angelos maximè rerum omnium creatarum lyncæos, clariſſiméque Conditorem intuitos eum per quinque & ultra annorum millia à mundo condito conſtanter adeo amaſſe, ut nihil intra, nihil extra Deum reperire potuerint quod eos à tantæ bonitatis amore averteret. Dei amabilitas, quæ ejuſmodi eſt ut æternâ ſui fruitione beatus ſit, rariſſimæ inſtar muſicæ, licet omnes auditores oblectet, eos tamen plurimùm qui illius artis peritiores ſunt, eamque penitiùs norunt. Spiritus quidem Apoſtatæ primam deſeruêre ſtationem, non quòd ullam in Deo maculam, defectumque obſervarent, ſed quod quandam cum eo, paritatem ambirent, cujus perfectiones quia ſibi, ſummâ arrogantiâ concupiſcebant, ſine crimine intueri non poterant: quod autem ad præſentem eorum ſeparationem attinet juſto Dei judicio illa contigit. Atque ingenuè, *Lindamori*, hoc loco fatebor ſublimibus illis quas fovebant mecum, divinarum perfectionum ideis induci me ut credam, idcirco Deum edixiſſe Moſis [c]: *faciem meam videre non poteris, nemo enim me videbit, & vivet*, quod ut objecta nimiùm illuſtria ſenſus deſtruunt, ita Glorioſus illius aſpectus, qui nos in cœlo beaturus eſt, ea quæ mortalitas noſtra ferre nequiret, Gaudia in animam introducturus eſſet.

Rapta enim tantæ pulchritudinis aſpectu anima ſui à corpore ſolutionem omnibus votis exoptaret, jamque anguſtior quam ut tanta gaudia caperet ipsâ ſui nimiâ dilatatione obrui ſe torrente voluptatum pateretur: transfuſa enim intimâ unione in Deum anima, fœliciter deſiiſſe videretur. Nec minùs forte vitæ futuræ privilegium eſt quod Deum tum conſpiciamus, quàm quòd ſuperſtites futuri ſimus eo viſo; quem mortales oculi intueri nequeant, donec ut Paulis verbis utar [d] mortalitas noſtra immortalitatem induerit. Sed diutiùs huic argumento non eſt immorandum, de quo facilè multa dici poſſunt, ſatis nunquam: quod iis, nî fallor contingit, qui divinam ſe definire poſſe naturam putant, quam nullo meliùs modo definierimus, quàm ſi accuratè deſcribi non poſſe dixerimus: iique omnium meo quidem judicio minùs aptè Deum deſcripſerint, qui fidentiùs eum deſcribendum ſuſcipiunt: cum enim voces noſtræ cogitationum tantùm noſtrarum notionumque imagines ſint, quas pariter finitas eſſe nemo neſcit, nemo faciliùs à vero divinæ naturæ conceptu aberrarit, quàm is qui deſcribi eum poſſe putat: Neque ipsâ ſpeculationis diuturnitate conſtantiâque ſcopum hîc attingimus: attentior

a 2. Reg. 5. 27. b Zach. 9. 17. c Exod. 33. 30. d 1. Cor. 15 54.

enim divinæ naturæ contemplatio denſioribus nos involvit tenebris, unde Paulus Judæis *dixit* [f] *non potuiſſe videre ſe ob gloriam, aut lumen, quod de cœlo circumfulſit ipſum*; quod pariter celeberrimus Simonides expertus eſt, qui rogatus quid Deus eſſet, petiit ut ſibi unius diei ſpatio de reſponſione meditari liceret, vocatus ad reſpondendum duos adhuc dies expetiit, & tum quatuor; donec rationem ſilentii reddere coactus, ingenuè confeſſus eſt, quò diutiùs de divinâ cogitaret naturâ eò minùs ſe eam comprehendere. Atque quotidianâ docemur experientiâ eos minùs quid ſol ſit diſcernere, qui eum in meridiano conſtitutum intuentur, quòd nimio ipſius fulgore cœcutiant potiùs, quàm videant. Neque tantùm, *Lindamori*, ardui nimis laboris opus eſt incomprehenſibilem Dei naturam explicare, quam infinitus tantùm intellectus capiat, ſed & divinas etiam nemo dignè laudes celebret, qui hoc ſe indignum officio non priùs putet; quas enim laudamus dotes, perfectioneſque, eæ noſtras tranſcendunt laudes: ipſaque rerum dicendarum copia deterret, potiùs, quam invitat ad ſcribendum, & ſi materia argumenti deeſſe nequit, pro meritis illud tractare non poſſumus. Quod autem, ad me, *Lindamori*, attinet, licet argumentum meum has à me Dei laudes exigeret exiſtimaſſem ſatiùs eſſe methodi regulis renunciare quàm vel ipsâ laude rei laudatæ derogare, niſi divinas commemorare quantocumque cum encomio perfectiones, eoſque pro merito non laudare idem plane foret quod ipſum quidem ad divinam magis gloriam facit, quàm noſtra qualiacumque eulogia. At cum rationem methodi meæ expoſuerim, jam Perſas velim imiteris qui ſolem adorabant, quamvis lucis ope eum mirari quidem, intueri intime nequirent. Quamvis autem, *Lindamori*, plura adhuc multa de divinis perfectionibus dicere poſſem, ſilentio potiùs, quem eloqui non poſſumus, laudare Deum expedit: taciti enim meliùs ſtuporem exprimimus: quid enim potiùs niſi Deum miraremur? ſolâ enim admiratione apprehendi poteſt incomprehenſibilis naturâ ſuâ Deus.

SECTIO XIII.

CUm hactenus, *Lindamori*, contemplati ſimus quàm jure merito noſtrum Deus ſolitariè etiam & in ſe ſpectatus exigat amorem, examinemus nunc quantùm idem ob innumera collata in nos beneficia amari debeat, ut gratitudo ratioque ſimul certent, utra noſtram magis accendat devotionem. Ubi autem nobiſcum ipſi perpenderimus quantopere, quam liberè, quàm nullius ſpe commodi, quàm conſtanter, quanto noſtro emolumento nos amarit, parem nos reddere non poſſe amorem ſtatim agnoſcemus.

[f] *Act.* 22. 6. 11.

Quoad

Quoad magnitudinem ipſius amoris ubique diffuſam, conſpicuamque, de eâ ſeorſim agendum non eſt: quàm liberè igitur immeritoſque nos Deus amavit, examinemus, quâ de re facile fuerit vel inde pronunciare quòd nos antequam eſſemus diligeret, priuſque quàm natos ad beatitudinem nos prædeſtinavit, pluribus antè ſæculis quàm natus eſſes dilexit te Deus, ſolaque bonitate ſuâ motus quæ tuæ etiam creationis cauſſa extitit.

Hoc ſolo beneficio noſtrum ſibi conciliare debet amorem, quamvis ſeveriùs nos haberet: ut enim Perſæ ſolem etiam radiis ſuis eos torrentem adorabant, ita parentes amare tenemur, & honorare, licet nobis adverſos, & parum propitios qui tamen ut ſubordinata tantùm Deo inſtrumenta nos genuêre, & tales tantùm, quales Deus nos eſſe voluit: ſed Deus ut idem in nos conferret beneficium quod Populo ſuo promiſit, cum dixit [a] ſe eos liberè amaturum, nos non tantùm nondum natos, & nondum conceptos, ſed etiam cum inimici eſſemus dilexit. [b] *Si cum inimici eſſèmus, inquit Sanctus Paulus, reconciliati ſumus Deo morte filii ejus* &c. quamdiu quidem non eramus, nihil in nobis erat, quod Deus diligeret, ſed inimicitia noſtra dignos etiam ipſius nos odio reddebat; ita Deus & abſque omni amoris illecebrâ amat, & omnes amoris ſui obices ſubmovet. Unde meritò Apoſtolus [c]: in hoc *ſuum Deus nobis commendavit amorem, quòd cum peccatores eſſemus Chriſtus pro nobis mortuus fuerit*: hoc eſt cum nihil in nobis ipſius accendere poſſet amorem; niſi idcirco fortè nos amarit, quod nullam in nobis amabilitatem reperiret. Suum Deus in nos amorem ipſa filii ſui traditione manifeſtum fecit [d] *ita enim Deus dilexit mundum, ut filium ſuum unigenitum pro eo daret*: hunc autem in *modum, docente Apoſtolo,* [e] *mundum Filius dilexit: Cum in forma Dei eſſèt, non arbitratus eſt rapinam eſſe ſe æqualem Deo, ſed factus vilis formam ſervi aſſumpſit, factus in ſimilitudinem hominum, habitu inventus ut homo, humiliavit ſemet ipſum ad mortem, mortem autem crucis*, hoc eſt, ad mortem uſque amare nos voluit, eque ſublimis gloriæ faſtigio in viliſſimum ſe ſe ſtatum redegit, ut nos exaltaret: *vulneratus eſt tranſgreſſionibus noſtris, contritus eſt iniquitatibus noſtris, caſtigationes noſtræ ſuper eum erant, & ipſius flagellis ſanati ſumus* inquit, *Propheta* [f]: *noſtis enim gratiam domini noſtri Ieſu Chriſti qui licet dives eſſèt factus eſt pro nobis pauper, ut paupertate ſuâ vos diteſceretis, inquit Apoſtolus* [g]. Cum homines Deo diſplicuiſſent, omnique proinde ad beatitudinem jure excidiſſent, ſuarumque etiam miſeriarum ſenſu quaſi privati remedium nullum nec quærerent, nec excogitare poſſent, etiam tum amoris ſui aſſiduo impulſu Methodum excogitavit quæ juſtitiam inter ſe;

a *Hoſ.* 14. 1. b *Rom.* 5. 10. c *Rom.* 5. 8. d *Iohan.* 3. 16. e *Philip.* 2, 6.7.8. f *Iſa.* 53. 5. g 2. *Cor.* 8.9.

miſericordiamque, reconciliatis ſibi peccatoribus, conciliaret: hocque opus Filii incarnatione divinis adeo modis, tantoque noſtro emolumento proſecutus eſt ut minimè mirum eſſe debeat, ſi Angeli, [h] religioſâ haud dubiè curoſitate inducti, hæc introſpicere myſteria deſiderarint. Acriter diſputant Theologi non Socianiani tantùm, & Orthodoxi ſed ipſos etiam inter Orthodoxos lis non exigua eſt, utrum, illibatâ, juſtitiâ alio, quàm Chriſti morte, modo peccatum expiare Deus potuerit? Sed ut non hìc definiam, utrum aliâ nos methodo redimere necne Deus potuerit, tutò omnino aſſeremus eam ſelectam eſſe ab eo methodum quæ ipſius in nos amorem maximè oſtendat, ſummamque ſimul & juſtitiam & miſericordiam, immenſum in peccatum odium, & ardentiſſimum in peccatores amorem, cum ſeveriſſimis tormentis, quibus filium etiam ſuum, qui verè dixit, *ego & Pater unum ſumus*, * ſubjecit, oſtenderet & quàm odiſſet peccatum quod tam graviter in dilecto ſuo illud hominum gratiâ quaſi adoptante puniret; & quantùm peccatores amaret, dum quem ipſe adeo amabat, redimere eos voluit, qui rei illius erant, quod tantopere ipſe oderat.

Quocirca licet tot ſe Chriſtus miraculis *Meſſiam* probaret, mortem tamen ut eos convinceret, declinare noluit, & quamvis ſæpe ea quibus in eum crederent, præſtitiſſet, de cruce tamen deſcendere noluit, licet præcipui Scribæ, & Phariſæi dixerint [i] *deſcendat jam de cruce, & credemus in eum*: Chriſtuſque, ut oſtenderet homines emergere non poſſe ex illa abyſſo in quam peccati pondus eos detruſiſſet, poſt elapſa tantùm propè quatuor annorum millia hominem induit; unde Chronicus jam morbus, nullaque remedii ſpes mortalibus affulgebat: hinc fiebat ut tam inveteratâ obſtinaciâ Deus ab homine longiùs divideretur, hicque nullam debiti perſolvendi methodum invenire poſſet. Ita Chriſtus e muti corpore dæmonem ejecit, in cujus gratiam non niſi ſilentium perorare poterat: verèque dicere potuit, [k] *eos ardenter amavi qui me non quæſierunt*: cumque Chriſtus in mundum venit, nullum in ſui liberationem miraculum patravit: atque ut oſtenderet ſe tanta propter nos paſſum eſſe, ut ſuis ipſe *flagellis nos* ſanaret, [l] ita quicquid gaudii admittebat, ad nos illud omne ſpectabat: neque, quod obſervatu dignum eſt, in Evangelio legimus lætatum eum unquam eſſe niſi tum cum reverſi diſcipuli ipſi dixerunt ſe dæmones, morboſque e miſeris mortalibus depuliſſe, ipſiuſque nomine, & tentatorem, & peccati pœnam morbos, ab hominibus profligaſſe. Virtutibus familiaris vixit, quibus quid eſſet, non minùs quàm Prophetiis, & miraculis oſtendebat: atque ut hominem doceret quantum eum iis creaturis quibus adeo ſe devovet, anteponeret, naturæ ſæpe curſum in hominis documentum aut li-

h 1. *Petr.* 1. 12. * *Iohan.* 10. 30. i *Matth.* 23. 7. k *Iſa.* 66. 1. l *Iſa.* 53. 5.

beratio-

berationem ſtitit, ac ſtabilitas in mundo leges ut divinas homo ſervaret, evertit, tot tantiſque patratis miraculis ut Judæorum infidelitas miracula inter numerari debeat: hæc tamen miracula eorum gratia facta ſunt qui Dæmoni ea tribuerunt [m], adeoque ſe erga Chriſtum ingratos præſtitêre, ut mirum ſit voluiſſe eum ullum eorum causâ patrare miraculum, qui verè erant, ut quidam poſteriorum Judæorum eos vocant, *Chometz ben iäin, acetum filius vini*, hoc eſt, à ſanctis patribus ſuis planè degenerarant: tot pro iis ipſis qui eum torquebant, paſſus eſt, ut meritò etiam pati creditus fuerit: *& annumeratus eſt tranſgreſſoribus* [n]. Quamvis autem vita ipſius miraculum videri poſſit, vilis tamen adeo contemptuſque inter homines interdum habebatur ut Deum tantùm ex infinitâ, Deique proinde propriâ bonitate dignoſceres. Licet autem quondam dixerit Chriſtus, [o] *majorem charitatem nemo habet quam ut animam ſuam ponat pro amico ſuo*; quod tamen hîc de amore dicitur, non eſt intelligendum de amore in genere ſpectato; ſed de peculiari tantùm quodam amoris actu, dum mutuus amicorum amor comparatur: quare locus prædictus hoc tantùm innuit nullum eſſe amoris actum nobiliorem, aut ſublimiorem eo, quo quis etiam vitæ amici cauſſa renunciat: non itaque hic locus ita accipiendus quaſi nullo ſenſu majorem quis erga amicum affectum prodere poſſit quam ſi ejus cauſâ mortem obeat: qui enim non vitæ tantùm, ſed opibus, liberis, famæ renunciat amici cauſsâ, majorem in eum teſtatur amorem quam ſi vitam tantùm expenderet: qui autem pro iis mori paratus eſt qui eum oderunt, aut ſaltem non norunt, ardentiorem profitetur amorem, quam ſi eorum cauſsâ quos diligeret, mortem ſubiret: atque ita hîc Chriſtus intelligendus eſt, niſi plus feciſſe quam reipsâ docuit, quis dixerit: venit enim pro inimicis etiam ſuis mortem ſubiturus, atque inſtar balſami è cujus, ut ita loquar, vulneribus lacrymæ fluunt, quæ ipſa infligentium vulnera ſanant, pro iis qui ipſum occiderunt, ſanguinem fudit: adeo parum hominum commovebatur injuriis, ut poſtquam, eorum cauſsâ pro quibus ut pati poſſet, cœlum deſeruerat, æquo animo tuliſſet ea quibus mera punitio miſericordia, crudelitaſque ipſa, juſtitia tantùm videretur; adeo parum inquam illatis ſibi injuriis commovebatur, ut cum veniam ſperare vix poſſemus, amoris etiam ſui participes nos eſſe, voluerit. Neque abs re fuerit *Lindamori* huic tamdiù argumento immorari, hoc eſt iis quæ Chriſtus pro nobis tulit, ſcribendis, cum ipſemet nobis dicat, [p] *ego & Pater unum ſumus*; atque ex quibuſdam locis jam commemoratis colligere poſſimus Deum ſuo in nos amore motum, filium ſuum unigenitum in mundum miſiſſe, ut mundum redimeret, [q] *Deumque ſuum in nos commendare amorem, in hoc quod cum peccatores eſſemus Chriſtus pro nobis*

m *Matth.* 12.24. n *Iſa.* 53.12. o *Iohan.* 15.13. p *Iohan.* 10. 30. q *Iohan.* 3.16. *Rom.* 5. 8.

mortuus ſit[r]. Quo circa animadverti hic oportebit Chriſti dilectionem adeo eſſe liberam ut præcipua fœlicitatis noſtræ conditio fides noſtra fit, quà credamus eum ad nos beandos diſpoſitum, modò non tantùm ipſi adeo honorifico, ſed nobis etiam tam utili, ut penè dixerim vix fidem ipſam ad beatitudinem noſtram, fuiſſe exigendam niſi beneficium augeret quadam ejuſdem in hac miſeriarum valle præpoſſeſſione: cum enim fides teſte Apoſtolo ſit ſubſtantia *rerum ſperandarum, & argumentum non apparentium*, cœleſtia huc transfert gaudia, atque inſtar ſpeculatorum olim inter Judæos, [s] in deſertum hoc quoſdam gratiſſimos, ſuaviſſimoſque terræ promiſſionis fructus ad nos affert. Fidem dixi, *Lindamori*, ut beatitudinis noſtræ æternæ conditionem à Deo requiri, non quòd meræ abſque operibus fidei vim ullam aſcribam, eamve flocci faciam quæ ab Apoſtolo dicitur πιςὶς δὶ ἀγάπης ἐνεργεμένη, fides quæ per charitatem operatur, cum Jacobus doceat fidei & operum divortium tam contrarium eſſe religioni, quàm contraria eſt vitæ corporis & animæ ſeparatio; commonitum tantùm te volebam, licet vera fides, quæ Rachelis inſtar clamat, *da mihi liberos alioquin moriar*, bonorum operum mater ſit, hæc tamen opera cauſſam non eſſe, ſed effectus, ſignaque divini in nos amoris, quamvis eam poſtea nutrire poſſint, ut liberi parentes interdum alunt: ut licet acûs magnicæ ad *polos* inclinatio, eam oſtendat, à magnete, aut quopiam alio magnetico corpore animatam, hæc tamen ipſa cauſſa non eſt, ſed operatio ferri magnetem ſequentis: *bonus es, & bonum* facis inquit Pſalmographus. [t] Conditori ſuo: quia ſummè bonus eſt, ideo ſuæ nos participes bonitatis eſſe voluit: ſua enim in nos beneficia confert ob ſuam ipſiuſmet bonitatem non ob noſtram, ut ſol radiis ſuis etiam ſterquilinium perluſtrat quia conformiter naturæ ſuæ lumen diffundit: quod tamen hoc ad negotium ſpectat, latiſſimum Deum inter, ſolemque diſcrimen intercedit; nullas enim à nobis gratias ſol promeretur quod eâdem neceſſitate radios ſuos in nos emittat, quâ fontes in rivos effluunt, cum affluentes in momenta aquas continere nequeunt. Deus contra quamvis neceſſariò benefaciat, liberè tamen & mihi, & tibi benefacit: quamvis enim quædam communicatio Dei utpote ſummè boni neceſſaria ſit, ſua tamen pro arbitrio in hunc, vel illum privatum hominem beneficia confert: ut illius in electorum Angelorum Chorum amorem tacitus prætercam, amoremq; illum internum atque infinitum quo tres Trinitatis perſonæ ſe invicem ante rerum creationem amarunt. Sed de his tantùm obiter; obſervandùm itaque inſuper eſt, cum homines liberaliùs plerumque dent iis quibus nihil ante dederant, ac dare deinceps deſinant, vel eam ob cauſſam, quod jam dederint, longè ſe diverſo modo Deum gerere, dare enim ſolet, vel

r *Rom.* 5.8. ſ *Num.* 13. 23.27. t *Pſ.* 119.68.

quia

quia jam dedit, atque eo conſilio ut det adhuc plura. His conformiter, cum Iſraelitæ rebellaſſent, eo ipſo tempore quo Moſes tabulas legis ad eos afferebat paratus jam ad tam rebellem populum exſcindendum, his inquam conformiter obſervare licet, cum Deus quaſi priſtinæ ſuæ in eos bonitatis immemor eſſe vellet, Moſi eum dixiſſe ut vocaret Judæos *populum quem tu ex terrâ Ægypti eduxiſti* [t]: Moſes tamen ut Deum novam ad miſericordiam alliceret, priſtina Dei in eos beneficia commemorat, vocatque Dei populum quem eduxit *e terra Ægypti magnâ popeſtate & potenti manu* [v]. Atque hæc commiſerantis patris miſericordia in æterno tam conſpicua filio erat ut illius opem ægrotantis *Lazari* ſorores non niſi hiſce verbis implorarint, *Domine ecce*, non qui eum diligebat, *ſed quem diligebas, ægrotat* [x]. Atque ut ſua propter ſe beneficia confert, ita prioribus beneficiis ad alia & majora etiam danda inducitur: cujus quidem rei hæc ratio eſt: cum enim non alio, ex capite quàm ex puriſſimo ipſius amore, bonitatis ejuſdem radii ad nos deriventur, æquum ſanè eſt ut divino divina beneficia amori reſpondeant; infinitaque illa liberalitas, & modum ſibi & cauſſam motricem ſtatuat.

SECTIO XIV.

NEque nos Deus minus liberè amat, quàm abſq; ullius ſpe commodi. Eò collimat, ut participes nos, inſtrumentaque Gloriæ ſuæ faciat, atque ad æternam beatitudinem perducat eo modo qui non minùs naturam noſtram elevet, nobilitetque, quàm reſervatus nobis ſtatus nobilitaturus eſt. Si methodo, qua ipſe nos ſalvari vult, obediamus, *apti futuri ſumus ad hæreditatem ſanctorum in lumine* [a]: cum ut inquit Divus Petrus [b] *divinæ facti ſimus conſortes naturæ, ubi effugerimus corruptionem quæ in mundo eſt per luxuriam*: quare ea in quibus præcipuam Philoſophi beatitudinem collocabant, quædam tantùm ad promiſſam diligentibus Deum beatitudinem diſpoſitiones erant: cui pretium addunt tot gratiæ, virtuteſque hominibus hîc infuſæ, ut tantæ beatitatis capaciores in cœlo forent: ſe ipſo quidem antequam creaturæ ullæ exiſterent, beatiſſimus erat; cum iis ipſis ut beatus foret, non indigeret, earum quoque operibus egere non poterat; neque ulla ſpe emolumenti mundum condidit, ſed bonitate ſua impellebatur, ut ita gloriam ſuam manifeſtaret, immenſoſque divitiarum ſuarum Theſauros.

Si quopiam egere Deus poſſet aut quidpiam à creaturis emolumenti recipere, mundus haud dubiè citiùs fuiſſet creatus. Deus ab Apoſtolo in Epiſtola ad Timotheum dicitur Μακάριος hoc eſt benedictus, aut

t Exod. 32. 7. u verſ. 11. x Iohan. 11. 3. a Coloſſ. 1. 12. b 2. Petr. 1. 4.

aptiùs adhuc beatus, atque alibi eum verè beatum, æque ac ſolum potentem vocat: *Deus* inquit, [c] *Apoſtolus qui mundum condidit, omniaque quæ in eo ſunt, cum ſit dominus cœli, & terræ, non habitat, &c. quaſi quopiam egeret; cum omnibus, vitam, & ſpiritum, & omnia det, in eo vivimus movemur, & ſumus.* Atque, adeo rationi congruit, ut ſi Deum credimus, beatum putemus: ut Lucretius etiam ipſe ubi divinam negat providentiam, quod moleſtum Deo mundi regimen foret, fatetur divinæ naturæ æternam ſupremamque connexam eſſe beatitudinem: hæcque inſuper quæ ad rem noſtram faciunt, addit:

Privata dolore omni, privata periclis,
Ipſa ſuis pollens opibus, nihil indiga noſtri.

nobilior longè Vates, nos docet, [d] *terram eſſe Domini; & plenitudinem ejus, mundum & qui habitant in eo:* his conformiter, magnus ille Deus, qui omnia creavit in quodam pſalmo [e] dicit, ſi eſurirem, non tibi indicarem, meus enim eſt mundus, & plenitudo ejus. Cum ubique ſit, excludi ipſius eſſentia loco, aut moveri nequit: quò enim ſe conferat, qui ubique eſt? adeo ſibi ſufficit ipſe ut nulla intueatur bona quæ non aut poſſideat, aut det; aut potius quæ non ſimul poſſideat, & impertiat: tanta rerum apud eum omnium abundantia eſt ut perpetuâ liberalitate pauperior non evadat: quemadmodum nec ſol radiando obſcurior, nec doctor docendo imperitior fit. Quamvis autem Jacobus [f] meritò Deum patrem luminum vocet; à quo omne donum perfectum eſt, *Dei tamen Amicus*, ut Scriptura Abrahamum vocat; Regiuſq; Sacerdos, quem Apoſtolus docet fuiſſe illius typum [g], qui dicitur ab eodem Regius Sacerdos profeſſionis noſtræ [h]; in eodem capite ipſum vocant poſſeſſorem Cœli, & terræ [i]. Deus itaque cum omnium bonorum fons ſit nullis eget. Eò collimare curæ omnes noſtræ debent ut officio noſtro fungamur, non ut aliquid ipſi emolumenti largiamur, qui infinitè beatus non eſſet, ſi aliquid ipſi fœlicitatis addi poſſet: ſumma etiam noſtra in Deum obſequia *tributa* reipſa non ſunt, cum nullam inde utilitatem recipiat, ſed inſtar potiùs leviùm quorundam munuſculorum quibus ſuam à dominis ſuis dependentiam homines agnoſcunt, quos interim iiſdem ditiores non reddunt. Noſtra ſolis contemplatione ſoli lumen non addimus, ſed noſtrum illud intuendo efficimus: cum ſolem non intuemur, aut oculos claudimus, nullam idcirco patitur is ecclipſim, noſque tantùm illius lumine privamur, non ipſe. Horum applicatio obvia eſt: *Si peccas*, inquit, *Elihu* [k] *quid contra eum facis? ſi juſtus es, quid ipſi das, aut quid e manu tuâ recipit; nequitia tua hominem cujuſmodi tu es lædere po-*

c *Act.*17.24.25.26. d *Pſal.*24.2. e *Pſal.*50.12. f *Iacob.*1.23. g *Hebr.*7. h *Heb.*3.1. i *Gen.*14.18.22. k *Iob.*35.6.7.8.

teſt

reſt, juſtitiaque tua filio hominis utilis eſſe poterit. Atque reipſa qui in Deum inſurgunt dementes imitantur qui caput muro allidunt, quem nec quatiunt, nec diruunt, cerebrum ſibi interim comminuunt: neque enim Deus *lucem* tantùm, ſed & fœlicitatem *inhabitat* ut ita loquar *inacceſſibilem*: nihil ipſius tranquillitatem utpote in ſublimi poſitam turbare poteſt: inſtarque ſyderum, quæ quos infligunt morbos, non ſentiunt, inflicta à ſe tormenta non percipit. Tam neceſſaria eſt Deo juſtitia, quàm miſericordia; ſi enim Sanctorum ac reproborum numerus ſpectetur, mille iſti victimæ illius ſeveritati cadunt, ubi unũ hujus lenitate dignatur Deus. Dixit honorem ſe ducturum ex Pharaone, omniq; ejus exercitu [l] cum utriuſque in mari rubro interitum præordinaſſet, & dixit Moſes *glorioſè enim propterea triumphaſſe*: atque in Ezechiele [m] dicit, *Ecce contra te ſum, o Sidon, & glorificabor in medio tui, & ſcient quòd ego dominus ſim, cum omnia judicia mea fecero in eâ, & ſanctificatus fuero in eâ.* Ita cum ſcintilla, divinæ indignationis duos Araonis filios nimiùm arrogantes abſumpſiſſet, dicitur *ſanctificatus in illis qui accedunt ad illum, & glorificatus* coram omni populo [n]: tam inſignia illius ſeveritatis exempla ſanctitatem ipſius tantùmque in leges ſuas zelum oſtendunt ut miniſtri etiam altaris impunè eas violare nequeant; quem experiuntur, ignem, ut Apoſtolus eum vocat [o], *conſumentem*: gloriam enim manifeſtam reddere ſuam coram populo omnino decrevit aut obedientiâ accedentium ad ſe, aut interitu. Atque ut pateat Deum non minùs irritatæ exercitio juſtitiæ, quàm emotæ miſericordiæ delectari, hæc à Sacro Oratore prolata obſerventur [p], & *erit, ut quemadmodum gaviſus eſt dominus, cum benefecit vobis, & multiplicavit vos, ut letetur cum deſtruet, & ad nihilum reducet*: Ita, quamvis verè de Deo à Propheta Jeremia [q] dictum ſit eum non libenter affligere, nec vexare filios hominum (quare decretum totius terræ excidium, quod Anglica noſtra Biblia vocant opus Dei, mirabile illius opus [r], alii traducunt opus alienum ſuum) cum tamen peccata hominum qui corrigi nequeunt, omnem miſericordiæ locum præcluſerint, quantùm tunc ſibi complaceat in deſtruendis iis, qui ſervari nolebant, conjicere licet ex Ezechiele ibi, cum prædixiſſet quantam indociles, & diſperſi Iſraelitæ gladio, fameque expectaturi eſſent cladem; inſtar epinicii hæc verba ſubjungit, *hoc modo* [s] *ira mea complebitur, & faciam ut furor meus quieſcat ſuper vos, & confortabor.* Non minus illius laudes præcinunt damnatorum ululatus, quàm beatorum Cantica: obſcura inferorum clauſtra ad divinam æquè gloriam faciunt, atque æternus cœlorum ſplendor: ut enim cum nigras, terra, tetraſque in nubes emittit exhalationes, cœlum hæ non attingunt, nec cœleſtes illic Sphæras, ſed mutatæ in tonitrua, procellaſque terram ſæpe ipſam cladibus afficiunt,

l *Exod.* 14. 17. 18. m *Ezech.* 28. 22. n *Lev.* 10. 3. o *Hebr.* 1. 12. p *Deut.* 18. 63. q *Lam.* 3. 23. r *Iſa.* 2. 8. 21. ſ *Ezech.* 13. 5.

ita ſuis peccator ſceleribus ſibi tantùm nocere poteſt, quæ idcirco præcipuè Deum affligunt quod vindictam ipſi invito extorqueant; quæ enim maximè Deum irritant, minimè ei nocent: impius, ut ſuperiùs *Elihu* dicebat, hominem lædere poterit, nunquam Deum cujus infinitas perfectiones infinita quoque comitatur beatitudo, ei tam intima, quàm ipſa eſſentia. Accidentalem ut vocant, Dei gloriam offenſis noſtris imminuere, *eſſentiali* nihil detrahere poſſumus: aut potiùs magnis peccatores criminibus juſtitiam divinam illuſtrant ſi miſericordiam illuſtrare nolunt; ſeriùs enim aut ocyùs divinæ homines gloriæ inſervient, aut debito officii exercitio, aut juſtâ criminum punitione. Hinc patet quam parùm tibi debeat Deus quod ab inferis te ipſum ſerves, neque multò magis tibi aſtrictus fuerit quòd Cœli incola aſſiduis precibus fieri deſideres. *An homo inquit Eliphas* [t] *utilis eſſe Deo poterit, ut qui ſapiens eſt prodeſſe ſibi poterit, an ullam inde omnipotens voluptatem percipit quod tu juſtus ſis? quid inde lucratur quòd vias tuas perfectas feceris?* cui conformiter ſententiæ ait Pſalmographus: [v] *bonitas mea ad te non extenditur.* Accenſus ſuper Dei altaria ignis nos calefacit, illuminatque, non Cœlum adeo remotum, nec ſolem. Odore accenſi thuris ſoli nos fruimur, fumus, priuſquam cœlum attingat, evaneſcit, & quamdiu non diſpergitur, aerem obnubilat. Non magis Deo obſequia noſtra proſunt, quàm patri morituro allata à filio cera, qua ditior non fit ſed ab eo tantùm quæritur, & accipitur ut magnas filio divitias conſignet. Quapropter quamvis reipſa noſtra Deo obſequia placeant non tamen idcirco ipſius in nos amor quoddam quaſi præmium inde recipit cum propterea tantùm ei placeant quòd ad conferendam nobis mercedem ipſum alliciant.

Nullum igitur bonis noſtris ex operibus emolumentum ducere poteſt, cum eo conſilio præcipuè eadem begnigno vultu aſpiciat ut novis poſtea nos beneficiis cumulet: quemadmodum Iſaacus de eo quod venatione ceperat filius, manducare cupiit id circo ut ſapidi ejuſcemodi cibi guſtu ad benè precandum ipſi quaſi moveretur.

Atque ut quàm nullius ſpe emolumenti ſua in nos conferat beneficia Deus clariùs aperiamus, pauliſper perpendamus in noſtrâ nequaquam poſitum eſſe poteſtate ut illis reſpondeamus, aut par pari reddamus, nihil enim ipſi niſi ſuum dare poſſumus, neque illud etiam omnes ipſa ſerviendi ipſi voluntas, facultateſque omnes noſtræ tot nominibus illius ſunt ut omnis noſtra, ſi de Deo quæſtio ſit, retributio, ſit quaſi mera rei alienæ reſtitutio. Cùm David, Præfectique ejus ac Duces ad magnificum illud templum, quo cœlum æmulari quodammodo volebant, ſua dona obtuliſſent † ; rex liberaliter dedit tria milia Talento-

t Iob. 22. 2. 3. u Pſalm. 15. 2. † 1. Chron. 29. 6. 7. 8.

rum

rum auri , ſeptemque argenti purgati , Principes populi quinque millia Talentorum auri , præter decem millia drachmarum;decem millia talentornm argenti , octodecim millia talentorum æris , centum millia talentorum ferri, (cujuſmodi Theſaurum non memini me ullibi legere) præter lapides pretioſos innumeros omnis generis, qui vel Indiam ipſam exhaurirent ; cum inquam hæc dona , obtuliſſent , ſolemnem Deo quaſi panegyricum , muneribus omnibus prænominatis forte ipſi gratiorem, his ferè conceptum verbis dixerunt: *Tua,*inquit cæterorum nomine Regius Propheta[x] *tua Domine eſt magnitudo, poteſtas, & gloria, & victoria, & majeſtas ; quæcumque enim in cœlo & terra ſunt , tua ſunt: tuum eſt regnum, Domine, exaltatus es ut caput ſuper omnes , & divitiæ & honor à te venerunt , tu regnas ſuper omnia ; in tua manu eſt poteſtas , tu magnos facere potes & dare omnibus robur. Nunc igitur , Deus noſter , agimus tibi gratias , & laudamus glorioſum nomen tuum. Sed quis ego ſum , aut quis eſt populus meus ut tam libentes hoc modo offeramus tibi? omnia enim à te veniunt , atque ex tuo dedimus tibi ; alienigenæ enim ſumus coram te , & inquilini, ut erant omnes patres noſtri : dies noſtri ſuper terram ſunt velut umbra, & nulli eorum remanent. Domine Deus hæc omnia quæ præparavimus ut ædificaremus domum nomini ſancto tuo, à te ſunt , & tua omnia ſunt. Quis ,* ut ait Apoſtolus [y] , *prius ipſi dederit , & ei rurſus dabitur ? ex ipſo enim & per ipſum , & ad ipſum ſunt omnia.* Quin etiam amor ipſe noſter, quò pauperrimus quiſque omnia debita ſua ſolvit,noſtris hîc ſatis facere nequit , cum divini amoris præmium utpote ejuſdem effectus eſſe nequeat.

Atque non immeritò haud dubiè dixit dilectus diſcipulus [z] : *in hoc eſſe amorem, non quod nos ipſum,* dilexerimus , ſed quod dilexerit nos: atque ut idem Apoſtolus alibi [a] loquitur, *diligimus ipſum quia ipſe prior nos dilexit* : ſi re ipſa tantisper perpendamus quàm non omnino, aut quàm parum divino homines amori reſpondeant , agnoſcere nos cum Davide loco præcitato , neceſſe eſt noſtrum in Deum ob accepta beneficia amorem , ſummum eſſe beneficium, propter quod etiam ipſum amamus : tantum abeſt ut divino reſpondere amori poſſimus, ut ipſo amore noſtro , qui tantùm quoddam divini præmium eſſe debet , beneficium creſcat : eóque impotentiæ hac inre devenimus ut ne deſideriis quidem noſtris, votiſque par Deo quidpiam reddere poſſimus : tantam enim bonorum omnium affluentiam Deus poſſidet ut nihil ipſi ne apprecari quidem, aut optare ipſo dignum valeamus , niſi edocti priùs quid jam re ipsâ poſſideat , fuerimus. Atque hæc *amoris Seraphici* moleſta admodum amantibus proprietas eſt , quod nihil acceptis dignum beneficiis velle Deo poſſimus : in hoc enim noſtro cum Deo commercio dare nihil, re-

x 1. Paral. 29. 11, 16. y Rom. 11. 35. 36. z 1. Joan. 4. 10. a verſ. 1. 4. 19.

cipere tantùm poſſumus: libenter micam etiam noſtram conferremus; Deoque cui omnem noſtram debemus, fœlicitatis, ſi fieri poſſet, incrementum optaremus: quin etiam non pauci ſanctiſſimi viri, ac præſertim Auguſtinus, quadam gratitudinis, ac devotionis exuberantiâ in eas erupére voces quæ à nimio potiùs affectu, quam ab intellectu fluerent: quibus manifeſtum facerent ſe noſſe quantum Deus à nobis mereretur, at minùs animadvertiſſe quàm minimè noſtrarum indigus rerum foret. Si tamen rem maturiùs nobiſcum ipſi conſideremus, gaudendum potiùs nobis eſt, quàm dolendum, cum ipſa noſtra deſideria quibus æternam Deo ſummamque apprecamur fœlicitatem ſcopum reipſa ſuum attigerint: ſi quæ enim divinam ad beatitudinem votis noſtris fieri acceſſio poſſet, ſummè beatus non foret; major enim haud dubiè ea fœlicitas eſt quæ incrementum non admittit quàm quæ ulterioris capax incrementi eſt.

SECTIO XVI.

JAm ad Divini amoris conſtantiam accedamus, nemo enim ſine crimine, & errore impio Deum inconſtantiæ obnoxium dixerit. Amor ipſius tam æternus, quàm ipſa eſſentia, tempore prior omni fuit, & poſterior futurus eſt: *cum dilexiſſet ſuos qui in mundo erant, in finem dilexit eos*, inquit Evangeliſta [a]: cumque Jacobus *nobis dixiſſet omne bonum datum, & omne perfectum donum deſcendere à Patre luminum* [b], ſubjungit, ut plenius ſit gaudium noſtrum, *in quo non eſt variabilitas, neque viciſſitudinis obumbratio; voluntate ſuâ genuit nos in verbo veritatis*: atque cum Deus propter ſe tantùm nos amet, ipſa naturæ ipſius immutabilitas, amoris quoque, & beatitudinis immutabilitatem conſtituit: *Ego enim dominus & non mutor; quapropter vos filii Iacob conſumpti non eſtis*, inquit ore cujuſpiam e prophetis [c]: & apud Jeremiam ait, *amavi te amore æterno*. Quod autem Deus Generoſiſſimo Joſuæ dixit [d], *nunquam derelinquam, neque deſeram te*, ab Apoſtolo applicatur credentibus; dona enim Dei, inquit idem, *ſunt abſque pœnitentia*†. Neque ira ipſius, immutabilitatem amoris tollit, cum ipſius amoris partus ſit; amoris inquam neque rugam, neque maculam in dilecto patienter ferentis: ut pulverem e veſte non ex irâ ſed quodam ejuſdem conſervandæ deſiderio ſuccutimus. *Quos amo caſtigo*, inquit Chriſtus [e], & *ſcio Domine*, inquit Pſalmographus [f], *quòd judicia tua recta ſint, & quod in fidelitate afflixeris me*: igne enim afflictionis purgandi ab omni terreſtri ſcoriâ ſumus, molliendique quodammodo, ut ſuam nobis imaginem faciliùs Deus imprimat. Magnus Eccleſiæ architectus, artifexque Deus ut ab Apoſtolo

a *Io.*13.1. b *Iacob.*1.16. c *Mala.*3.6. d *Ioſ.*1.5. e *Revel.*3.10. f *Pſ.*119.75. † *Rom.*11.29.

dicitur

dicitur, non adhibet malleum ut conterat nos, lædatve ſed ut corda noſtra in idoneos ſpiritualis ædificii, ut ita loquar, lapides effingat: neque tantùm immutabilis Dei amor eſt ſed & amabilitas quoque eadem ſemper permanet. Mulierum pulchritudo non minus incerta, fluctuanſque eſt, quàm mens ipſa: quamvis nulli eam morbi tollerent, provectior in dies ætas neceſſariò immutabit, tolletque: unde fluctuant ſemper amantes dum nec de Amaſiarum affectu nec de pulchritudine diu certi eſſe queant; nemo tamen cui de utroque non conſtet beatus eſſe poteſt: interdum enim ſi Amaſia conſtanter amet, ipſo extinctæ pulchritudinis deliquio, fit ut extinctum quoque illius amorem amantes ſæpe vellent, ut quâdam in ſpeciem æquitate aliò cor ſuum transferre poſſent: ſed utriuſque, ſi devotioni dediti, periculi ſecuri ſimus; cum Deus ſuo ſemper nos amore beet, & ſummum ſemper noſtri mereatur ardorem: neque enim tantùm nos conſtanter amat, ſed ut mutuo in ſe ardeſcamus amore, omni ope contendit. Quocirca non tantùm nos in momenta amat, ſed quam cupiat redamari oſtendit. Quòd divinum redamando non reddiderint amorem Adamus Paradiſo, cœloque Angeli exciderunt: objectum enim amoris noſtri inſtar centri, non trahere tantùm ad ſe, ſed & ſiſtere ac retinere nos debet.

Obſtinatæ adeo mentis ſummus, noſtríque adeo commodi negligentes ut nullis beatitudinis noſtræ illecebris allici ad eam poſſimus, nec ipſa etiam ejus poſſeſſione adeo beati ſimus, ut ſtatum mutare nolimus: tractandi itaque ſumus puerorum inſtar, qui cum ob inhærentem palato amarorem, ſalutarem guſtare cibum nolunt, cogendi ſunt; quique ne ex ædibus per plateas vagabundi oberrent, prohiberi debent: ſplendida enim ipſi palatia ut totâ urbe vagarentur, deſererent. Tres illas divinæ conſtantiæ proprietates Magnetis operationes adumbrant; cum enim plurima hoc circa minerale experimenta fecerim, aliquas ab eo ducere ſimilitudines mihi licebit. Primò itaque ſuam ad chalybem inclinationem nunquam exuit: dein ei unitus attractrices conſtanter qualitates retinet, unde nihil cauſſæ ſubeſt cur eum unquam acus deſerat: tertiò quoties chalybem tangit, aptum reddit ad eum magneticum ſitum, quo meliùs novas acquirat virtutes: hæc quoque inſuper obſervari poteſt divinam inter in nos, & magnetis in ferrum operationem ſimilitudo, quòd magnes ferri ad ſe attractione non ſibi ſed ferro profit, cui tam mirabiles virtutes impertit. Præterea, abſentia, rivaleſque, cæterorum amantium beatitudini quotidiani obices, tuæ nihil obeſſe queunt: abſentiam enim, quam non ineptè amantes mortem vocant, ſi hæc tantùm ſit animæ & corporis ſeparatio, Dei *ubiquitas* prohibet; ubique enim nobiſcum eſt, aut potiùs in nobis eſt: tu qui nuper quamcumque cum *Phyllide tuâ* pauca quædam momenta tranſigendi opportunitatem tanti faciebas, cum Deo tuo etiam rogatus, & invita-

tùs quovis tempore familiariter agere poteris : quavis horâ eum inviſere poteris, & quamdiu volueris : abſque omni illius tædio ; quin etiam gratior ille Deo eſt, qui ſæpius cum eo agit, & diutius : nemo ei importunus accedit. Quot cumulavit donis veterem illam vatem, quæ e primis Evangeliſtarum fuit, quæ per multos annos e templo *non exierat*, *ſed Deo inſerviit jejuniis & precibus per noctem, & per diem*, ſub initium Evangelii ſancti lucæ [g] diſcere poteris. Cantatos mediâ nocte à Paulo, & Sila hymnos [h] non tantùm non offendiſſe eum quem laudabant, ſed miraculo etiam approbatos fuiſſe liquet ; cum miſſus à Deo Angelus eos libertate donarit : *ambulaverat Enoch cum Deo* [i] tot annis, quot diebus conſtat annus ; nullo tamen hac quaſi importunitate affectus eſt tædio Deus : ſed peculiari eum privilegio morti exemit, arctiorique ſecum adhuc commercio junxit : cumque Moſes quadraginta ipſos dies, & quadraginta noctes in familiari, ſi ita loqui licet, eum Deo colloquio fuiſſet, inde illuſtri admodum divinæ benevolentiæ indicio circumfulgens radiis quibus Judæorum oculos percelleret, regreſſus eſt [k]. Jam quàm ſuperbiunt amantes, cum quæ Amaſiarum cauſâ patiuntur, Amaſiis innotuerint ? at nullum *Seraphici amantis* votum, gemitus, deſiderium, cogitatio nulla, quam ipſe non intueatur, qui *ſervorum ſuorum lacrymas in lagenis reponit* [l] : ſi quæ enim ipſius amor pariat infortunia, in ſolida ea gaudia convertit. Amans anima cum Davide Deo dicere poterit [m] : *Tu intelligis cogitationes meas procul, tu circumcinxiſti greſſus meos & decubitum meum, omnes vias meas tu cognoviſti*. Chriſtus pariter tam attento amantem animam oculo reſpicit, ut in Apocalypſi dicat Rectori Eccleſiæ Smyrnæ [n] *novi opera tua, & tribulationem*, & *paupertatem*, & Angelo Eccleſiæ *Pergami, Scio opera tua, & ubi habitas, ubi Satanæ ſedes eſt, & retines nomen meum, neque negaſti fidem meam, etiam illis diebus quando Antipas fidus mihi martyr erat, qui occiſus eſt inter vos ubi Satan habitat*. Nihil itaque eorum quæ ipſius cauſâ patimur, ipſe non obſervat, noſtraque licet ipſimet erga eum obſequia obliviſcamur, ipſe tamen non obliviſcitur : [o] *quando vidimus te oppreſſum, & liberavimus te?* quæſtio hæc eorum futura eſt qui cœlum conſecuturi ſunt, quòd Redemptori ſuo cooperati fuerint, qui temporibus peſſimis cujuſmodi, *Lindamori*, noſtra ſunt, eorum deflent peccata, qui ſua non deflent, latèque dominantem tempore ſuo impietatem deplorant, licet veroſimiliter impendentia ipſis ab ipsâ quàm deflebant impietate pericula ad privata eos ne obaudirentur colloquia coegerit ; memorabilis tamen, nec mediocris ſolatii hic ex Scripturâ locus extat : [p] *Auſcultavit Deus, & audiit, liberque reminiſcentiæ ſcriptus eſt coram eo, iis qui timebant dominum, & cogitabant de nomine ipſius, tum redibit, diſcernetque inter juſtos, &*

g *Luc* 2.39. h *Act*. 6.25.26. i *Gen*. 5.22.23.24. k *Exod*. 34.30. l *Pſal*. 56.8. m *Pſ*. 139.2.3. n *Rev*. 2.8.9. o *Matth*. 25.37. p *Mal*. 3.16.17.

injuſtos, *inter eum, qui ſervit Deo, & eum qui non ſervit: Scio, inquit* Chriſtus[q], non tantùm Angelo Smyrnæ, ſed omni afflicto, *opera tua*, *& tribulationem*, *& paupertatem : nihil metue eorum quæ paſſurus es : eſto fidelis* ad mortem, *& tibi dabo coronam vitæ.* Noſtra ſæpe acceptat, irrita licet, deſideria Deus : licet David deſignatum à ſe templum non conſtruxerit, dixit tamen Salomoni Deum Patris ſui conſilium hac dignatum approbatione, *quòd cogitaveris de ædificanda domo Nomini meo, bene feciſti quòd ita cogitaveris*[r]: dicitque Chriſtus ipſe de Patre, [s] *Pater veſter qui videt ſecretò:* neque rivalium hic ambitum metuere poſſumus cum nullos devotio admittat; neque enim eò illa collimat ut plus cæteris nos Deus amet : cum enim Dei in te amor, aliorum tibi affectus meritò conciliet, non poſſunt non bene ei apprecari quem Deus diligit; nihilque utiliùs ipſi optare queunt quàm ut Deus ipſum magis ac magis in dies amet, utque is ſe ad nova debitâ gratitudine beneficia diſponat: Chriſtus ipſe ait *Gaudium eſſe in conſpectu Angelorum ob converſionem peccatoris*[t]: ſoluſque præter eum quem Viſio memorat, quem quidem repererim litteris proditum, Cœleſtis Chori hymnus de humano genere fuit. [v] *nobis* enim hominibus *natus eſt infans* [x] *nobis datus: qui non aſſumpſit naturam Angelorum ſed ſemen Abrahæ*[y]. Amore divino amor noſter adeo dilatatur, ut præter Deum ipſum, nihil magis quam eos qui nobiſcum Deum amant, diligamus; idcirco forte quòd ad perſolvendas Deo laudes nos juvent, quibus pro merito ipſius perſolvendis impares omnes omnino ſumus.

SECTIO XVII.

Neceſſe non eſt, ut tibi hîc ſuggeram, *Lindamori*, varia ſuperiùs commemorata eorum doctrinam ſupponere veram, qui æternum, immutabile, abſolutumque electionis aut reprobationis decretum eſſe volunt : Quid interim ſententiam de controverſiâ *Calviniſtas* inter, & *Remonſtrantes*, de Prædeſtinatione conſequentibuſque eam dogmatis ſuperſedebo hoc loco indicare. Pii viri utriuſque partis gratiores forte Deo ſunt, quàm ſibi invicem : contendere enim tantùm videntur, quodnam Dei attributum principem obtinere locum debeat : alii enim ut divinam extollant bonitatem minùs congrua Deo videntur affingere decreta, alii verò eadem eo conſilio rejicere ut divinam tueantur juſtitiam: atque adverſarios hos dum idem etiam venerantur attributum, bonitatem ſcilicet, non immeritò rivales dixeris; cum hi hanc maximam ipſius laudem eſſe velint, quod ei reſiſti non poſſit, alii verò, quod om-

q *Rev.*2.9.15. r 2.*Cron.* 6.8. ſ *Matth.* 6. 6. t *Luc.*15. 7.10. u *Luc.*2. 13 14. x *Iſa.*9.6. y *Hebr.*2.16.

nem hominem, ſi modò hic voluerit, beatura ſit. Gratiæ itaque Libertas utrimque deprædicatur, hinc latè patenti dominio, illinc certâ victoriâ. Quamvis autem nec per otium liceat, nec hujus loci ſit de controverſiis Prædeſtinationem ſpectantibus agere, cùm tamen propugnans eam doctrina non tantùm à reliquo humano genere, ſed à pleriſque etiam Eccleſiis Reformatis, variiſque eruditis Theologis Eccleſiæ Anglicanæ non rejiciatur tantùm ſed blaſphemiæ etiam proxima habeatur, (nec ſanè immeritò qui hanc doctrinam, errorem putant ſummè periculoſum, ob ea quæ praxim inde conſequuntur, pronunciant,) cum inquam hæc ita ſe habeant non abs re fuerit hîc te monere doctrinam Prædeſtinationis neceſſariam non eſſe ut divini amoris libertatem, magnitudinemq; propugnemus: Deum enim humanæ fœlicitatis authorem eſſe tam conſpicuum eſt ut non de reipſa Calvinianos inter, & Arminianos, ſed de modo tantùm diſputatio ſit. Iſti enim gratiæ vim ineluctabilem aſcribunt, hi verò hominem gratiæ reſiſtere poſſe dum affirmant, ſimul concedunt ſummè eam eſſe liberam, nec ſub meritum cadere, exhiberique ſimul iis quibus offertur poteſtatem quâ eandem admittant, ut ad ſuam homo fœlicitatem ſat conferat, ſi vel obſtinatè eam non rejiciat, magiſque eam acceptam debeat referre Deo quàm Mendicus liberatori ſuo acceptam eleemoſynam debet, licet manum ad eam recipiendam porrigat, quàm non porrigere potuiſſet, ſi ſponte ultroque injuriam ſibi inferre voluiſſet. Chriſtus fateor pretium redemptionis noſtræ ſolvit, *propterea Dominus dicitur; qui emit nos*:[a] ſed liberrimâ Deus bonitate & hunc nobis Chriſtum donavit, & lytrum acceptavit, cum neutrum facere potuiſſet. Quòd itaque Deus Filium ſuum unigenitum, ut mundum redimeret, in mundum miſerit, non divinæ *Scriptura* juſtitiæ aſcribit, ſed divino in homines amori [b]: & Divus Paulus in eodem textu dicit & *juſtificari nos, δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι, liberè & tamen διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως, redemptione in Ieſu Chriſto*[c] : vox Anglica ſonat pretium redemptionis pro Captivis perſolutum.

In confeſſo apud omnes eſt nullum admittendum eſſe meritum; quique ſibi quid à Deo deberi aiunt, debitum illud ab ipſius promiſſo, non ab actione ſuâ oriri fatentur, divinæque ſe debere miſericordiæ quod jure quodam ſuo quidpiam ab ejuſdem juſtitiâ expectent. Divus Paulus, *qui bonum certamen certaverat, curſum conſummaverat, ſervaverat fidem, ſperabat coronam juſtitiæ à Domino tanquam juſto judice*[d]: *& tamen idem dicit, Gratiâ per fidem ſalvari nos, non ex nobis metipſis ſed libero Dei dono*[e]. Cum enim nobis jàm cœlum Deus promiſerit, meritò, & jure quodam æternam beatitudinem ab illius juſtitia expectare nobis licet, *tam magna tamen, & pretioſa promiſſa*, ut Sanctus Petrus [f] meritò ea vocat, Li-

a 1. *Petr.* 2.1. b *Ioanh.* 3.16. c *Rom.* 3.24. d 2. *Timoth* 4. *verſ.* 7. 8. e *Epheſ.* 2.8. f 2. *Petr.* 1.4.

berrimæ, quamque minimè meremur ipſius comitati, aſcribenda ſunt: quàm facilè infinitam agnoſcemus, ſi pauliſper perpenderimus quantùm interſit æternam gloriam inter, minimaque noſtra obſequia, quæ licet veniâ non egerent, nullam certè mereri poſſent à Deo mercedem, qui ut Creator noſter quamlibet à nobis exigere ſervitutem nullo propoſito nobis præmio poſſet: adeo ut cum omnia ipſius mandata quàm maximâ ſollicitudine impleverimus, fateri nos oporteat *inutiles nos tantùm eſſe ſervos, qui tantùm quod noſtrum à nobis exigebat officium fecerimus* [g]: cui ſi de fuiſſemus à Deo irritato verè meritò puniri poteramus. Atque reipsâ pleriſque hominum adeo inſitum eſt ut Deum fœlicitatis ſuæ authorem agnoſcant, ut ii etiam ipſi qui non intelligunt quî ipſis benefaciat, quandam tamen excogitaturi notionem ſint, qua Deo ſe ob accepta beneficia debitores concipiant: quod ipſos inter Catholico-Romanos magis ſobrii non tantùm aſcribant merito propriè dicto, nec tam parum Gratiæ, quàm turbulentiores quidam eorum ſcriptores, unde ſeveriores noſtri in ipſos invehuntur, non ardui fortaſſis opus laboris foret, ſi per otium liceret, oſtendere. Quòd *Arminiani* liberam maximè eſſe gratiam divinam, eamque ſub meritum non cadere velint, demonſtrantium Apologia [h] ſat, ſuperque indicat: atque ipſi etiam *Sociniani*, quo ſucceſſu non definio, magnâ ſollicitudine contendunt, ut erroneam, quam tuentur *de juſtificatione* doctrinam, ab hac objectione expediant, quod homines ſuam ipſorummet promoveri fœlicitatem inſinuare videatur. Subit hoc loco animum locus quidam quem nuper in *Schlichtingio* recentiore quodam illius ſectæ defenſore legi, qui meo quidem judicio, ubi per argumentum licet tam omni liber præjudicio ratiocinatur, quàm ullus illius ſectæ ſcriptor. *Socini* is doctrinam conciliare nititur divinæ gratiæ libertati iis rationibus quas ipſiusmet tibi verbis exhibeo: *Ad retundendam verò*, inquit [i] (contra doctum Meiſnerum diſputans) arrogantiam juſtificatorum & *ne dicant ſe meruiſſe gratiam, non eſt neceſſe ſervum in homine arbitrium inducere, non debet virtus tolli ut tollatur arrogantia: ſufficit* 1. *quòd nec velle, nec perficere poſſint niſi Deus voluntatem excitet, & vires augeat* 2. *quòd ea quæ divinis adjuti viribus faciunt, nullo modo dignitati, & pretio divinæ gratiæ reſpondeant, ſed infinito intervallo ab ea abſint.* Quidquòd licet recentes, degeneresque Judæi quòd acres liberi arbitrii propugnatores ſint, liberæ Dei Gratiæ non immeritò refragari credantur, celeberrimus tamen eorum Rabbinus, doctuſque familiaris meus *Menaſſe Ben-Iſrael*, variique alii e præcipuis illorum Scriptoribus hac ſuper re tantùm non Orthodoxa dixerunt: tanta eſt hujuſce veritatis lux! Atque hîc memini Judæum linguæ Hebraïcæ Profeſſorem, qui hujuſce me linguæ myſteria docuit, acrem pro

g *Luc.* 17, 10. h *præſertim C.* 17. *n.* 5. 6. i *pag.* 97.

more gentis liberi arbitrii defenſorem dicere, 1. hanc ipſam libertatem quæ homines minùs Deo devincire nobis videtur, ſummum eſſe Dei in homines beneficium quo maximè ipſi devinciantur: quondam enim cum de rebus ad religionem ſpectantibus familiariter ageremus, magis dixit divinæ debere bonitati homines quàm Angeli debeant; cum enim, aiebat ille, Deus abſque ullo ipſius merito, ſed ſua merâ bonitate, ac liberalitate liberum homini conceſſerit arbitrium cujus legitimo uſu Deum honorare queat, ut ejuſdem abuſu offendere, ſummum homini confert privilegium, quo ſcilicet ſuæ cooperari fœlicitati poſſet.

SECTIO XVIII.

Jam poſtremam, *Lindamori*, divini amoris proprietatem attigimus, ſummam ſcilicet illius utilitatem tum hîc tum poſt hanc vitam: ac primò quidem etiam hîc non minùs Deo debemus quàm omnia quæ poſſidemus: illius eſt & quod habemus, & quod ſumus; verè enim de eo cùm Pſalmographo [a] dicere licet *ipſe fecit nos, & non ipſi nos*: neque tantùm inter manus ipſius, eramus, ut lutum in *manibus figuli* [b] ut pro arbitrio nos effingeret, ſed purum eramus nihil, inque nihili abyſſo, ſi ipſi placuiſſet, adhuc deliteſceremus. Ipſius amor eſt prima omnis fœlicitatis origo, cætera omnium inſtrumenta tantùm ſunt, & quaſi canales quibus ad eum ducimur: ingenio, per me licet, hominum tibi laudes concilias, induſtriâ Theſauros colligis: ſed quis hoc tibi ingenuit ingenium? quis induſtrium te fecit, & fœliciter induſtrium? Deus haud dubiè omnia quibus utimur, & fruimur æquè nobis dat; atque ille qui mille libras Mendico donaret, & veſtimenta, & cibum, eidem dediſſe cenſeretur. Sed præter obvia magis divinæ bonitatis munera aliis divinæ bonitatis donis fruimur, quæ licet ob conſtantem poſſeſſionem minùs conſpicua videntur, cum iis tamen privamur, aut caremus nihilo minoris æſtimantur.

Si mecum tantisper, *Lindamori*, triremes cogitatione adires, ibique intuereris miſeros illos captivos catenis remigiis, alligatos, qui irati maris procellis licet expoſitis duriorem ſæpe ſentiunt in Continente, quàm in ipſo mari ſervitutem ſuam: ſi diducto ſipario luctuoſam illam morientium hominum Scenam oculis ſubjicerem, quorum quidam variis morbis omnibus vitæ commodis priùs quàm ipsâ vitâ privantur, quidam dubiam ducunt, miſerrimamque vitam non morbis tantùm ſed & medicamentis etiam pæne extortam, alii cum morte luctantes minùs adhuc morte ipsâ commoventur quàm præteritorum memoriâ criminum illegitimarumq; voluptatum quas jam de relinquere ſe non dolent, ſed aliquando guſtaſſe: Si te, *Lindamori*, in Ptochotrophia

[a] *Pſal.* 100. 3. [b] *Iſa.* 64. 8.

ducerem, quæ non illic humanæ miſeriæ ſpectacula occurrunt? in pulverem enim illic homines paulatim vivi reducuntur, mediâ plerique ſui tantùm parte ſuperſtites: Si, inquàm, ut paucis expediam, obvias ubique humani generis miſerias, inundanteſque orbem terrarum Calamitoſorum lacrymas oculis objicerem, non minùs fòrte Deo te debere agnoſceres quòd tot malis ſingulari privilegio exemptus ſis, quam quòd tot tantaque Dei beneficio bona poſſideas. *Quis enim diſcrimen poſuit*[c]? quæri poteſt de *externis*, non minùs quam internis bonis: unde non minus Divino in te debes amori quòd à vitiis animam maculantibus, quàm quòd à morbis corporis non tam periculoſis, ſed magis ferientibus, immunem te ſervarit.

Ambitio enim, *luxuria*, *avaritia*, *vindicta*, libertaſque illa familiaris cum mulieribus *colloquii*,† quam innocuam adeo Nobiles juniores exiſtimant, morbi quidam ſunt iis pernicioſiores qui homines ad diætam medicam, ac noſocomia reducunt: cujus rei veritas ut innoteſcat, neceſſe non eſt ut in memoriam tibi revocem de imminente à morbis periculo: judicandum eſſe ex parte quam afficiunt, cum is qui errare non poteſt, hanc quotidie aſſertionem probet, quòd Chariſſimos etiam ſibi filios & morbis, & graviſſimis calamitatibus, ut peccatis purget, affligere ſoleat. Quocirca cum matrem intuemur collo filii ne apoplexiâ corripiatur cauſticum applicantem, meritò inferimus cauſticum æſtimari ab ipsâ levius apoplexiâ malum; ita cum Pater cœleſtis variis quos amat, morbis, calamitatibuſque affligit, ut à peccati labe mundet, inde tutò colligemus pœnam minus reatu malum ab eo reputari. In octavo Deuteronomii monentur Iſraelitæ ne proſperitate, quæ oblivionem omnium, præterquam eorum quibus fruimur, inducit, ſeducti dicant, *potentia mea, & virtus manûs meæ hæs mihi divitias compararunt*: *Sed* inquit textus,* *recordabuntur Domini Dei ſui: ille enim eſt qui poteſtatem dat comparandi divitias*: Non de rebellibus tantùm Iſraelitis, qui Divinæ neſcii bonitate erant, conqueri poteſt Deus, ut re ipſa conqueritur ore Prophetæ [d]*ego docui Ephraim ambulare, ducendo eos brachiis, ſed neſciebant quod ego curaverim eos*: nimiumque multi ſunt, de quibus poſſet, ut ore ejuſdem Prophetæ dixit [e], *neſciebat enim quod ipſi dederim frumentum, & vinum, & oleum, & multiplicarim argentum ipſius & aurum, quæ præparaverant Baal: quare reſumam tempore ſuo frumentum meum, & vinum meum & lanam & linum quibus ſuam tegeret nuditatem.* His omnibus patet quanta ſit divini amoris utilitas, cùm ſpirituali hîc gaudio omnes carnis delicias longè ſuperante ſuos Deus recreet, hâcque æternæ fœlicitatis quaſi arrhâ, illius hîc abſentiam quodammodo ſuppleat. Sed quis divina omnia collata nobis hac in miſeriarum valle beneficia

c 2. *Cor.* 4.7. † 1. *Petr.* 1.18. * *Deut.* 8.17.18. d *Hoſ.* 11.3. e *Hoſ.* 1. 8. 9.

enume-

enumeret? Divinus tamen in nos amor non extinguitur nobiſcum, nec ritu humani amoris concluditur tumulo, aut inutili in amore ſuperſtes remanet: Deus enim hominum more non tantùm nos ad tumulum comitatur, ibique relinquit, ſed inſtar Angelorum qui tulerant *Lazarum* in Sinum *Abrahæ*, tum maximè ſuum in nos amorem prodit, cum mortali anima carni exempta eſt: ita ut ſanctus quilibet de Deo dicere poſſit quod Naomi dixit de *Booz* [f]; *quod non deſierit benefacere viventibus, & mortuis*. Jam quidem inquit Johannes [g] *filii Dei ſumus, necdum liquet quid futuri ſimus, ſed ſcimus, cum apparebit, nos fore ei ſimiles*: æterna jam hæc beatitudo dicendorum argumentum erit, quia propoſita mihi brevitas in differendo de Divini amoris utilitate de cœleſti tantùm beatitudine differere jam patitur.

SECTIO XIX.

SEd *Lindamori*, priùs quam manentem nos in cœlo beatitudinem exponamus, monendus es licere tibi eam concupiſcere: multi enim ſat celebres Concionatores populum docuêre cœlum ſperare, ac concupiſcere, mercenarium redolere, filioque indignum eſſe. Fateor equidem ſi quis expectet cœleſtem gloriam ut mercedem operis, aut meriti Stricti debitum, illud meritò à Theologis à quibus diſſidemus rejici, quod & ipſe quoque omninò condemno; ſed divina inter ſtimulos divini amoris numerare beneficia, eum imitari eſt, qui dixit, [a] *diligo Dominum quia audivit vocem meam, & ſupplicationes meas*: gaudiorumque ſpe cœleſtium noſtros hîc dum ſolamur labores Moſem imitamur, qui dicitur [b], *opprobrium Chriſti majores æſtimaſſe divitias omnibus theſauris Ægypti; reſpiciebat* enim, ἀπέβλεπε *mercedem*: Deum quidem *Lindamori*, abſque ulla proprii emolumenti ſpe amare generoſæ admodum mentis eſt. Quamvis autem negare non auſim ejuſmodi in hominum animis accendi poſſe amorem, hunc tamen cenſeo, licet in quibuſdam reperiatur, ab omni homine non exigi. Si pietatis præmia terreſtria forent, hicque recipienda, tum ut ad debitam tantùm mercedem ad ea aſpiraremus: at ob cœlum idcirco ſperatum quòd ibi Deo; Chriſtoque etiam fruamur, aliiſq; illic gaudiis, quæ niſi animæ à corporeâ hâc maſsâ ſeparatione obtineri nequeunt; ob cœlum inquam ita conſideratum, omnibus hîc renunciare deliciis, nobilis tantùm, generoſique, & credentis animi eſt. Si aſſererem formidine pœnæ etiam æternæ deterreri nos à malo debere; paradoxum fortè illud, ii quibuscum diſputo, reputarent: nihil tamen dicerem quod ipſa etiam Scriptura non afferat: *Timeamus ergo* inquit Apoſtolus [c] *ne cum promiſſum nobis fuerit nos in ipſius requiem intraturos, quiſpiam veſtrûm eâ excludatur*: eminentiſſimuſque Evangelii

f *Ruth*. 2. 2. g 1. *Jo*. 3. 1. a *Pſal*. 116. 1. b *Hebr*. 11. 26. c *Hebr*. 4. 1.

Præco

præco Paulus qui Evangelium fœliciter contra legem defendit, de ſe ipſo ait [d] : *corpus in ſervitutem redigo , ne cum aliis prædicavero ipſe reprobus efficiar*. Neque mancipia , & mercenarios tantùm hæc Chriſti verba [e] ſpectant *dico vobis , amici mei, nolite timere eos qui occidunt corpus , ſed nihil ampliùs poſſunt, ſed præmoneo quem timere debeatis , timete eum , qui poſtquam occiderit vos in gehennam conjicere poteſt ; etiam dico vobis* , (quam repetitionem hæc controverſia oſtendit non fuiſſe inutilem) *illum timete*. Quæ quidem paraphraſis non indicat tantùm , quem timere debeamus , ſed etiam quas ob cauſſas inſinuat. Et cùm Paulus dicit , *Scio cui fidam* , intelligit , quis ſit , quàm *fidelis* , ut S. Petrus alibi [f] Deum vocat , ut *quàm omnipotens* , unde ſtatim ſubjungit , *certus ſum poſſe illum ſervare quæ illi commiſi , in illum diem* [g]. Plures in eundem ſcopum afferri textus poſſent niſi propoſita hîc veritas ex his ſatis eluceſceret , quæ quidem hiſce aliiſque Scripturæ locis Novi Teſtamenti, ut apud quoſdam adverſariorum majoris authoritatis ſint , ſatis apertè demonſtratur [h] : *Feſtino ad ſignum pretii ſublimis vocationis Dei in Chriſto Ieſu* [i] : *beati qui faciunt mandata ejus , ut jus habeant ad arborem vitæ, intrentque per portas civitatis* [k], *ponentes bonum fundamentum in tempus venturum* , ut poſſint *ſuſcipere æternam vitam* : deque Chriſto ipſo dicitur, cujus haud dubiè in Deum amor filii amor erat [l] : *aſpicientes in Ieſum authorem , & finitorem fidei , qui propoſito ſibi gaudio crucem tulit , deſpexit opprobrium, & ſedet ad dexteram Throni Dei* : nec video quî indignum filio ſit eos excitare in ſe affectus quos cœleſtis Pater in eodem eaſdem ob cauſſas excitavit : cumque ſpem noſtram allicere videatur Scriptura cum Paulo his verbis [m] , *omnis homo certans pro victoria temperatus eſt in omnibus: illi autem illud faciunt ut corruptibilem coronam accipiant , nos incorruptibilem*: quid quòd Chriſtus ipſe alicubi dicit [n] , *gaudete & exultate quia merces veſtra magna eſt in cœlo* : atque alibi [o] *eſto fidelis ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ*: Cum inquam noſtras ita fovere ſpes Scriptura videatur , annon ea nobis illuderet , dum acerrimis paſſiones noſtras ſtimulis excitat , ſi non liceret eas alere paſſiones quæ circa objecta ab ipſamet propoſita verſantur ? Atque haud dubiè , *Lindamori* , cum Deus , qui, ut creator noſter , humanæ animæ temperamentum novit , multò meliùs quam homo ipſe , tum ſpe , tum timore ad ſuum allicere obſequium dignetur , minimè decet nos minùs probare methodum ipſius operandi in animas noſtras, aut oblatum pietati noſtræ ſubſidium rejicere, quam etiam optimi quique oppugnari in ſe ſentiunt. Nullum itaque prætermittendum ſubſidium quod à ſuperſtitione illam removeat. Si enim nullâ ſpe conatus noſtri animarentur , nulli prorſus eva-

d *1.Cor.9 27.* e *Luc. 12. 4.5.* f *1.Petr.4.19.* g *2.Tim.1.12.* h *Phil.3.14.* i *Revel.22.14.* k *1.Tim 6.19.* l *Hebr. 12.2.* m *1.Cor 9.25.* n *Matt. 5.12.* o *Rev.2.*

derent, ſi mercedem, ſeu cœleſtem gloriam ſperare nobis non liceret, cum hâc etiam ſpe incitati lentiùs, quàm par foret, in viâ virtutis progrediamur.

SECTIO XX.

SEd, *Lindamori*, licet non indiligentem controverſiis Theologicis operam navarim, ægrè tamen renitenſque de iis ſcribo, impulſus ſcilicet hîc hujuſce veritatis ſtudio, quæ ad ſequentem diſſertationem neceſſaria erat. Faciliùs itaque mihi tu, quam ipſe mihi ignoſcam quòd tamdiu ſuperſederim diſſerere de divini amoris utilitate, quatenus jus hic nobis ad cœlum tribuit, ipſam quondam poſſeſſionem collaturus: ad cœlum inquam tam multiplicis beatitudinis ſedem ut vix cœlum ipſum inter gaudia noſtra numeraturi ſimus, illic poſſeſſorum excellentia bonorum tantum ſuâ ne cogitatâ quidem priùs plenitudine nobiliter decipiet, quantum terreſtrium fruitio voluptatum ſua nos vacuitate decipere ſolet: *Neque oculus*, ait Apoſtolus,[a] *vidit, neque auris audivit, neque in cor hominis aſcendit, quæ Deus diligentibus ſe præparavit*, tam puræ, ſyncceræque deliciæ noſtros longe ſenſus tranſcendunt: quaſcumque fœlicitatis ideas fingere nobis poſſumus, longe his in cœlo majorem experiemur reipſa beatitudinem: in cœlo inquam tot gaudiorum quaſi feraci ſolo, ut decepta, quia ſuperata, ſpes noſtra beatitudinis noſtræ pars futura ſit, quæ divinæ adeo immenſitatis particeps eſt, ut meris eam negationibus Apoſtolus deſcribat, & ne quid impar huic ſtatui concipiamus, beatitudinem noſtram tanquam quidpiam ſupra omnem cogitationem noſtram concipi à nobis velit. Neque mirum, *Lindamori*, ſi tecum ipſe perpendas in cœlo omnes noſtras facultates gratiſſimis aptiſſimiſque objectis & beandas, & ſatiandas omni abſque tædio. Clauſus adhuc in utero matris puſio nullam ſibi earum voluptatum ideam effingere poteſt quas ſoni harmonici ſplendorque objectorum nato, ſubminiſtrabunt: idem quamdiu puerili non exceſſit ætate licèt delectari poſſit pictorum ex arte Emblematum aſpectu aut characterum fulgentium Bibliorum Græcè, aut Hebraicè pulchrè impreſſorum, ne cogitare tamen tum poterit, quantam ex iiſdem adultus jam, & edoctus voluptatem percepturus ſit: tunc enim tantùm capiet quæ moralia præſcribant hæc emblemata præcepta, quàm profunda ſuggerant Biblia myſteria, *originalem* præſertim textum intelligenti.

Ingreſſi cœlum, *Lindamori*, geminum hoc metemus emolumentum: Præter ea enim objecta, de quibus priùs ne cogitatio quidem animos ſubire noſtros poterat, præter hæc inquam, perſpicacior jam, amplior-

a 1. *Cor.* 2. 9.

que ingenii noſtri acies ea nobis ſummâ noſtrâ voluptate in objectis etiam notis deteget, quæ nunquam priùs detexeramus: unde nova deliciarum Scaturigo. Non eſt quod mireris, *Lindamori* quòd, dum cœli & gaudia commemoro quàm maximè congruas tanto argumento locutiones adhibeam: licet enim floridæ nimium videantur, aptioreſque quæ à laudante potiùs quàm ab aſſerente uſurpentur, has tamen lubens uſurpo cum nemo beatiſſimum Sanctorum in cœlo ſtatum dicendo exæquare poſſit. Cœli ſiquidem gaudia, *Lindamori*, cœli ſtellarum adinſtar ſunt, quæ quia à nobis procul diſſitæ exiguæ admodum videntur, licet reipſa tantæ molis ſint ut etiam non maximæ terram ipſam magnitudine ſuperent: Quare ſi mecum Planetas aſpiceres, ejuſmodi teleſcopiis eos tibi oſtenderem, quæ majores eos quam reipſa nobis apparent, exhiberent, ut cœleſtia Gaudia iis deſcribo locutionibus, quæ majora ea, quam nobis hîc videntur exponant ut minùs imperfectam eorum tibi fingas ideam.

SECTIO XXI.

IN cœlo itaque magiſtrâ experientia fœlicitatis definitionem addiſcemus: illic rerum omnium inde pretia æſtimaturi ſumus quòd ad beatiſſimum hunc ſtatum dirigant, ubi erit quicquid voles, & non erit quicquid noles: neque enim cœleſtis patriæ beatitudo philoſophica eſt, in limitatione, ſed in fruitione deſideriorum poſita: tum enim digna nobis objecta eligemus quibus & ſemper, & abunde fruemur: atque juxta rationis noſtræ tunc illuminatæ judicium, quòd in electione objecti errare non poſſimus fœliciſſimos nos exiſtimaturi ſumus: illic ſimiles erimus Sanctis quos hîc miramur: quique eorum heroum virtutes longe ſuperant, quos Ethnici immeritâ Apotheoſi donarunt; præſtantiſſimi ii qui humanum genus,& nobilitarunt,&docuerunt ſummo mortalium emolumento,& honore, quorum geſta Sacri etiam Codices referunt;Spiritus *inquam juſtorum qui perfecti evaſerunt*, ut ſcriptura loquitur,[a] familiares nobis, perpetuique futuri ſunt ſocii: quibus etiam non grati tantùm futuri ſumus, ſed & eorum numerum ipſi augebimus: familiariter in cœlo cum glorioſiſſimis illis Spiritibus agemus qui etiam in peregrino ut apparent hîc nobis veſtitu adeo refulgent ut eos non miremur tantùm, ſed & Divino pæne cultu proſequamur: illic gratiſſimum nobis erit ſpectaculum Chriſtus ipſe, de quo tam multa ſacri codices, qui tot nos cumulavit beneficiis, ut non ob infinitas tantùm ejuſdem perfectiones, ſed hoc etiam nomine amare eum omnibus animæ facultatibus, & venerari debeamus: illic inquam intuebimur divinum illum hominem, qui

a *Hebr.* 12.23.

cum inter nos ut loquitur diſcipulus quem diligebat, [b] *tentoria fixiſſet* & cum hominibus ſuper terram vixiſſet ut ad cœleſtem eos habitationem exemplis ſuis idoneos redderet, Majeſtatem manſuetudine adeo contemperavit, humanæque naturæ imbecillitatem Divinitatis ſuæ potentiâ adeo roboravit, vitam denique tot virtutum & manſuetudinis exemplis tam illuſtrem egit, ut de ipſo Judæi dicerent [c] *: omnia bene fecit*, ipſique invadentes eum apparitores confeſſi fuerint [d] *nunquam ita hominem eſſe locutum.* Quidquòd ipſi Apoſtoli qui ipſius geſta propiùs aſpiciebant, nec educatione ad magna facti, quamvis ab ipſo ſæpe varios ob defectus corriperentur, eum tamen medios per labores innumeros ad mortem uſque ſecuti ſunt, vitam ipſam abſque ipſius conſortio morte duriorem rati: *eamus & nos & moriamur cum eo* ait infidelis Thomas ſociis diſcipulis [e]. Sed *Lindamori*, ibi Filium Dei videbimus non *in forma* Servi quam ut pro nobis pateretur, induit, munuſque hîc Sacerdotale exerceret, ſed in regiâ majeſtate quàm Regium ipſius officium requirit: unde *Rex Regum*, *& Dominus dominantium dicitur*, [f] cum ut ipſemet loquitur [g] omnis *poteſtas in cœlo, & in terrâ data ſit ipſi*. Quàm nobile nunc Divinum hunc Monarcham in Cœlo comitatur famulitium, cum hic in deſerto Angeli ei miniſtrarent, faſciiſque in præſepe circumligato multitudo cœleſtis exercitus ipſius nativitatem celebrarent, juxta illud Scripturæ [h] *cum eduxerit filium primogenitum ſuum in mundum omnes Angeli ejus adorent eum:* tam nobiles tamen Angeli creaturæ ſunt ut eorum unus una nocte centum & octoginta, hominum millia in blaſphemi Senacheribi caſtris interfecerit; tantaque eſt Angelicæ naturæ majeſtas, ut cum intrepidus Joshua eorum quempiam qui veſtitu humano ipſi apparuerat, à quo ſtaret interrogaſſet, cum eum Angelum reſcivit (niſi forte eum promiſſum *Meſſiam* ſupponeret qui alibi *Angelus fœderis*, [i] ut in originali textu habetur, atque in eodem, *Dominus*) ſummâ ſtatim ſubmiſſione dixerit, *quid ait Dominus meus ſervo ſuo* [k]: atque Daniel ipſe poteſtate à Rege ſecundus, ſapientiâque tot provinciarum Gubernatores, artiſque magicæ celebratos magiſtros longe exſuperans, Angelo tamen qui ipſi apparuerat confeſſus eſt ſe ipſius præſentiâ pone exanimari additque *qui poteſt ſervus Domini mei cum hoc Domino meo loqui* [l]? Chriſtum itaque viſuri ſumus non paſſionis ſuæ nube ut hîc obductum, ſed gloriæ in cœlo circumamictum: Spinæ jam ipſius coronæ non amplius pungentis, ſed decorantis ſplendidiùs ipſius e capite radiabunt, quàm Spinæ ardentis rubi in quo Deus Moſi apparuit: neque vilem illam formam intuebimur, de qua Propheta, dum contemporarios Meſſiæ Judæos exhibet, [m] *Neque habet formam, neque pulchritudinem*;

b *Ioan.1.11.* c *Matth.7.37.* d *Ioan. 7.46.* e *Ioan.11.16.* f *Revel.19.16.* g *Matth.28.18.*
h *Hebr.1.6.* i *Malac.3.1.* k *Ioſh.5.13.14.* l *Dan.10.17.* m *Iſa.53.2.*

tudinem;

tudinem, cumque videbimus eum, nulla eſt in eo pulchritudo quam quis deſideret, ſed tanta eum fulgentem Majeſtate viſuri ſummus, ut meritò eum *Nephle* [c] admirabilem exiſtimaturi ſimus, animæque noſtræ attentiore ipſius contemplatione raptæ tunc imitabuntur Sponſam in myſtico Solomonis Epithalamio, qui cum pluribus variam Divini illius Sponſi pulchritudinem deſcripſiſſet in hoc exumpit Epiphonema omnino contrarium phraſi ſuperiùs memoratæ, *totus eſt deſideria*, [p] aut Hebraiſmo; maximè *deſiderabilis*, quod Angli ſic reddunt, *eſt omnino amabilis*. Ipſius oculi, ut deſcribit Johannes, [q] inſtar ignium apparebunt, puraſque ac ſanctas in avidorum ſpectatorum pectora flammas immittent, flammas inquam puras, ac æternas ſimiles fortè iis ex quibus ii e Patribus qui Corporeos Seraphinos volebant, eoſdem conſtare exiſtimabant: *Neque in cor hominis aſcendit, quæ Deus in cœlo præparavit diligentibus ſe*. Hanc gloriam minimè expreſſerimus, ſi dixerimus concipi non poſſe quibus Deus præmiis paſſionem, obedientiamque Filii remuneratus ſit, cujus unius gratiâ æternam tot hominum millibus gloriam retribuit: qui ſervos ſuos ſtellis etiam ſplendidiores fecit, [r] Filio haud dubiè unigenito majorem addet lucem, quem ut verbis Scripturæ [ſ] utar, *hæredem conſtituit omnium, perquem etiam condidit & mundum, qui cum eſſet ſplendor Patris, & imago perſonæ ejus omnia ſuſtentans verbo virtutis ſuæ; cum ipſe peccata noſtra purgaſſet, ſedit ad dextram Majeſtatis Altiſſimi ſupra omnem poteſtatem & principatum potentatum & dominatum, & omne nomen quod nominatur non tantum in hoc mundo, ſed & in eo qui venturus eſt*. Ex quibus patet exaltatum eſſe non modò ſupra omnes terreſtres Principes ſed etiam ſupra altiſſimos cœleſtium Spirituum ordines.

SECTIO XXII.

SEd non eſt timendùm, *Lindamori*, ne ſublimis in ſolio Gloriæ Chriſtus minimum Sanctorum deſpiciat, aut cum iis etiam familiaritatem: aſſerit enim Divus Paulus fuiſſe eum in *forma Dei* [a], cum formam ſervi, ut nos liberaret, induit; atque haud dubiè qui eouſque ſe demiſit ut nos in cœlum duceret, læto nos illic vultu excipiet: dum inter nos viveret Lazarum etiam in tumulum inviſit, eumque in vili eo ſtatu etiam amicum ſuum dixit: cumque deſcendens de monte olivarum lætis populi acclamationibus, viiſque palmis, veſtibuſque ſtratis exciperetur, non potuit lacrymis etiam urbis Hieroſolymitanæ proximum non deplorare excidium [b]: ita medios ipſos inter triumphos ardentiſ-

o *Iſa*. 9.6. p *Cant*. 5.10. q *Revel*. 1.14. r *Dan*. 12.3. ſ *Hebr*. 1. 2. 3. a *Philip*. 2. 7. b *Luc*. 19.37.38.41.

ſimum in acerrimos hoſtes ſuos teſtabatur amorem.

Et nequis crederet ſe de mortalibus tantùm fuiſſe ſollicitum quamdiu ipſorum ipſemet miſeriarum particeps eſſet, monendus es, *Lindamori*, ſtatim ab ipsâ reſurrectione ſubitâque illâ conditionis ſuæ mutatione, cum non poſſet non meminiſſe deſertum ſe ab Apoſtolis ſuis fuiſſe, eos tamen ipſos Apoſtolos à quib. derelictus fuerat, nobiliore donaſſe titulo quã cũ inter eos viveret: *Fratres enim vocavit* [c]: Quidquòd de Petro peculiariter ſollicitus videbatur, qui [d] quamvis paratũ ſe cum Chriſto ad mortem jactaret eum tamen non dereliquit tantùm, ſed & pernegavit. Inter cœli delicias ſuorum hîc calamitates adeo obſervat ut expirantem Stephanum per jactorum in eum lapidum acervum intueri voluerit [e], exclamaritq; cum Saul Chriſtianum populum perſequeretur, *Saule, Saule cur me perſequeris* [f]? quaſi ipſe, iique qui eum diligunt unum quid eſſent. At nunciis, ad Angelos, aut Gubernatores ſeptem Eccleſiarum miſſis ſat declarat, [g] ſe de quovis Chriſtiano perinde ſollicitum eſſe, ac cogitare, ac ſi de nulla aliâ re cogitaret: ipſius ſublimitate amicitia ejuſdem non minùs familiaris nobis futura eſt, ſed magis benefica: non dedignatur dicere etiam poſt ſuum in cœlum aſcenſum [h], *ecce ad oſtium ſto, & pulſo, ſiquis audiat vocem meam, & oſtium aperiat, veniam ad eum, cœnabo cum eo & ipſe mecum.* Idem ille Rex, in Parabola quæ ipſummet exhibet, fidelem quemque ſervum hac amicâ ſalutatione excipit, [i] *Euge, ſerve bone*; atque aliâ in parabola meminit quantâ familiaritate Dominus fideles vigiles ſervos remuneraturus ſit, dum diſcipulis dicit *beatus ille ſervus, quem Dominus cum venerit, invenerit vigilantem: amen dico vobis, quod ſuccinget ſe, jubebitque illum ſedere, ut comedat, venietque & ſerviet ei* [k]: quem quidem loquendi modum minùs miraberis ſi tecum perpendas eum continere & parabolam, & hyperbolam, adeoque non eſſe ſtricto ſenſu ſumendum. Familiariter egit ut in Evangelio habetur, Chriſtus cum publicanis, & peccatoribus, adeo ut diſcipulorum etiam ſuorum pedes lavare non dedignaretur. Cum itaque tam familiarem ſe præbuerit iis etiam qui facilè ipſius beneficiis abutebantur, nemini mirum videri debet ſi tam benevolè, familiariterque cum iis agat, qui jam ab omni leviſſimæ etiam offenſæ periculo ipsâ ſtatûs ſui conditione ſecuri ſunt. Cave, *Lindamori*, me quidquam abs re facere putes quòd tantâ ſollicitudine glorioſiſſimi in Cœlo Servatoris beatitudinem tibi ob oculos ponam, ſublimibuſque Sacrorum Codicum phraſibus tibi demonſtrem *Solem juſtitiæ* non poſſe ampliùs ecclipſim pati cum puriſſimis ſplendeſcat radiis: *in cœlo enim*, ut Apoſtolus ait, [l] *videbimus Ieſum, paulò, aut ad breve tempus*, Βραχύτι, *minorem* Angelis, quòd mor-

c *Math.* 28.10. d *Luc.* 22.31. 32. e *Act.* 7. f *Act.* 9 7. g *Apoc. cap.* 2. & 3. h *Rev.* 3.20. i *Math.* 25. k *Luc.* 12.37. l *Hebr.* 2.9.

tem

tem paſſus fuerit, *gloriâ, & honore coronatum.* Suavius itaque futurum nobis eſt cœlum, quod ibi is regnet, qui pro nobis paſſus eſt & pro quo pariter, ſi quando iſthuc veniamus, multum paſſi fuerimus: Cum enim amor, ac reliquæ ſuperſtites ibi gratiæ in Cœlo perfectiores longè futuræ ſint; beatitudo ſumma Salvatoris noſtri pro ipſo amoris noſtri ardore ad noſtra haud dubiè gaudia acceſſio quædam erit.

Præterea cum Regiæ nomine dignitatis quam ut Mediator poſſidet, Salutem illius ſententiæ non minùs quam meritis debeamus, nova inde gaudii origo nobis erit. Neceſſe non eſt ut hîc tibi indicem quanti Amantes minima accepta ab Amaſiis ſuis munuſcula faciunt, vittam putà, capillum, armillam aut quidpiam ejuſmodi; quæ quidem idcircò tantùm æſtimare queunt quod ab ipſis ea acceperint: præcipuis interim naturæ, & fortunæ muneribus frivola hæc anteponunt: quanto igitur fœliciùs nobiſcum, *Lindamori*, agetur, qui gaudia noſtra ei accepta relaturi ſumus, ei inquam adeo dilecto, ut cœlum nos magis beaturum ſit ſui in nos amoris argumentum, quam quà ejuſdem munificentiæ liberale donum: quemadmodum Sponſa multò pluris facit annulum pronubum à redamante Sponſo ſibi datum, quatenus is amoris pignus eſt quàm quatenus aurum & gemma eſt magni pretii. De Apoſtolis oppreſſis dictum [m] eſt: *Gaviſi ſunt quod digni habiti eſſent pati pro nomine ejus*, at ſi meritò gauderent quod pro eo paterentur, quantò magis gaudebunt qui cum ipſo regnant? Quòd noſtros ipſe tulerit labores, quibus ipſâ mortalitatis conditione obnoxii ſumus, adeo noſtrum alleviat onus ut hoc ſenſu etiam verè dici poſſit [n] *caſtigationem pacis noſtræ fuiſſe ſuper eum, & ipſius vulneribus ſanatos nos eſſe*: Cujus autem crux adeo nobis benefica fuit, ejus haud dubiè corona utilior longè futura eſt, cum omnem ſervum fidelem invitet ut intret in *gaudium Domini ſui* [o]. Tantam nobis in quovis ſtatu ſuo beatitudinem conferre Chriſtus voluit, ut tum in cœlo, tum in terrâ aut gaudiis nos animet, aut dolorum noſtrorum particeps futurus ſit: unde aut miſerias noſtras paſſione ſuâ imminuit, aut beatitudinem fœlicitate ſuâ auget.

SECTIO XXI.

HAc, *Lindamori*, de Chriſti beatitudine diſſertatione ne latum quidem unguem à Scopo digreſſus ſum, cum de beatiſſimo eorum ibi ſtatu qui illum diligunt, hîc agam. Nullâ igitur digreſſionis, quæ reipsâ nulla eſt, petitâ veniâ, ulteriùs jam monendus es in Cœlo non ſeniorem tantùm fratrem Chriſtum viſuros nos, ſed veroſimiliter etiam amicos, & conſanguineos, qui tranſactâ hîc conformiter virtuti vitâ ipſius

m *Act.* 5. 41. n *Iſa.* 53. 5. o *Matth.* 25.

morien-

moriendo gratiam promeriti ſunt: Cum enim Chriſtus dicat [a] *filios reſurrectionis Angelis æquales fore*, qui tamen in viſionibus Danielis, & Sancti Johannis ſibi invicem noti videntur; quando quidem in parabolâ [b] divitis Helluonis, & beatiſſimi illius Mendici, Pater fidelium videtur non tantùm noſſe Lazarum, & quo in ſtatu ſit, ſed & præteritam ejuſdem Hiſtoriam; atq; ipſe etiam Gentilium Doctor converſos Theſſalonicenſes *futuros ſuam eo de coronam* confidit [c], qui enim *multos ad juſtitiam converterint ſtellarum inſtar* teſte Scriptura [d] *fulgebant*; cum, quod præcipuè conſiderandum venit, cognitio intima particularium actionum, hominumque ad Divinæ extremo illo judicii die manifeſtationem juſtitiæ, ſive in puniendo, ſive in remunerando neceſſaria ſit; cum inquam hæc præter alia quàm plurima ſacri codices argumenta ſubminiſtrent; tutò hinc inferemus veroſimillimum eſſe futurum ut in Cœlo nos invicem ipſos noſcamus, cum nihil ad noſtram illic fœlicitatem deeſſe queat. Quin etiam, *Lindamori*, omnino ita cenſeo noſtros in cœlo amicos quaſi obviam nobis factos lætiſſimo illic, ut ita loquar, vultu nos excepturos. Cum enim Chriſtus doceat [e] ipſos etiam Angelos non modò nobis non conſanguineos ſed ne ejuſdem conſortes naturæ, gaudere plurimùm ac delectari peccatoris ad Deum converſione, cui mirum videatur, ibi ubi charitas teſte Paulo [f] perfecta evadit, futurum ut cariſſimi nobis amici lætentur plurimùm non tantùm quòd ad Deum incipiamus converti, ſed quòd ad ipſum reipsâ veniamus. Atque equidem non immeritò exiſtimarim mutuâ nos congratulatione ab amicis excipiendos, quod per tot ſcopulos & procellas, & malaciam ſæpe non minùs periculoſam in cœli tandem portum, ubi innocentia, & voluptas, rariſſimæ hìc comites, regnant, appulerimus. Atque virtutum in nobis tum, amiciſque relucentium cognitio, neceſſaria futura eſt ut nos invicem cognoſcamus: adeo enim immutandi ſumus ut nec amicos, nec ipſi nos metipſos agnituri ſimus ni cognitio plenior beatiſſimam illam mutationem comitaretur.

Amicos enim defunctos, quos extremùm vidimus mortis horrore adeo nuper mutatos ac deformes, Chriſti aſtantes Throno, intuebimur: corporaque eorum quondam adeo vilia, at nunc in ſimilitudinem glorioſi illius corporis transfigurata [g]: qui unà cum totâ Cœleſti Hierarchiâ immortali Deo debitas perſoluent laudes. Neque hìc tibi *Lindamori*, ſuggeram majore nos, cum ſimul ibi convenerimus, perfundendos gaudio, quam perfuſus fuit olim Jacobus cum in filium Joſephum incidit, quem ubi diu mortuum defleſſet, ſummum magni Regis Miniſtrum tandem reperit: cum enim Patriarcha dixerit filio ſuo [h], *ſine me mo-*

a *Luc.* 20.36. b *Luc.* 6. c 1. *Theſſ.* 19.20. d *Dan.* 1. e *Luc.* 15.7. f 1. *Corinth.* 13. 6. g *Phil.* 3.21. h *Gen.* 46. 30.

ri cum viderim faciem tuam [h]. Aſpectus noſtrorum in cœlo amicorum vitæ nos æternæ ſecuros reddet : noſtra enim cum iis illic conjunctio nullo tolli divortio poterit, ipſique animæ, corporiſque unioni par prope futura eſt. Hic quidem ni noſtrum imminuant amorem amici aut neglectu, aut aliter, adeo ſæpe eos deperimus, ut Deus hæc nobis idola, & rivales ſuos præmaturâ ſubtrahere morte ſoleat. Sed illic majores utrimque perfectiones, non merebuntur tantùm, ſed & gignent arctiorem amicitiam: ipsâ enim Dei contemplatione, fruitioneque omnis noſter in creaturas amor origine,& Scopo Divinus erit : ut animatæ virtute magnetica acus cum ſibi invicem adhæreſcunt ſuam magneti unionem debent ad quem proinde violentiùs utraque, quàm ad ſe invicem propendet.

SECTIO XXIV.

ILlic veroſimiliter intelligemus profunda illa religionis noſtræ myſteria, quæ perſpicaciciſſima etiam hic ingenia minimè ſe capere agnoſcunt; cum poſt tot exantlatos inveſtigatione inutili labores dicere tandem cum Apoſtolo debeant[a]: *ô altitudo!* Illic obſcuriores Scripturarum locos intelligemus, quos nulli adhuc commentatores omnes ſat illuſtrarunt : Illic obſervantes quàm mirè quadrent variæ Scripturæ partes variis temporibus, locis, perſonis, juxta omniſcii authoris ſcopum perfectam ubique harmoniam agnoſcemus, eos inter textus qui jam pugnare videntur, neceſſariamque fuiſſe eorum nunc obſcuritatem tunc percipiemus: Peculiarem illum Scripturæ ſtylum quem non niſi ſummo labore conformem rationi comperimus, admirabilem tum ſuo dignum authore dicturi ſumus: Illic ænigmata providentiæ, quorum difficilis ſolutio probos etiam viros dubios aliquando fecit, an Deus necne mundum regeret, luce clariùs meridianâ nobis exponentur. *Dubios* inquam probos viros fecit quod bonorum calamitates ab eo probari viderentur, qui ſceleſtos interim proſperis rebus bearet: Illic nobis conſtabit apparentes omnes anomalias quas inconſtanti Deæ cuipiam Ethnici tribuebant, non divinæ tantùm bonitati, juſtitiæque non repugnare, ſed & ab iiſdem emanare;quod perſpicacioribus credere difficiliùs fortè fuerit, quàm renunciare vino, auro, & amaſiæ, in cœlo tamen id ipſum credere tam rationi conforme erit quàm hic captu difficile judicatur:ut enim Bildad loquitur apud Jobum,[b] *ab heri tantum ſumus,nec ſcimus quidquam;quia Dies noſtri ſuper terram ſunt velut umbra* : cumque vitæ brevitate prohibeamur ne diu hic ſpectatores ſimus eorum quæ hoc in ſublunari Orbe geruntur, minimè mirum ſi minùs rectè de iis conſiliis judicemus, quo-

h *Gen.* 46.30. a *Rom.*11.33. b *Iob* 8.9.

rum neque originem neque ſcopum intelligimus. Quod adhuc æquè ferè injurium eſt; ac ſi ſublimem illum Poetam Senecam cenſuræ quis ſubjiceret cùm unam tantùm Tragœdiæ partem cujus poſtremam partem nunquam vidiſſet, legiſſet. At cum divina ſemel in adminiſtratione mundi omnia potuerint conſilia: frequentes Imperiorum ortus & occaſus, familiarumque, ac hominum etiam privatorum clades, quæ homines adeo ſollicitos habent, adeo tum juſtæ videbuntur, ut ea ipſa, quibus ad negandum Deum hic inducebamur, illic in illius laudes concitatura nos ſint: ſuaviſſima, tum divinæ providentiæ contemplatione in extaſim quodammodò rapiemur: ſed maximo præterea gaudio perfundemur ſummoque incendemur affectu gratitudinis cum dignabitur Deus nobis aperire quas potiſſimùm ob cauſſas nos ſæpe afflixerit, oſtenderitque eas non juſtitiæ, tantùm, ſed ſuæ etiam erga nos miſericordiæ fuiſſe partus: neque enim graviùs ferit Deus, aut citiùs, quam occaſio exigit. Servis ſuis itaque oſtendet eorum ſe ſpes idcirco tantùm ſæpe eluſiſſe ut majora ſperatis bona ipſis procuraret. Omnes itaque intellectus noſtri tenebras *æterna illius diei*, ut cum Petro [c] loquar diſſipabit ortus.

Tum illarum omnium difficultatum ſolutio quibus fides hîc noſtra exercebatur, & premebatur illius futura merces eſt. Fatebor hîc tibi ingenuè, *Lindamori*, quamvis hoc in homine nondum viginti & duos annos nato, ſat inſolitum quid videri poſſit, me ſtudium Verbi Divini, providentiæq;, tam arduum, & ſimul tam gratum arbitrari ut vel ob dilucidam harum rerum intelligentiam, quamvis nulla alia ſecum afferret bona, deſiderari à me cœlum deberet; atque equidem ut tam abſtruſa comprehenderem myſteria caducis omnibus vaniſque voluptatibus facile renunciarem, quibus temerarii ſæpe mortales ſeducuntur, ut pro his ſuam ad æternam hæreditatem jus ſæpe dimittant.

SECTIO XXV.

NEque cum Sanctis tantùm, Angeliſque familiariter agemus; ſed cum eo ipſo, qui nihil inde pauperior factus, creavit eos omnes, gloriæ fonte Deo. In Cœlo Cœli conditorem intuebimur, & videbimus Deum ſicuti eſt [a] qui ut Scriptura loquitur erit *tum omnia in omnibus* [b]: Eminentiùs enim omnia Creaturarum bona poſſidet quàm Sol ſcintillantem illam aſtrorum lucem.

Si quiſpiam non poſtremus, [c] Philoſophorum quærenti cur natus eſſet? reſpondit *ad Solem contemplandum*, ſi perſpicaciſſimi Naturaliſtæ, licet obtuſam intellectus humani aciem, quam aptè Ariſtoteles noctuæ ſub me-

c 2 Petr. 3. 18. a 1. Ioan. 3. 2. b 1. Cor. 15. 28. c *Anaxagoras*.

ridiem comparat, pauca tantùm ſapientiæ, poteſtatis, & bonitatis veſtigia in rebus creatis diſcernant, incredibili tamen delectatione ac ſtupore tam divini artificii opera intueantur: ſi ſapiens illa Regina quæ à tam remotis regionibus Salomonem inviſura venit, obſtupuit cum quâ quidque ſapientiâ, quæ humana tantùm erat, ageret aſpexiſſet: Si Angeli ipſi, ut Petrus loquitur, [d] in ipſa Dei myſteria introſpicere deſiderant ut myſterium Redemptionis humanæ intelligant, quantis, *Lindamori*, inebriandi ſumus deliciis ad ipſum Dei aſpectum admiſſi in Cœlo? cum præſertim futura noſtra beatitudo præcipuè poſita ſit in beatificâ, ut loquuntur Scholaſtici viſione [e], Chriſtuſque ipſe Cœleſtem noſtram fœlicitatem hac ipsâ beatificâ viſione deſcribat [f] ubi *dicit beati mundo corde quoniam ipſi Deum videbunt*: ut contra Apoſtolus privationem viſionis beatificæ ut extremam miſeriam exhibet ibi ubi cum hos ad quos ſcribit ut *pacem*, & *ſanctitatem* ſequerentur hortatus eſſet, ut illos ab exhortationis ſuæ neglectu deterreret, addit; *ſine quâ nemo Deum videbit* [g]. Hac autem viſione Angelorum etiam beatitudinem deſcribere Chriſtus videtur, ubi cum prohiberet ne quis parvulis in ſe credentibus Scandalo eſſet, ut vim dictis adderet, hæc verba ſubjungit, [h] *Angeli eorum ſemper vident faciem patris mei qui in cœlis eſt.*

Contemplatione, fruitioneque glorioſiſſimi illius objecti omnia ſinu ſuo bona complexi adeo rapiemur, ut per innumera etiam ſæcula alia nulla re delectari poſſimus. Gaudia autem noſtra illic tam plena futura ſunt ut nihil illic quod velimus deſideraturi ſimus, præter plures quibus Deo accinamus, linguas, majoreſque ſemper ob accepta bona gratias ipſi agamus: atque hæc etiam deſideria ſuâ ipſe Deus acceptatione complebit. Quidquòd deſiderare ulterius quidpiam Sancti nequeant, cum deſideria omnia ſua Dei poſſeſſione quaſi præpoſſideant: tempus illorum inſtar ignis, cum obvia omnia devorarit, mutabitur in æternitatem; quæ ejuſmodi eſt, ut licet gaudia noſtra poſtquam aliquot annorum myriadas ætatem quaſi attigerint, nova tamen ſemper futura ſint, hoc præcipuè nomine quod finiri nequeant. In cœlo beatitudo noſtra eadem ſemper erit, ſemper nova; faſtidium enim oritur vel ex imperfectione objecti vel appetitus noſtri: nulla autem hoc in objecto imperfectio eſſe poteſt: Atque extinguetur in cœlo omnis ulterioris boni appetitus: ubi tanta futura eſt beatitudo noſtra ut nulla eam varietate jucundiorem reddere neceſſe ſit. Si quæ autem gaudiorum in Cœlo varietas adſit, ea in ulteriore Dei cognitione poſita erit; quæ pluri mùm delectabit inſtar variantium in collo Columbæ colorum, aut ſcintillantis adamantis refractionum. Tam varia ut ita loquar in Deo *Identitas* eſt, ut ipſius fruitio, & impleat deſideria noſtra & nova generet;

d 1. Petr. 1. 12. e 1. Ioan. 3. 2. f Matt. 5. 8. g Hebr. 12. 14. h Matt. 18. 10.

quæ nec ſatient nos, nec inquietos reddant. Aliæ voluptates, veſtium inſtar, quaſi deteruntur, atque evaneſcunt ſubitò, cum cœleſtes deliciæ, inſtar Judæorum in deſerto veſtium [i], ipſo uſu fruitioneque non pereunt: ut enim excitata magnete acus, magneti ſemel juncta eum nunquam niſi vi deſerit, ſed poſt multa ſecula ei non minus arctè adhæret quàm primo unionis momento, ita Sancti in Cœlo ſui cum Deo unione non magis imminuta ſua hauriunt gaudia, quàm ſi quodlibet momentum poſſeſſionis primum foret: Et ſi illorum beatitudo ipſa duratione non augeatur id inde oritur quòd nulla ad eam acceſſio fieri poſſit: Aut ſi quæ reipsâ acceſſio fiat, hinc fiet quod totâ Deum æternitate celebraturi ſimus, & amaturi, nec ulla paſſuri unquam mala, nec acturi. In cœlo, ut verbo dicam, gaudia noſtra innumera futura ſunt, atque adeo immenſa, ut ipſa iis guſtandis æternitas neceſſaria ſit, & par tantùm.

SECTIO XXVI.

SEd, *Lindamori*; non ſtatueram peculiarem quamdam Cœleſtis *Canaan* exhibere tibi topographiam, ſed tantùm paucis tibi oſtendere *terram eſſe lacte & melle fluentem*, & quamvis obſcurè admodum & poeticè interdum potiùs quàm chorographicè, *hæreditatem ſanctorum in lumine*, ut loquitur [a] Apoſtolus, deſcripſerim; cùm tamen perquam utile ſit noſtra hic accuere deſideria, ipſa enim cœleſtium fruitio voluptatum in cœlo tantùm nos manet; cumque revelata à Deo de Paradiſo obedientiam potius exciten:, quam curioſitati noſtræ ſatisfaciant; his conformiter ſcopis cœleſtem qualemcumque propoſui Topographiam, meis quidem parem viribus ſed cœlo ipſo longè inferiorem.

Hanc tantùm h c æternæ beatitudinis proprietatem commemorabo; quòd multitudo fruentium nihil de privati cujuſque portione detrahat, nec minùs uniuſcujuſque hæc fœlicitas ſit, quòd omnium, & ad omnes pertineat; cum tam immenſa ſit hæc fœlicitas ut nec à Sanctis nec ab Angelis omnibus exhauriri poſſit; ut nec ejus inter illos communitas impedit quin ſinguli totam ut ſibi propriam poſſideant: tam enim fieri nequit ut finita infinitum exhauriant, quàm ut maximus punctorum mathematicorum numerus corpus conſtituant. Vicinæ gentes luminis, ſolari beneficio æquè ac nos fruuntur, non minore tamen fruimur luce, quam ſi nullâ ipſi fruerentur: diſcrimen intercedere fateor, ſolem inter juſtitiæ, & ſolem cœli, quòd cum hic præſentiâ ſuâ cæteris aſtris tenebras obducat, ille licet longè ſplendidior, Sanctis ſuis fulgore cinctus ſit; juxta illud Apoſtoli [b]: cum *Chriſtus qui eſt vita noſtra appa-*

i Deut.29.5. a Col.1.12. b Col.3. 4.

rueris

ruerit, tunc apparebimus & nos cum eo in gloriâ. Quare electi, ſi cum ſole comparatio inſtituatur, non erunt inſtar ſtellarum, quæ ſolis ortu evaneſcunt, ſed politi inſtar argenti, aut fulgentium armorum, vel majorum Globorum ex ære deauratorum, quibus faſtigia templorum interdum decorantur, qui non lucent, niſi lux in eos priùs incidat: unde ſuum omnem fulgorem ſolis radiis debent; *ego dilecto, & dilectus meus mihi*, Redemptori ſuo dicit [c] cum Sponsâ Canticorum quivis Sanctus. Propheta Regius dicit [d] de iis qui Deo fidunt, futurum ut *hos Deus ſaturet plenitudine domus ſuæ, jubeatque potare de fluvio voluptatum*, quaſi inſinuare vellet, cum multi de eodem fluvio bibunt, à nullo eum exhauriri poſſe: de quo proinde quis bibere poterit, quantum voluerit, perinde ac ſi ſolus de eo biberet. Quisquis igitur fruitur Deo, toto fruitur, aut ſi toto non fruitur id immenſitate tantùm objecti, non rivalium præpoſſeſſione contingit. Angeli licet diverſæ à noſtrâ naturæ, noſtrarumque infirmitatum neſcii, & inexperti, quadam tamen nobiſcum ſympathiâ adeo coaleſcunt, ut converſione peccatoris plurimùm lætentur [*]: Quamvis autem toto cœlo diſtent incolæ triumphantis, ac militantis Eccleſiæ, magis adhuc conditione, ſtatuque quàm loco: Paulus tamen [e] unam eos tantùm in Cœlo & in terra conflare familiam vult. Si igitur locorum diſtantia, conditionumque diſcrepantia impedire jam nequeant, ne qui Deum diligunt, ſe invicem ament, deque ſuis mutuò rebus ſolliciti ſint: quantò ardentior, profuſiorque eorum futurus eſt amor, cum & perfectus is in cœlo fuerit, omneſque aderunt eæ gratiæ quæ ipſum fovere poſſunt? Idem enim Apoſtolus ut doceat nos, quanta ſit unio Chriſtum inter & Sanctos, Sanctoſque etiam inter invicem, ait ipſum eſſe caput, eoſque eſſe membra, & corpus [f]: unde infert, ut ipſius verbis utar, *ſi membrum unum patitur, omnia membra compatiuntur ei, ſi unum membrum honoratur omnia membra lætantur.* Cum enim, *Lindamori*, in beatiſſimo eo ſtatu voluntates noſtræ illius omnino voluntati conformes ſint, nullus Sanctorum aut Angelorum amari ab eo poteſt à nobis non amatus: cumque perfecta amicitia adverſam, proſperamque fortunam communem faciat (ut *Barzillai* plurimùm ſe Davidi debere cenſuit ob ipſius in filium ſuum, benevolentiam) cujuſlibet in cælo beatitudo noſtra quodammodo futura eſt. Ut Aſtronomi docent terram ſolis radiis ab aſtris, lunâque in illam reflexis illuſtrari. Et quia tot ipſi gaudiorum capaces futuri vix ſumus, mirabili quadam amicitiæ Metamorphoſi, ac Arithmeticâ multiplicamur quodammodo pro numero Angelorum & Hominum beatorum in cœlo: noſtra enim cum capite communio, reliquiſque Sanctis unio communem omnium beatitudinem privati cujuſq; propriam facit: amicâ enim mutuâque ſympathiâ ut omnes noſtra ita nos omnium gaudia ſentimus. Sed dum de Beatorum in Cœlo

c Cant. 6. 3. d Pſ. 36. 6. * Luc 15. 7. e Eph. 3. 15. f 1. Cor. 12.

G 3 fœlici-

fœlicitate, *Lindamori*, ago, tempus illud quod negotiis ut tibi ſcriberem, ſuffuratus eram, elabitur: Quare ne tibi moleſtus ſim & vocantibus aliò negotiis deſim, huic Epiſtolæ finem imponam: fortè tamen aliquando de naturâ, officiisque *Seraphici* hujus *Amoris*, ad quem quibuſdam te ſtimulis incitare conatus ſum, pluribus tecum alias diſſeruero: quibus addere poſtremò poſſem noſtrum in creaturas amorem eſſe arrham, in Deum verò eſſe jus quoddam: altero nos objecta evadimus, altero objectum noſtrum fit. Cum itaque amor noſter amantem in objectum ipſum quodammodo mutet, attentiùs omnino conſiderare nos par eſt quid potiſſimum amemus; quòd amore noſtro natura noſtra nobilis aut ignobilis evadat, juxta objecti quod diligimus dignitatem, aut vilitatem.

Superioribus ad amorem Seraphicum ſtimulis ſuperaddere alios non paucos poſſem: ſed de his in tractatu de divini amoris proprietatibus, ad quem nullis potentiùs incitari ſtimulis poſſumus, quam ipsâ objecti ipſius naturâ. Cum itaque ut ſuperiùs indicavi verear ne tuâ abutar patientiâ, cumque negotia mea craſtino die ad Tuſculanum meum occidentale me revocent, plura nunc ſcribere ſuperſedebo. Tibi tantùm velim perſuadeas, quòd, ut tuo reſpondere amori valerem, eò collimaverim ut ſummum tibi bonum procurarem, dum te ad Dei amorem allicere conatus ſum, ut puriſſimo Beatæ Mentis gaudio quondam perfundaris; quod ſolum non cedit voluptati: quâ ſibi gratularetur, ſi tibi hac in re aliquatenus utilis eſſe poſſet,

Ex Leeſio ſexto Auguſti 1648.

Tibi, dilectiſſime Lindamori, addictiſſimus,
ROBERTUS BOYLE.

ADMONITIO.

DVM quarta hæc editio abſoluta pæne foret, contigit, ut pius ingenioſusque Authoris Amicus inter varias ejuſdem de rebus obviis meditationes, in hanc ſequentem meditationem incideret. Is ubi animadvertit illius argumentum idem fere eſſe cum eo de quo obiter tantùm in paginâ ſextâ; ubi quam Divinis impares laubibus homines ſint, oſtendo, voluit omnino ut meditationem hanc, quæ ipſi placuerat tractatui ſubjungeretur: quamvis contra opponerem & eam vel ob ipſam argumenti ſublimitatem neceſſariò, eſſe minùs accuratam, & quòd ſibi tantùm, non aliis eam author ſcripſerit.

MEDITATIO

Quædam ſuper

EPISTOLA SCRIPTA,

Menſe Aprili 1662.

Complexâ eorum deſcriptionem quæ ipſo Regiæ Coronationis die in oppido quodam geſta ſunt.

NEcessE non eſt , *Pyrocles* , poſteaquam hæc jam legerimus,ut tibi hîc dicam hujuſce Epiſtolæ Scriptorem omnino non humiliter ſentire &de iis quæ de Rege dixit,& quæ ad ſolennitatem ejuſdem Coronationis contulit. Ex ipſo enim Scribendi modo liquet vel eum præmium à Rege diligentiæ ſuæ expectare , vel ſperare ſui in publico Mercurio faciendam eſſe mentionem: neque enim fortè vir hic ſolus ita cenſet : cum enim præfectus ſub Domino ſuo ſit, primarius inter parœcianos ſuos habetur , ſuiq; fortè irriſores ſpernit,aut irridet. Ego tamen,& tu *Lindamori*, qui Aulicos nos nō profitemur,ea detegimus in rurali ejus encomio methodoq; ſat ineptâ laudandi Principis & quæ corrigi poterant , & quæ riſu excipienda ſunt. Quare ſi Rex ipſe pro innatâ ſibi bonitate , his arrideret , id rerum geſtarum cum occaſione ipsâ congruitati imputandum non foret , ſed animo potius hominis, ruditerque expreſſo amori, fideique , quâ Rex delectaretur. Neque Critici tantùm qui magnificentiſſimarum ſolennitatum , eloquentiſſimarumque Orationum quibus præcipuæ Regni Civitates ſuo hac in re officio ſatisfecere oculati , & auriti teſtes fuêre , neque aſſidui tantùm Aulici, qui quibus Magnates honorandi modis ſint , meliùs norunt , neque inquam ii tantùm de rurali hoc Panegyrico ceremoniiſque antiquis , quæ populis centum milliaribus ab urbe Londinenſi diſſitis adeo placuerunt , ſed & hic etiam qui ruralem degit vitam, ſi in aulâ aliquamdiu foret , tantùm interea quæ ipſemet fecit , & quæ ab

homine

homine politiore fieri poterant, diſcrimen reperiret, ut tum puderet eorum quæ tantopere jam admiratur.

Atque fateri me hîc, *Pyrocles*, oportet, non rarò me alium in Scopum animo volutaſſe quid ſentiant Angeli de encomiis Deo ab homine tributis, de iis autem nihil dico quæ Scriptura ſuggerit; de encomiis inquam Deo ab homine tributis quæ homines ſæpe adeo laudant, & nos ipſi miramur. Multa enim Angelos ad celebrandas Dei laudes juvant quibus nos mortales caremus: primò enim inordinatos nullos patiuntur affectus, quibus prohibemur ne excellentiam Divinorum Attributorum obſervemus, aut agnoſcamus: dein cum nullis obnoxii ſint peccatis, de divinâ nunquam conqueruntur juſtitia: Tertiò, omni ingrati animi vitio prorſus carent, neque moventur unquam ad Divinam ſapientiam non adorandam ne rei viderentur quòd de divina liberalitate minùs congrua ſentirent: atque haud dubie vitæ immortalis beneficio, Divinæ providentiæ Myſteria longè plura, & diſtinctiùs intelligunt, quam nos mortales intricatos tragœdiarum accuratiſſimè ſcriptarum nodos intelligamus: Præterea Beatiſſimi illi Spiritus, de quibus Scriptura ait [a] quòd ſtent ante Deum, & continuè videant faciem ejus, hujus privilegii beneficio multiplicem in Deo detegunt excellentiam, de qua niſi experientiâ edocti ne cogitare quidem poterant; atque dum ſollemnes audiant laudes, dumque ſollemnes aliorum Angelorum intuentur adorationes, animadvertunt Deum peculiari quopiam honorari modo, qui noſtrum longe tranſcendat. Denique cum mecum ipſe perpendo quàm minùs Deo indigna idem cogitet, virilem jam aſſecutus ætatem, & dum puer adhuc eſſet, & quàm multa in humano corpore peritus Philoſophus & Anatomicus diſcernat, quæ Philoſophiæ, Anatomiæque neſcii diſtinguere nequeunt; cum hæc inquam mihi objicio, dubiamque humani intellectus lucem, clariſſimo Angelorum lumini comparo, omnino mihi perſuadeo cum & propiùs ad Deum accedant, propiuſque illius perfectiones contemplentur, perſpicariorique præditi ſint intellectu, longè eos aliter quam nos de Divinis Attributis ſentire, qui obtuſæ adeo mentis ſumus, tantoque ſejuncti intervallo ab eo loco, ubi divinæ perfectiones maximè reſplendeſcunt.

Hinc itaque, *Pyrocles*, contingit ut beatiſſimi ii Spiritus longè ſublimiora quàm nos de Deo ſentire, & cogitare poſſint. Quamvis autem noſtra Dei encomia ab Angelis contemni non putem, eodem haud dubiè modo ea intuentur quo magna & matura jam ingenia ſuos dum adhuc juniores lapſus, geſtaque reſpiciunt quoque nos ipſi Angelorum ſocietati aſcripti in facta hîc à nobis retroaſpecturi ſumus. Quin etiam, *Pyrocles*, Dei laus perenne, perpetuumque debitum eſt, quo nunquam ex-

[a] *Luc.* 1. *Matt.* 18. b *Col.* 3. 4.

ſolvemur, tum quia novis quamdiu ſumus Dei beneficiis cumulabimur, tum quia quamvis ſolvi ipſa tota ſumma poſſit, par acceptis bonis pretium rependere nullum poſſumus. Quidam, fateor, hoc de argumento longè plura quàm alii ediſſerunt, de hoc inquam argumento, de quo nemo unquam ſatis, quod *juſtorum Spiritus perfecti jam facti* [b], perfectè tantùm celebrare queant. Fortè etiam ob laudatum Deum, ab hominibus imo ab ipſis Oratoribus & Panegyriſtis nos ipſimet laudamur. Quamvis autem exiſtimem futurum nunquam, ut quis pares ſe Deo laudes accinere poſſe credat, fortaſſe tamen ipſo conatûs noſtri ardore, hominumque applauſu fieri poterit ut paria nos argumento ſcripſiſſe cogitemus; quaſi, quòd alia hîc non pauca nimiùm commendemus, Deum quoque laudare nimiùm poſſemus. Sed quantùm, Deus immortalis, decipimur! cùm quantacunque demum eloquentiâ nihil niſi noſtras ipſorum ideas exprimamus, quæ perfectionibus infinitis impares prorſus ſunt. Quidquòd, cum omnem eloquentiæ artem adhibuerimus, cùm altiſſimam rerum ideam nobis finxerimus, cùm quicquid in creaturis præſtantiſſimum eſt, collegerimus, cùm inacceſſibili *etiam luce* quam is quem adoramus, *inhabitat* [c], circumfulgentes ſupra anni, ſoliſque vias noſque metipſos evecti fuerimus; tum etiam inquam, eæ ipſæ locutiones quæ aliter applicatæ Hyperbolæ forent, noſtram tantùm exprimerent pietatem, non Divinum ipſius objectum, & declararent potiùs quantùm ipſum honoremus, quàm quid verè ipſe ſit. Atque reipſa, quid infinita perfectio mereatur, nemo niſi infinitè perfectus eloqui poteſt: & quocumque zelo, & artificio Deum laudemus injuriam ipſi facimus, ſi noſtris ejus meritum laudibus æquare nos poſſe credamus.

Non tamen idcirco, *Pyrocles*, à laudando Deo abſtinendum nobis eſt; beatiſſimæ enim *illæ mentes* quæ *ſequuntur agnum quocumque ierit* [d], ipſam quâ fruuntur beatam æternitatem ei laudando impendunt, qui eos civitate hâc Cœleſti donavit, in quâ nullum niſi ſanctum officium eſt. Hîcque quamvis non æquemus, imitamur Angelos divinis excomiis: Idem ergo exercemus officium, non eodem artificio, peritiâque. Quin etiam Cœlum ipſum finitas creaturarum vires non ſupplet; quare cœleſtium etiam Spirituum laudes, dum Deum celebrant, etiam veniâ, licet nullus illic peccato locus ſit, egere poterunt; quas ſola ſuâ bonitate acceptat Deus, cùm inde naſcantur quòd ipſius participes gloriæ ſint.

Quidquòd in Extaticâ Iſaiæ Prophetæ viſione [e] ſibi invicem in Dei laudem acclamantes Seraphini, facies ſuas alis cooperiunt. At, *Pyrocles*, quod digna Deo, ut ſuperiùs dicebam, eloqui nequeamus, turbare nos minimè debet, cum obſequium ei præſtemus, cujus bonitas non minùs quàm reliqua ejuſdem attributa omni laude ſuperior eſt: qui creavit nos ipſam

b *Hebr.*10. c 1.*Tim.*6.16. d *Rev.*14.4. e *Iſa.*6.2.

creaturæ conditionem nobis non imputabit; cum enim declaraverit ore Apoſtoli voluntatem pro facto reputari[f]; quod dignè Deum laudare nequeamus, gaudere potiùs nos par eſt, cùm infinitum nos inter, eumque diſcrimen infinitas ejuſdem perfectiones indicet, quem noſtris etiam laudibus, tanta ipſius bonitas eſt, nobis conciliamus: Celſitudinem namq; patris ſui ægrè nemo ferret, ſi certò ipſi conſtaret hac paternam non eſſe imminuendam amicitiam: optabilius enim eſt non poſſe nos dignas ei perſolvere laudes, à quo beatitatem noſtram expectamus, quàm ſperare ab eo fœlicitatem noſtram quo digna eloqui poſſimus.

Denique, *Pyrocles*, cum Deus in Scripturis dicatur [g] *glorioſus, exaltatus ſupra omnem laudem*, quamvis ut cum Paulo loquar*, linguis hominum & Angelorum loquerer, nihil, utpote creatura, divinis par perfectionibus eloqui poſſem: cumque Deus dicat de nobis hominibus, [h] *qui offert laudem, glorificat me*, noſtraque quantumvis emineat, acceptare dona velit, debitas, licet impares, ei perſolvere laudes non deſinam, cum longè minùs quàm mereatur acceptare à me non dedignetur. Sed dum eum laudo, hoc argumentum ipſis etiam eloquentiæ viribus majus longè profitebor.

f 2.*Cor.*8.12. g *Nehem.* 9.5. * 1.*Cor.*13.1. h *Pſ.*50.23.

FINIS.